

POP MET BELEID HANDREIKING VOOR GEMEENTEN AUTEURS Eric Lagendijk & Renko Zoutman, DSP-groep

POP MET BELEID

HANDREIKING VOOR GEMEENTEN

[DSP - groep]

Onderzoek - Advies - Management

UITGAVE

POP MET BELEID

HANDREIKING VOOR GEMEENTEN

Auteurs

Eric Lagendijk, DSP-groep
Rento Zoutman, DSP-groep

Uitgave

POPNL

POP met beleid kwam mede tot stand dankzij de financiële steun van:

ONDER
N O S S I M
L T U U R
N E T E M
S C H A P

Ministerie van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Stichting
Cultuurfonds
van de
Bank
Nederlandse
Gemeenten

NATIONAAL
POP INSTITUUT

provincie limburg

Provincie Noord-Brabant

vereniging van **fr** frise gemeenten

provincie groningen

provincie Drenthe

provincie Overijssel

 provincie :: Utrecht

PROVINCIE

Noord-Holland

GEMEENTE WEERT

GEMEENTE ROERMOND

Gemeente Sittard-Geleen
Born

Gemeente Heerlen

Inhoudsopgave

VOORWOORD	6	
LEESWIJZER	9	
TYPETEST GEMEENTELIJK POPBELEID (zie losse bijlage)		
1 INLEIDING		
1.1 Een handreiking voor popbeleid?	10	
1.2 En waarom gemeentelijk popbeleid?	11	
1.3 Omdat popbeleid structurele aandacht verdient!	12	
1.4 Checklist voor lokaal popbeleid	13	
2 DE POPSECTOR		
2.1 Popmuziek	15	
2.2 Poppodia	17	
2.3 Publiek	20	
2.4 Festivals	20	
2.5 Poporganisaties	24	
2.6 Popeducatie	25	
3 OVERHEIDSBELEID		
3.1 Het rijk	28	
3.2 De provincie	30	
3.3 De gemeente	31	
4 CHECKLIST LOKAAL POPBELEID		
4.1 Inleiding	33	
4.2 Inventarisatie van de lokale popsector	33	
4.3 Visie, doel, betekenis en type beleid	39	
4.4 Positie, rol en verantwoordelijkheid	46	
4.5 Beleid en instrumenten	51	
4.6 Organisatie en samenwerking	64	
4.7 Financiën	66	
4.8 Evaluatie	70	
EPILOOG	71	
BIJLAGEN		
I Lijst met geïnterviewde personen	73	
II Nederlands Popmuziek Plan	74	
III Nationale organisaties	75	
IV Naar een popnet: Provincie Fryslân	80	
V Ontwikkeling van poppodia in Nederland	81	
VI Wettelijke regelgeving en praktische informatie	82	
VII Soorten gemeentelijke subsidie in de popsector	92	
VIII Richtlijnen voor Cultural Governance	93	
IX Overzichtslijst leden POPNL	94	

Voorwoord

“Popmuziek is vandaag een volwassen stroming met nieuw aanstormend talent, bestaande bands en helden van weleer. Met een sector waar eigen initiatief, creativiteit en ondernemerschap voorop staat en succesvol is. Dat laatste, ondernemerschap, is vaak reden om het juist als een minder volwaardige factor in de kunst- en cultuurwereld te zien. Dat vind ik niet terecht. Zeker als we het hebben over het belang van jongeren en cultuur - nog steeds een hot item binnen de cultuurwereld - is popmuziek het meest vanzelfsprekende aanknopingspunt”
(Staatsecretaris Medy van der Laan bij de opening van het symposium Noorderslag in Groningen op 9 januari 2004)

Hoewel het succes van de Anglo-Amerikaanse muziekcultuur soms tot een beeldvorming leidt als zou popmuziek eenvoudig in staat zijn om zichzelf te bedruipen, is de praktijk weerbarstiger.

Na drie generaties popmuziek liefhebbers wordt wel de ondernemersgeest van de popmuziek geprezen (zie ook oud staatssecretaris voor Cultuur Rick van de Ploeg over het cultureel ondernemerschap van de popmuziek), maar de feitelijke erkenning op lokaal niveau is nog niet vanzelfsprekend.

Popmuziek mag zich van alle kunst- en cultuurdisciplines verheugen op de grootste publieke belangstelling en daarmee is het logisch dat ook op lokaal niveau popmuziek en popmuziek-initiatieven zich ontwikkelen naar een volwassen en professionele status.

De ruimte voor Nederlands talent in de entertainment industrie is beperkt, maar stimuleert acts niet minder om zelf allerlei initiatieven te ontwikkelen. Initiatieven die vragen om een gezonde voedingsbodem, in de vorm van ondersteuning, begeleiding en faciliteiten.

Popmuziek heeft in de eerste plaats waarde als cultuuruiting, maar ook op andere terreinen kan zij een rol van betekenis spelen. Dit kan zijn als middel om sociale intergratie te bevorderen, jongeren te stimuleren om zich cultureel te ontplooien, economische innovatie te stimuleren, leefbaarheid te vergroten of je als stad te profileren.

Om deze redenen ligt er een belangrijke taak voor de regionale en lokale overheid om ‘ruimte’ te maken voor Nederlandse popmuziek.

In de praktijk blijkt dat veel laagdrempelige poporganisaties nauwelijks over kennis of over een relevant netwerk beschikken om lokale bestuurders te overtuigen van het belang van popmuziek. Anderzijds moeten we constateren dat het ook bij de lokale overheid doorgaans ontbreekt aan kennis over hoe poporganisaties beter in staat gesteld kunnen worden om zich artistiek te ontwikkelen en de publieksparticipatie te vergroten.

Professionalisering

De professionaliseringslag in de popmuzieksector maakt goede vorderingen, maar vraagt nog steeds belangrijke investeringen. Investeren niet alleen in geld, maar vooral ook in erkenning, beleid en voorwaarden.

Belangrijke boodschap is om popmuziekbeleid niet afhankelijk te laten zijn van ‘toevallig’ beschikbare financiële middelen.

De samenwerking tussen lokale overheid en popmuziekorganisaties is van groot belang om popmuziek te laten doorgroeien naar een meer professionele cultuurdiscipline. De goedwillende amateur, het veelbelovende talent, het idool, ja zelfs de gearriveerde muzikant krijgt dan de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en zich te presenteren aan die miljoenen popmuziek liefhebbers.

POPNL

POPNL (opgericht in jan 2003) is de samenwerking tussen alle provinciale ondersteuningsorganisaties met als doel een nationaal platform te bieden voor informatie, promotie, belangenbehartiging en productontwikkeling voor lokale- en regionale popmuziekorganisaties en muzikanten. Een van de tekortkomingen die door alle partners werd geconstateerd was het ontbreken van gemeentelijk popbeleid of een popbeleid dat enkel gericht was op accommodatiebeleid en regelgeving om mogelijk (geluids)-overlast te voorkomen.

Ter ondersteuning van de lokale popsector heeft POPNL in samenwerking met haar leden in Brabant (BraM), Limburg (SPL) en Zuid-Holland (Popunie) de opdracht gegeven tot het schrijven van 'POP met beleid' met als belangrijkste doelstelling lokale bestuurders en ambtenaren te voorzien van een helpdesk (handreiking en website) voor een popmuziekbeleid dat past bij de omvang en ambitie van de eigen gemeente.

Hierbij is samengewerkt met lokale overheden (Vereniging van Nederlandse Gemeenten), vertegenwoordigers van podia en festivals (o.a. VNPF) en relevante poponderzoekers.

Nationale afstemming heeft plaatsgevonden met het ministerie van OCW en het Nationaal Pop Instituut. Naast financiële bijdragen van deze partners zijn er gelden ontvangen van de Stichting Cultuurfonds van de Bank Nederlandse Gemeenten, negen provincies en vijf gemeenten.

Leeswijzer

Bent u als lezer of beleidsmaker geïnteresseerd om met Pop met Beleid aan de slag te gaan, dan raden we u aan te beginnen met de Typetest. Hiermee kunt u inzicht krijgen in uw eigen houding ten opzichte van de popsector.

De inleiding in Hoofdstuk 1 geeft een beeld van de redenen waarom de popsector de aandacht verdient die zij via dit boekwerk eindelijk krijgt, een volwaardige benadering als cultuuruiting.

De geïnteresseerde lezer die meer wil weten over de belangrijkste ontwikkelingen in de popwereld verwijzen wij naar de tekst die in de kadertekst meeloopt. Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de Nederlandse popwereld. Wij gaan in op de infrastructuur van poppodia, festivals en organisaties voor popmuziek, alsmede op de publieksgroepen.

In hoofdstuk 3 zetten wij uiteen welke rol het rijk, de provincie en de gemeente spelen in het overheidsbeleid voor popmuziek.

Vervolgens gaan wij in hoofdstuk 4 aan de hand van een uitgebreide checklist verder in op alle facetten van het lokale beleid voor popmuziek. Aan de orde komen onder meer: hoe ontwikkel je een beleidsvisie? Welke strategische rol wil je spelen? Welke beleidsinstrumenten kun je inzetten? De praktijkvoorbeelden die in 4 beschreven staan, zijn gebaseerd op de ervaringen in zes gemeenten.

De Bijlagen bevatten onder meer een lijst met personen die DSP-groep voor deze handreiking heeft geïnterviewd, een opsomming van belangrijke nationale organisaties, een overzichtslijst met de leden van POPNL, alsmede andere belangrijke informatie voor het opstellen van een goed popbeleid.

POPNL wil met 'POP met beleid' gemeenten stimuleren om te investeren in popcultuur, zowel in muziek, mensen en middelen.

Overweegt u als gemeente een investering in een poppodium, wilt u het lokale popklimaat stimuleren met oefenruimtes, is er een initiatief voor een festival, neemt de vraag naar eigentijds popmuziekonderwijs toe, skaten de hiphoppertjes over de invalidentoegang van het gemeentehuis dan wordt het tijd voor de TYPETEST.

Ziet u creativiteit als kans of motor voor economische ontwikkeling, ziet u popconcerten als gelijkwaardig aanbod met theater of musical, is dance net zo interessant als dans, is het poppodium misschien wel de schouwburg van morgen, dan dient zich een wereld vol kansen aan. Maar realiseert u zich als gemeente wel dat investeren in popmuziek meer vraagt dan het stapelen van stenen; popbeleid vraagt vooral om een visie op doelgroepen, om een festival- en evenementenbeleid, om educatiemogelijkheden en om zakelijke- en muziekinhoudelijke ondersteuning van muzikanten op een schaal die past bij uw gemeente.

Gelukkig zien steeds meer gemeenten popmuziek als een belangrijk aspect van het cultuurbeleid en zien ze de effecten op het gebied van onderwijs, culturele diversiteit, economische ontwikkeling en de aantrekkingskracht van een stad op bepaalde publieks- en inwoner groepen.

Juist voor beleidsmakers van deze gemeenten is 'POP met beleid' geschreven, om samen met de deelnemers binnen POPNL de volgende stap te zetten in het adviseren, ontwikkelen en uitvoeren van lokaal popbeleid.

Breda, januari '06

Leon Zwaans
Voorzitter POPNL

1 INLEIDING

1.1 Een handreiking voor popbeleid?

*"(...) Nee, lekker in kleine zaaltjes blijven. Voor een kratje bier. Flyers stencilen in je eigen kraakpand. En die met de hond in je hand (sic!) rondbrengen. (...) Met afgeransde toerbusjes naar Oost Europa, waar je voor een pan spaghetti bolognese zonder gehakt speelt. Dat is pas super. Zelfs zonder band. En dan gaan we ook nog effe klagen dat het concertgebouw en jazzlui wel subsidie krijgen. Lang leve het geklaag van de rock- 'n- roll!"*¹

*"(...) Planning, evaluatie, structuur, het wordt bijna een kantoorbaan zo'n band. Hé, waarom was je gisteren niet op de repetitie? Ik had toch een memo in je postvakje gelegd?"*²

*"Popmuziek is de muziek die zichzelf zou moeten kúnnen bedruipen. Als dat niet lukt, doe je niet goed genoeg je best. Dan hoef je niet per se iets anders te gaan doen, maar waarom de overheid iemands hobby moet sponsoren is mij een raadsel."*³

En over dat 'raadsel' gaat deze handreiking.

Sinds de opkomst van popmuziek in Nederland heeft de relatie tussen de popsector en de overheid tot op de dag van vandaag ter discussie gestaan. Het imago van rock-'n-roll, punk, hiphop, maar ook van hitparadepop of house laat zich maar moeilijk in verband brengen met de bureaucratie van beleidsevaluaties, raadsvergaderingen en ambtelijke nota's. De voorgaande citaten uit een website voor criticasters en liefhebbers van alternatieve popmuziek zijn met hun cynisme, humor en klare taal illustratief voor het spanningsveld tussen overheid en popsector.

Maar alle cynisme en zelfredzaamheid in de popwereld ten spijt, komen de popsector en de overheid elkaar regelmatig tegen, of ze nou willen of niet... Bij de organisatie van een festival, de bouw van een popzaal, de zoektocht naar geschikte oefenruimtes voor muzikanten of de subsidie voor een project op het gebied van popmuziek. Sterker nog: inmiddels kan de infrastructuur van organisaties en voorzieningen voor popmuziek bogen op ondersteuning van gemeentelijke, provinciale en landelijke overheden. Poppodia, provinciale poporganisaties en het Nationaal Pop Instituut (NPI), ze draaien allemaal mede dankzij subsidiëring van de overheid.

¹ www.subjectivisten.org/forum/: 'Een nieuwe Nederlandse supergroep!' Reactie van Joost Heijthuijsen in een discussie over subsidies in de popmuziek, in het bijzonder die van het muzieklab (14 feb. 2005).

² idem: reactie van 'Jim Pacobs' (16 feb. 2005).

³ idem: reactie van 'Koens' (16 feb. 2005).

1.2 En waarom gemeentelijk popbeleid?

Gemeenten staan het dichtst bij de lokale praktijk van popmuziek. Er valt veel te winnen met een meer gerichte beleidsmatige betrokkenheid van gemeenten bij de (lokale) popsector. De popsector is uitgegroeid tot een volwassen sector met een verreikende maatschappelijke betekenis, die veel raakvlakken heeft met beleidsterreinen waar de overheid zich al langere tijd om bekommert. Waarom zou een gemeente popbeleid moeten voeren? Omdat...

- popmuziek een volwaardige culturele waarde bezit met een enorm bereik in de vorm van distributie en verkoop van geluidsdragers en concerten;
- popmuziek een bron is van werkgelegenheid en een belangrijke economische productiefactor;
- popmuziek laagdrempelige mogelijkheden biedt tot cultuurparticipatie, vrijwilligerswerk, passieve deelname en feestelijk vermaak;
- popmuziek een middel is voor kunsteducatie waardoor ook nog eens belangstelling gewekt kan worden voor andere kunstzinnige vorming, al of niet op muzikaal gebied;
- de popsector een multicultureel platform is waar integratie van bevolkingsgroepen min of meer vanzelf plaatsvindt;
- popmuziek een middel is voor stads- of streekpromotie.

Maar let op: gemeenten zijn wettelijk gezien tot niets verplicht op dit gebied. Of, positiever gesteld, gemeenten hebben alle vrijheid om een eigen beleid voor popmuziek te voeren. Met deze handreiking beogen wij gemeenten:

- wegwijs te maken in de landelijke, provinciale en lokale popinfrastructuur;
- helderheid te verschaffen over de taakverdeling tussen de overheden en het particulier initiatief;
- inzicht te geven in het lokale of regionale belang van een bloeiende popcultuur;
- instrumenten aan te reiken om popbeleid te voeren;
- voorbeelden te presenteren van verschillende lokale beleidskoersen.

kelingen, zoals digitale productiemid- delen, samplers en muziekcomputers, veranderen niet alleen het creatieve proces, maar ook de popmuziek an sich. Het definiëren van popmuziek is

Ontwikkelingen in de popmuziek
Popmuziek vindt zichzelf continu opnieuw uit. Wellicht is dat het belangrijkste, onveranderlijke kenmerk van popmuziek. Het laat zich inspireren door andere genres – klassiek, jazz, zigeunermuziek – en vernieuwt zich daardoor steeds weer. Technologische ontwik-

1.3 Omdat popbeleid structurele aandacht verdient!

Vooralsnog: weinig echte betrokkenheid, weinig richting

De Nederlandse popmuzieksector is de laatste decennia sterk gegroeid. Inmiddels is een vrij stabiele en fijnmazige infrastructuur ontstaan van podia, festivals, bands, boekers en managers, platenmaatschappijen en landelijke, regionale en lokale instellingen die zich met popmuziek bezighouden. Overheidsbeleid tracht hier weliswaar op te anticiperen, maar is veelal reactief en ad hoc. De meeste lokale overheden voeren geen of nauwelijks gericht beleid op popmuziek. Met name grotere en enkele middelgrote gemeenten hebben subsidieregelingen of budgetafspraken met de lokale poppodia en festivalorganisatoren. Daarnaast hebben zij soms mogelijkheden voor cultuureducatie. De rijksoverheid vermeldt de popsector in het kader van een breder cultuurbeleid. Maar in het algemeen besteden overheden nauwelijks op systematische wijze aandacht aan beleid voor popmuziek. Visievorming, een doordachte inzet van beleidsinstrumenten, een afgewogen accommodatiebeleid, gerichte promotie en communicatie en het betrekken van afgevaardigden uit het popcircuit zijn beleidsaspecten die veel meer gerichte aandacht verdienen. Tegelijkertijd blijkt bijvoorbeeld uit investeringen in nieuwbouw of renovatie van podia, dat gemeenten wel degelijk belang hechten aan popmuziek.

Effenaar, Eindhoven (foto: Bart van Overbeek)

In deze handreiking pleiten wij voor een meer structurele basis onder het lokale beleid voor popmuziek. Onze inventarisatie⁴ wijst uit dat gemeenten weliswaar aandacht besteden aan popmuziek, maar dat die aandacht veelal incidenteel is, en meestal pas ontstaat op het moment dat ‘er iets aan de hand is’: muzikanten die ontevreden zijn over oefenruimten, bezoekers die vinden dat

het poppodium niet langer voldoet, bewoners die klagen over geluidsoverlast, jeugd die het lokale aanbod van popmuziek ‘niet meer van deze tijd vindt’.

⁴ Op basis van literatuuronderzoek, case-studies in de gemeenten Tilburg, Lelystad, Harderwijk, Dordrecht, Werkendam, Weert en de provincie Friesland, en interviews met een landelijke deskundigen (zie bijlage).

1.4 Checklist voor lokaal popbeleid

Een beleidsnota over popmuziek is niet voor elke gemeente zaligmakend. Toch is het raadzaam binnen het gemeentelijke beleid een aantal uitgangspunten en doelstellingen te formuleren die gericht zijn op de lokale popsector. De checklist in deze paragraaf geeft hieraan houvast. Verdere uitwerking van de checklist is opgenomen in hoofdstuk 4.

Inventarisatie van de lokale popsector

- Welke muziekpodia zijn er in de gemeente?
- Zijn er oefenruimtes voor bands?
- Hoeveel bands zijn er ongeveer in de gemeente?
- Is er begeleiding en ondersteuning voor deze bands?
- Is er een lokale belangenbehartiger (poporganisatie) voor en gesprekspartner namens popmuzikanten?
- Zijn ook commerciële exploitanten van podia actief in de gemeente?

Visie, doel en betekenis

- Welke culturele, sociale en economische betekenis kent de gemeente toe aan popmuziek voor de lokale gemeenschap?
- Onderkent de gemeente de intrinsieke, culturele waarde van popmuziek?
- Welke positie heeft de popmuziek binnen het cultuurbeleid ten opzichte van andere culturele uitingen?
- Welke ontwikkelingen doen zich voor die van invloed zijn op de (lokale) popsector?
- In hoeverre en op welke wijze draagt de lokale popsector bij aan gemeenschapsvorming?
- Is een kwaliteitsimpuls in de lokale popsector gewenst?

Positie, rol en verantwoordelijkheid

- Welke rol speelt de gemeente in het domein van de (lokale) popmuziek? (denk bijvoorbeeld aan initiator, stimulator, facilitator, entrepreneur)
- Welke bestuurder(s) en ambtenaren houden zich bezig met popbeleid?
- Binnen welke beleidsafdeling is popbeleid ondergebracht en hoeveel formatie is hiervoor beschikbaar?
- Welke relatie is er tussen popbeleid en cultuurbeleid, evenementenbeleid, jeugdbeleid, stedelijke ontwikkeling, vrijwilligerswerkbeleid, welzijnsbeleid, onderwijsbeleid?

beschouwd als twee verschillende stromingen, namelijk die van populair en commercieel versus authentiek en creatief³⁶ – te integreren tot (...) een geheel van muzikale tradities, stijlen en invloeden met als gemeen-

culturele ruimte die met de opkomst van de rock-'n-roll in de jaren vijftig is ontstaan³⁵. Volgens deze definitie zijn blues en country geen popmuziek. Tien jaar later doet Shuker een poging pop en rock – lange tijd algemeen

daarmee een hachelijke zaak. Zo omschrijven Rutten en Oud popmuziek in 1991 nog als “een overkoepelende aanduiding voor een aantal muziekgenres die zich in de laatste drie decennia hebben ontwikkeld in de

Beleid en instrumenten

- Heeft de gemeente een nota popbeleid? Of een beleidsplan popmuziek als onderdeel van een cultuur- of welzijnsnota?
- Betreft de gemeente de popsector bij het ontwikkelen van popbeleid, en zo ja: op welke wijze?
- Welk beleid voert de gemeente op het gebied van accommodaties voor popmuziek, zoals poppodium, studio's en oefenruimtes?
- Besteedt de gemeente aandacht aan educatie en culturele diversiteit in het popbeleid?
- Welk beleid is er voor popevenementen, zoals popfestivals?
- Op welke wijze voorziet de gemeente in informatie en public relations ten aanzien van de lokale popsector?
- Looft de gemeente kunstprijzen uit, en wordt de popsector daarin betrokken?

Organisatie en samenwerking

- Hoe is de interne organisatie bij de gemeente voor het popbeleid?
- Voert de gemeente overleg met de popsector?
- Werkt de gemeente samen met andere gemeenten, de provinciale poporganisatie of andere (landelijke) instellingen zoals NPI of VNPF?

Financiën

- Volgens welke systematiek geeft de gemeente financiële ondersteuning aan bouw-, exploitatie- en programmeringskosten van poppodium, oefenruimtes en eventuele andere popvoorzieningen?
- Welke directe subsidies verleent de gemeente aan lokale popinstellingen en muziekscholen?
- Waarop worden gesubsidieerde popinstellingen beoordeeld?
- Maakt de popsector gebruik van andere subsidiebudgetten, buiten de culturele sector?

Evaluatie

- Hoe wordt het popbeleid geëvalueerd?
- Op welke wijze besteedt de gemeente daarbij aandacht aan de effecten van het beleid?
- Hoe betreft de gemeente de popsector daarbij?

2 DE POPSECTOR

2.1 Popmuziek

Popmuziek in Nederland heeft zich de afgelopen decennia getransformeerd van een in aanvang betrekkelijk marginaal, rebels vermaak voor jongeren in de jaren vijftig, met de opkomst van de rock-'n-roll, tot een alomtegenwoordige popcultuur die zich uitstrekt tot ver buiten de muzikale paden. Popmuziek is sinds haar opmars steeds nauw verweven geweest met jeugd-cultuur. Zij laat sporen achter in de filmindustrie, mode, dans, reclame, vormgeving, tijdschriften- en internetbranche, uitgaansleven, taal, proza en poëzie, beeldende kunst, lichaamscultuur... Wie zijn ogen en oren open heeft, bemerkt dat de popmuziek een alom aanwezige popcultuur heeft voortgebracht.

De belangrijkste ontwikkelingen die de popmuziek heeft doorgemaakt, staan beschreven in de 'kadertekst'. Hier volstaan wij met een korte typering.

Economische waarde

De aandacht voor popmuziek van consumenten en alle betrokken instituten, vooral de massamedia en muziekindustrie, is wereldwijd enorm gegroeid. Popmuziek is een miljardenindustrie. De popsector is een bedrijfstak waarin professionals werkzaam zijn als talentscout, plugger, A&R manager, boeker, podiumprogrammeur, festivaldirecteur, videoclipregisseur, band-manager, muziekwitgever, enzovoorts. Samen vormen deze professionals een belangrijk segment van de zogeheten 'creative industry'. En daarmee ook van de lokale economie van vooral grote en middelgrote steden.

Muziekstijlen voor iedereen

Ooit was popmuziek een muzikale uiting van en voor jonge rebellen. Tegenwoordig is zowel het maken van als het luisteren naar popmuziek niet meer gebonden aan een bepaalde leeftijdsfase. Zie de Stones, zie K3. De wereldwijde verspreiding van popmuziek heeft geleid tot een sterke toename van verschillende muziekstijlen die elkaar op hun beurt weer beïnvloeden. Hierdoor ontstaan steeds weer nieuwe combinaties van stijlen, die zich nauwelijks nog laten benoemen. Dat heeft het NPI er niet van weerhouden een gedetailleerde lijst met meer dan 100 popgenres samen te stellen als onderdeel van haar digitale popencyclopedie (www.popinstituut.nl/encyclopedie). Deze 'genreboom' is een uitstekende service voor

avant-gardistische muziekstijlen. De rock-'n-roll van de jaren vijftig en, daarvoor al, de traditionele rhythm 'n blues en country 'n western hebben sterk bijgedragen aan de ontwikkeling

schappelijk element de ritmische component en de eigenschap dat het berust op elektrische versterking".³⁷ Waardoor a-ritmische popmuziek geen popmuziek zou zijn... Popmuziek kan misschien nog het beste gezien worden als een verzameling voor een haast onuitputtelijke reeks van populaire en

iedereen met interesse in de ontwikkeling van popmuziek. Enkele bekende stijlen zijn⁵:

- Alternative: vanaf midden jaren tachtig de benaming voor alle muziek die niet door grote labels wordt uitgebracht. Vanaf de jaren negentig de benaming voor een daaruit voortgekomen subgenre dat juist door de grote platenmaatschappijen wordt uitgebracht.
- Techno: elektronische dansmuziek die eind jaren tachtig ontstaat in Detroit. Is de hardere tegenhanger van house. Uit dit genre ontwikkelen zich onder meer hardcore en gabber.
- Metal: ook wel heavy metal genoemd. Keiharde gitaarmuziek, met extreme vocalen, ritmes en sferen. Komt voort uit de hardrock en gaat gepaard met een macaber imago. Metal kent vele vertakkingen, waarvan thrash metal, death metal en black metal de belangrijkste zijn.
- R&B: afkorting van rhythm & blues, maar geen synoniem voor dat begrip. Rhythm & blues staat voor rauwe zwarte dansmuziek uit de jaren vijftig. R&b staat voor de zoetgevooidde zwarte dansmuziek die begin jaren negentig voortkomt uit de swingbeat of new jack swing en waarin soul, hiphop en rap samengaan.
- Hiphop: muziekstijl gebaseerd op rappen ('praatzingen') over een begeleiding die is samengesteld uit samples, computerbeats en scratches.

Punk en DIY!

Punk is een energieke muziekstroming die ontstaat als tegenreactie op de ingeslapen popmuziek uit de jaren zeventig. De simpele, energieke gitaarmuziek gaat gepaard met teksten die een sociaal bewustzijn verraden. De punkbeweging die halverwege de jaren zeventig losbreekt heeft gevolgen die ook vandaag de dag nog merkbaar zijn. Het maken van popmuziek ligt sindsdien binnen ieders handbereik door het 'do it yourself' (DIY) principe dat punkbands propageerden.

Regel vooral zelf je oefenruimte, opnameapparatuur, optredens en PR!

Dansen: disco, house en dance

Begin jaren zeventig nam het aantal commerciële discotheken in Nederland sterk toe. Hier dansten jongeren niet op rock 'n roll, maar vooral op disco, een populaire variant van soul en rhythm 'n blues die tot het begin van de jaren tachtig de hitlijsten domineerde.

De disc jockey (DJ) die al in het discotijdperk zijn plaatjes ten gehore bracht, kreeg in de jaren negentig de status van muziekster door het draaien van eigen, herkenbare producties. Disco had toen inmiddels plaats gemaakt voor house, en later 'dance'. Discotheken heten sindsdien clubs. Danceparty's speelden zich deels illegaal af, en trokken ongekend veel publiek.

Tegenwoordig is dance een door de commercie gedomineerde sector waarin dancebedrijven, de organisatoren van dancefestivals en danceparty's, elkaar hevig beconcurreren. Maar ook op poppodia is dance niet meer weg te denken, waar vooral de meer vooruitstrevende en experimentele uitingen aan bod komen. De rage mag dan over zijn eerste hoogtepunt heen zijn (al doemt een nieuwe opleving weer op), dance heeft een vaste en geheel eigen positie verworven in de popsector. Zeker in Nederland, één van de toonaangevende landen op dance gebied, met internationaal vermaarde DJ's en festivals.

⁵ Alle omschrijvingen van deze genres zijn letterlijk geciteerd uit www.popinstituut.nl/encyclopedie/genreljst.1015.html

Digitalisering

De meest recente revolutie die de popsector raakt is de digitalisering van popmuziek met verstrekkende gevolgen voor muzikanten, muziekindustrie en consumenten. Popmuzikanten kunnen met behulp van digitale technologie vrij eenvoudig zelf muziek produceren, opnemen en verspreiden. Met computer en brander zijn consumenten in staat om betaald, en veel vaker onbetaald, popmuziek te downloaden en ook zelf aan te bieden of vermenigvuldigen. De muziekindustrie heeft hierbij het nakijken.

Zo daalde de al jaren teruglopende omzet van de muziek- en entertainmentbranche in de eerste helft van 2005 weer verder met 24,7%.⁶

2.2 Poppodia

Hedon, Zwolle

Kerngegevens poppodia

De Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (VNPF, voorheen VNP) brengt jaarlijks een aantal kerngegevens van de bij haar aangesloten poppodia in kaart.⁷ Van de 75 podia in 2004 zijn er 7 groot (capaciteit > 1000 bezoekers), 30 middelgroot (tussen 400 en 1000 bezoekers) en 38 klein (< 400 bezoekers). Meer dan de helft van deze podia is gevestigd in de westelijke provincies, een vijfde is te vinden in de vier grote steden. Daardoor vindt bijna tweederde van de podiumactiviteiten plaats in de randstad. Gezamenlijk trekken de podia jaarlijks bijna drie miljoen bezoekers.

⁶ Bron: NVPI op 3voor12.nl [3 augustus 2005]

⁷ Vereniging Nederlandse Podia en -Festivals, VNPF in-sight. Facts & Figures 2004, Amsterdam: 2004 [concept].

noemer vangen. Vandaag de dag kunnen muzikanten putten uit een rijke traditie, en dat doen zij dan ook.

men daar stromingen als new wave, metal, hiphop, house, cross-over, wereldmuziek, samplepop en dance bij. En al deze stromingen hebben op hun beurt weer sub-stijlen... Kortom: popmuziek laat zich niet onder één

Foto: Jürgen Moorlach

De meeste bezoekers komen af op dance (43%) en popconcerten (41%). De resterende 16% gaat naar het podium voor bijvoorbeeld theater, film, conferenties of andere muzikuitvoeringen⁸. Nederlandse bands nemen ongeveer driekwart van de popconcerten voor hun rekening. Het dance aanbod is een bijna geheel Nederlandse DJ aangelegenheid.

De 75 VNPF-podia bieden werk voor 6.165 mensen. Ruim tweederde daarvan is vrijwilliger en werkt gemiddeld vier uur per week. Het meeste werk ligt in handen van 1.432 betaalde krachten die gemiddeld ongeveer 18 uur per week zijn aangesteld. Daarnaast hebben dankzij loonkosten-subsidies van gemeenten (voorheen ID/WiW-regeling) 226 mensen een gesubsidieerde baan van 33 uur per week bij de podia. Bij kleine podia werken relatief meer vrijwilligers dan bij de grote.

De jaarlijkse gezamenlijke omzet van deze podia bedraagt in 2004 77,4 miljoen euro. Gemeenten dragen daar met 22,8 miljoen euro voor bijna 30% aan bij. Ticketverkoop (29%) en barinkomsten (30%) dekken het grootste deel van de kosten van poppodia. Verhuur van voorzieningen, fondsen, sponsoring door bedrijven en subsidies van de rijksoverheid en provincies zorgen voor de resterende inkomsten (11%).

De kosten van podia bestaan voor 38% uit concertkosten, horeca inkoop en PR. De andere kostenposten zijn: personeelskosten (eveneens 38%), huisvestingskosten en organisatie (14%), onderhoud en afschrijving (10%).

Schaalvergroting en professionalisering

Het proces van schaalvergroting in de popsector heeft zich ook voorgedaan ten aanzien van podia en festivals. Dit ging gepaard met professionalisering en uitbreiding van popvoorzieningen, en toenemende wet- en regelgeving. Poppodia in Nederland hebben hun wortels in jongeren-centra en 'zelforganisaties'. In de jaren '70 en '80 zijn in Nederland tientallen clubs ontstaan, die zich hebben ontwikkeld tot professionele podia voor (pop)concerten. Gemeenten zijn in de regel de belangrijkste financiers van de bouw en subsidiënten van deze podia. Grofweg gaat het om zeventig tot tachtig podia, van klein tot groot, die de popmuziek tot hun 'core business' rekenen⁹. Daar omheen bevindt zich een omvangrijk circuit van cafés, jongeren centra en andere organisaties die op incidentele basis popconcerten organiseren.

Nieuwbouw en renovatie

De infrastructuur van poppodia in Nederland onderscheidt zich ten opzichte van het buitenland door een goede kwaliteit en grote 'podiumdichtheid'. Daaraan is af te lezen dat in de periode van ontwikkeling van popmuziek een fijnmazige infrastructuur is ontstaan, van het gezellige live muziekcafé om de hoek waar de buurtband wekelijks speelt, tot de Heineken Music Hall,

⁸ Vereniging Nederlandse Podia, VNP in-sight. Facts & Figures 2003, Amsterdam: 2004.

⁹ In oktober 2005 heeft de VNPF 101 leden: 75 podia en 26 festivals.

waar nationale en internationale beroemdheden acte de présence geven. Toch zijn er ook provincies die minder goed bedeed zijn. Friesland, Groningen, Limburg en Zeeland beschikken, óók relatief gezien, over weinig poppodia. De VNPF telt ongeveer dertig gemeenten met meer dan 45.000 inwoners waar een poppodium ontbreekt. In veel van die gevallen kunnen popliefhebbers naar een podium in een buurgemeente of de regio. Ook komt het voor dat een lokaal jongeren centrum een functie vervult als poppodium door regelmatig band en dance-avonden te organiseren.

Veel podia zijn tot stand gekomen door hergebruik van bestaande gebouwen, zoals scholen, fabrieken en kerken. Weer andere zijn met betrekkelijk weinig middelen gerealiseerd in de jaren zeventig en tachtig. Nieuwbouw en renovatie zijn dan ook aan de orde van de dag, vanwege veroudering en voortschrijdende bouwtechnische eisen. De bouw van Hedon in Zwolle en het Tilburg 013 in de jaren negentig luidde een periode in van planontwikkeling onder gemeentebesturen en podiumorganisaties met eigentijdse ontwerpen voor nieuwe huisvesting van poppodia. Meer dan een kwart van de podia is met nieuw- of verbouw bezig. Gemeentebesturen realiseren zich steeds meer dat een poppodium met uitstraling een visitekaartje voor de stad is. Opvallend in de nieuwbouwplannen is de vergroting van de zaalcapaciteit en de bouw van een tweede, kleinere zaal. Zie tevens Bijlage V.

Het Nederlands Popmuziek Plan (NPP)

Het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing (FPPM) voert de subsidieregeling Nederlands Popmuziek Plan (NPP) uit. Om voor een programmeringssubsidie in aanmerking te komen, moeten de podia voldoen aan criteria op het gebied van onder meer capaciteit, exploitatie, programmering en verantwoording. Het NPP is een subsidiesysteem waarbij podia een tegemoetkoming kunnen krijgen in het verlies dat ze lijden bij concerten van opkomende en minder bekende Nederlandse bands. Het financiële risico voor de podia is zo kleiner. Deze regeling verruimt de mogelijkheden voor bands om zich op een podium te ontwikkelen en draagt bij aan de professionalisering van de podia. Sinds 2001 komen ook kleine podia, grote podia en festivals in aanmerking voor subsidie vanuit het NPP. Meer informatie over het NPP is opgenomen in Bijlage II.

03

waardige sector te beschouwen en behandelen. Positionering in het getuigde beleid was problematisch: dan viel het weer onder welzijns- en jeugdbeleid, dan weer onder beleid voor de

Pop en overheid
In de pioniersfase van de popmuziek in Nederland, ten tijde van de Indo-rock, waren overheid en gevestigde kunstinstellingen weinig gecharmeerd van popmuziek. Maar ook in latere jaren bleek de overheid slechts mondjesmaat bereid de groeiende popsector als vol-

2.3 Publiek

VNPF-onderzoek

In 2004 heeft de VNPF uitgebreid onderzoek laten doen onder bezoekers van Nederlandse poppodia¹⁰. Het publiek van de twaalf onderzochte podia is gemiddeld 25 jaar, hoger dan gemiddeld opgeleid en bestaat voor tweederde uit mannen. De helft is scholier of student, en tweederde woont binnen een straal van ongeveer 20 kilometer van het podium. Alloctonen lijken sterk ondervertegenwoordigd.

Foto: Jürgen Maorlach

Van vergrijzing van het publiek lijkt geen sprake, doordat de aanwezigheid van jong publiek ongeveer gelijk op zou gaan met de trouw van de vaste, ouder wordende bezoekers. Het podiumpubliek is meer dan gemiddeld cultureel geëngageerd, gezien hun interesse in film, muziek, dansen, schrijven en dergelijke.

Uiteraard bestaan er verschillen tussen de podia. Bezoekers daarvan zijn vaker woonachtig in de directe omgeving: bij grote podia

is 60% van het publiek woonachtig in de betreffende stad of regio, terwijl dit voor kleine podia 76% is. Middelgrote podia zitten daar met 64% tussenin.

Kleine podia trekken een jonger publiek. De groep 13 – 17 jarigen is bij kleine podia bijna even groot als de groep 18 – 25 jarigen. Deze laatste groep is de grootste bezoekersgroep van alle drie typen podia. Grote podia trekken ook een grote groep 26 – 35 jarigen.

Het publiek is op de hoogte van het programma via voornamelijk mond-tot-mondreclame, internet en in mindere mate affiches, uitgaansagenda's en flyers¹¹.

Het publiek blijkt trouw te zijn aan het podium: ruim de helft bezoekt meer dan één keer per jaar (gemiddeld vijf keer) de popzaal. Tweederde bezoekt daarnaast ook andere poppodia, en bijna alle bezoekers gaan ook naar popfestivals. Eén op de drie podiumbezoekers gaat wel eens naar een groot dance evenement.

De publiekswaardering voor het podium is met een 7,5 ruim voldoende. Veiligheid en bereikbaarheid scoren het hoogst, voorverkoop van tickets, informatie, dance- en clubavonden en toiletten scoren gemiddeld met een 7 wat lager. Klimaatbeheersing, toegangs- en horecaprijzen blijven daar met scores onder de 7 bij achter.

Lange tijd hadden podia het imago van een alternatief muziekcircuit. Het publiek ziet de podia als tamelijk toegankelijke, eigentijdse clubs, met een divers publiek. Meest populair muziekgenre is pop/rock (67%), dance en blues/jazz (elk 40%). Tweederde van de bezoekers, met name van kleine podia, is geïnteresseerd in bands uit de regio. Een laatste opmerkelijke uitkomst van het onderzoek is dat 80% van het podiumpubliek geen behoefte heeft aan een rookvrije concertzaal.

¹⁰ Ranshuysen, Letty en Anna Elffers, Het publiek van poppodia anno 2004. VNP: Amsterdam, 2005. De steekproef was 3.553 bezoekers, de respons 77%.

¹¹ Overigens blijkt uit onderzoek van Signo&S naar podiumbezoek in 2005 dat uitgaanskalenders in regionale kranten een belangrijke attentiewaarde hebben voor bezoekers van poppodia buiten de randstad.

SCP-onderzoek

Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) naar de belangstelling voor populaire muziek in de periode 1979 – 2003 geeft een gestage groei te zien.¹² Populaire muziek omvat popmuziek, jazzmuziek en musicals. Tabel 1 laat zien dat in 2003 eenderde van de bevolking aangaf tenminste een maal in het afgelopen jaar een populair concert bezocht te hebben. Dat is bijna een verdubbeling ten opzichte van het aantal concertbezoekers een kwart eeuw eerder. Het SCP schrijft deze forse stijging vooral toe aan het aantal incidentele bezoekers van popconcerten.

Tabel 1

Deelnamepercentage en aantal bezoeken per 100 inwoners van populaire concerten (pop, jazz, musicals), bevolking 6 jaar en ouder, 1979 – 2003 over de afgelopen 12 maanden

	1979	1991	2003
deelname (%)	13	24	31
aantal bezoeken per 100 inwoners	33	53	62

bron: SCP (AVO '79 – '03) bewerkt door DSP-groep

Vanaf 1999 registreert het SCP het bezoek naar soort concert. Daaruit blijkt dat popconcerten in 2003 nog steeds het grootste bereik hebben ten opzichte van jazz en musicals. In de periode 1999 – 2003 is het bezoek van popconcerten toegenomen van 28% naar 31% van de bevolking.¹³

Tabel 2 laat zien dat dance inmiddels ruim twee keer zoveel bezoekers trekt als jazz.

Tabel 2

Bezoek populaire muziek van bevolking van 6 jaar en ouder in 1999 en 2003 (percentage dat minstens één bezoek bracht in de afgelopen 12 maanden)

	1999	2003
popconcerten	19	21
danceparty's	8	9
jazzconcerten	4	4
musicals	11	16
populaire muziek totaal	28	31

bron: SCP (AVO '99 en '03)

¹² Broek, Andries van den, Frank Huysmans en Jos de Haan, Cultuurminnaars en cultuurmijders. Trends in de belangstelling voor kunsten en cultureel erfgoed. SCP-publicatie 2005/7. Den Haag, 2005, pag. 52 – 54.

¹³ Dit betreft overigens alle vormen van popconcertbezoek, inclusief optredens in cafés en stadionconcerten. Het SCP geeft daarmee een completer beeld dan de registratie van de VNP die zich logischerwijs beperkt tot activiteiten bij de aangesloten poppodia en festivals.

podiumkunsten. Zo schoven rijksambtenaren subsidieaanvragen van de toenmalige Stichting Popmuziek Nederland (SPN, thans NPI) meerdere keren van bureau naar bureau. Iets wat we bij lokale overheden tot op de dag van vandaag terugzien. Een beschrijving van de relatie tussen popmuziek en overheidsbeleid in het laatste kwart van de 20^e eeuw³⁸ draagt niet voor niets het citaat "(...) dit geboek tot het laatste toe bestreden"

Doordat het SCP zich niet beperkt tot (een steekproef van) de podia die bij de VNPF zijn aangesloten, maar ook onder meer popconcerten in stadions en theaters meetelt, wijken deze gegevens over publieksgroepen af van de cijfers uit het publieksonderzoek van de VNPF. Zo is volgens het SCP in 2003 de gemiddelde leeftijd van een bezoeker van een popconcert en een dance act een stuk hoger: 33 respectievelijk 26 jaar. Oftewel: “Menig rockliefhebber is inmiddels op leeftijd”, wat de resultante is van een voortschrijdend proces, want “(...) al in de jaren tachtig moesten tieners hun status van fakkeldrager qua hoogste popconcertdeelname afstaan aan de categorie 20 – 34 jaar. Steeds meer 35-plussers en later 50-plussers gingen popconcerten frequenteren.” Aan de andere kant gaan steeds meer kinderen naar populaire concerten, waarvan die van K3 het meest tot de verbeelding van basisscholieren spreken. Net als de VNPF wijst ook het SCP op het gemiddeld hogere opleidingsniveau van de concertganger en de ondervertegenwoordiging van vooral Turken en Marokkanen.

Dit laatste ondanks een (bescheiden) aanbod van popartiesten uit de landen van herkomst in Nederland. Hoopvol voor de participatie van allochtone jeugd aan de popmuziekcultuur is het ontstaan van een urban traditie, een aan leisure en life style refererende oriëntatie op R 'n B en hiphop. Het zijn vooral de jongeren met verschillende culturele achtergronden in de grote steden die zich hiertoe aangetrokken voelen.

Bureau Signo&S heeft de relaties onderzocht tussen popconcert- en poppodiumbezoek. Concertbezoek vindt plaats in muziekcafés, poppodia, jongerencentra, stadions en op festivals. Twee van de drie concertbezoekers heeft wel eens een poppodium bezocht. Nagenoeg alle podiumbezoekers gaan ook naar concerten die elders plaatsvinden. De belangrijkste verschillen en overeenkomsten tussen podium- en concertbezoekers zijn:

- poppodiumbezoekers zijn gemiddeld hoger opgeleid dan concertbezoekers, zijn vaker alleenwonend en verrichten vaker betaalde arbeid;
- concertbezoekers zijn vaker student, scholier en hebben vaker kinderen dan podiumbezoekers;
- podiumbezoekers hebben een hogere bezoekfrequentie (3,5 keer per jaar) dan popconcertbezoekers (2,1 keer per jaar);
- zowel bij podiumbezoek als concertbezoek is de sekseverdeling 65% man en 35% vrouw;
- concertbezoekers zijn met 29 – 30 jaar gemiddeld iets ouder dan podiumbezoekers (26 – 27 jaar);
- de interesse van bezoekers van popconcerten gaat iets meer uit naar lokale en regionale popmuziek, en die van podiumbezoekers naar minder bekende internationale acts.

CJP-onderzoek

In 2005 heeft het landelijke CJP-bureau onder scholieren via de methode van focusgroepen kwalitatief onderzoek laten doen naar de beleving van kunst en cultuur door tieners. Dit onderzoek moet ten goede komen aan het verplichte vak kunstzinnige en culturele vorming/CKV in het voortgezet onderwijs en kan bijdragen aan een grotere, positieve kunstbeleving.

Aanbevelingen waren:

- verbreed de cultuurdefinitie;
- beschouw jongeren als volwaardige toeschouwers en oordelaars;
- laat jongeren in discussie gaan met elkaar;
- maak jongeren tot experts van jongerencultuur;
- verzorg koppelingen tussen populaire en gevestigde cultuur;
- laat jongeren hun eigen smaak definiëren;
- stimuleer jongeren ook individueel;
- maak de stap naar kunst en cultuur niet te groot.

Conclusie

Popmuziek is een kunstvorm die aan de voorwaarden voor grotere kunstparticipatie voldoet: daarom alleen al verdient deze sector aandacht in het gemeentelijke beleid. Poppodia richten zich niet alleen via hun programmering op een steeds grotere en bredere groep uit bevolking, maar ook door het aanbieden van activiteiten voor het vak CKV. Dit laatste gebeurt samen met steeds meer scholen.

zelfde ambtenaren. Het oprichten van de SPN in 1975 vormde de eerste aanzet tot een infrastructuur voor de popmuziek. Het waren enkele popmuzikanten die dit initiatief namen en de minister een popplan voorlegden. De Raad voor de Kunst reageerde hier positief op, zij het dat de uitvoering van het plan slechts beperkt kon reke-

nen op subsidie. Toch is hier sprake van een kentering: vóór die tijd was er geen gerichte beleidsmatige aandacht voor popmuziek. Als onderdeel van het sociaal cultureel werk kwam pop-

2.4 Festivals

Voor gemeenten die geen beschikking hebben over een poppodium is een jaarlijks terugkerende popfestival een mogelijkheid om de bevolking op laagdrempelige manier van live optredens te laten genieten. Daarnaast bieden lokaal georiënteerde popfestivals aan plaatselijke bands en DJ's een uitgelezen kans hun kunnen te tonen.

Het aantal popfestivals in Nederland, al dan niet gratis toegankelijk, is in de afgelopen jaren sterk gegroeid. Popfestivals zijn er in alle denkbare soorten en maten, variërend van het meerdaagse Lowlands in Biddinghuizen met de nieuwste internationale acts voor de echte fijnproever tot lokale en regionale festivals als Bleekpop (Doetinchem) en Beat-Trix (Meppel). De laatste soort komen we verspreid over het hele land veel tegen in de zomermaanden. Meestal verzorgt een mix van bekendere bands uit het Nederlandse clubcircuit en lokale coryfeeën de optredens op dergelijke popfestivals. Andere popfestivals richten zich op een specifiek genre, zoals het Kwadendamme Bluesfestival, het Amsterdam Roots Festival (wereldmuziek) of Dynamo Open Air voor hardrockliefhebbers.

Veel popfestivals zijn verbonden zijn aan een feestdag c.q. herdenkingsdag, zoals bevrijdings-pop en de talloze popfestivals tijdens koninginnedag. Er zijn ook popfestivals waarin een competitie-element besloten ligt, de zogeheten band-, rap-of DJ-contests. Menige stad of regio heeft zijn eigen 'Grote Prijs', veelal met het oog op het stimuleren van optredens voor beginnende acts en het ontdekken van talent.

Een wat jonger verschijnsel is de snel gegroeide markt voor dancefestivals. Zoals Mojo Concerts de bekendste organisator is van professionele popfestivals in Nederland, zo zijn ID&T en UDC dat voor de dancefestivals. Bekende grootschalige dancefestivals zijn Dance Valley (Spaarnwoude) en Mystery Land (Haarlemmermeer).

Tot slot fleuren popbands en DJ's een groot aantal lokale, regionale of landelijke culturele evenementen op, zoals Uitmarkten of het festival 'De Beschaving' in Utrecht.

De kosten die aan de organisatie van popfestivals zijn verbonden, lopen onderling sterk uiteen. Zelfs binnen de categorieën van popfestivals die het FPPM in het Nederlands Popmuziek Plan onderscheidt, zijn de verschillen soms aanmerkelijk. De kosten voor festivals zijn onderverdeeld in programma-, organisatie- en publiciteitskosten. Cijfers die wij noemen zijn slechts indicatief¹⁴.

¹⁴ Cijfers zijn afkomstig van Brabant Pop en hebben betrekking op festivals in de provincie Brabant (2005).

De kosten voor een klein popfestival met ongeveer 300 à 400 bezoekers, zoals Woudstock (Woudrichem), Broermoats (Leende) of Knipoog (Boekel), bedragen ongeveer 6.000 – 15.000 euro.

Het programmabudget is de grootste kostenpost (ca. 50 - 60%).

Middelgrote popfestivals, zoals Breda Barst of Virus (Eindhoven), hebben een bereik in de orde van grootte van 4.000 – 20.000 bezoekers. Zij werken doorgaans met budgetten van 70.000 – 120.000 euro. In deze tussencategorie zijn de organisatiekosten (ca. 60% - 70% van de totale kosten) hoger dan de kosten voor het programma en de publiciteit¹⁵.

Een groot festival als Mundial (Tilburg) heeft een budget van 120.000 euro en trekt 60.000 bezoekers.

Initiatiefnemers of organisatoren van popfestivals kunnen inhoudelijke ondersteuning krijgen van de provinciale poporganisaties. Er zijn financieringsmogelijkheden bij diezelfde provinciale poporganisaties, het FPPM en particuliere fondsen zoals het VSB-fonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds.

2.5 Poporganisaties

Aan de popmuziek zijn uiteenlopende beroepsgroepen en belangenorganisaties verbonden, die het functioneren van popmuzikanten in Nederland ondersteunen en hun belangen behartigen. We stippen ze hier in het kort aan gelet op hun belang voor gemeenten en de popsector binnen uw grenzen. Meer informatie vindt u in bijlage III.

Voor de directe ondersteuning van gemeenten en de lokale popsector zijn vooral de provinciale popconsulenten relevant. Er bestaan specifieke provinciale poporganisaties, maar soms zijn de consulenten ook ondergebracht in een breder cultureel instituut. Zij hebben zich verenigd in PopNL (www.popnl.nl), de initiatiefnemer van deze handreiking. Sinds 1975 functioneert op landelijk niveau het Nationaal Pop Instituut (www.popinstituut.nl) als kenniscentrum. Hiertoe ontvangt het NPI subsidie van de rijksoverheid. De website van het NPI bevat veel handzame achtergrondgegevens over de popsector.

¹⁵ Hoewel het gratis toegankelijke Atlantis (Raosendaal) hier weer een uitzondering op vormt met een veel hoger programmabudget.

uitgeverijen, reclamemakers en talloze andere professionals. De popsector is een 'volwassen' sector geworden, een miljardenindustrie. In Nederland is een speciale leerstoel voor onderzoek naar popmuziek.

Toegenomen aandacht De meest in het oog springende ontwikkeling is de sterk toegenomen aandacht voor popmuziek onder liefhebbers, luisteraars, journalisten, organisatoren, ondernemers,

muziek indirect in aanmerking voor accommodatie- en exploitatiesubsidie omdat het de jongerencentra waren die fungeerden als podium en oefenlocatie voor bandjes.³⁹

De lokale podia en festivals hebben zich landelijk verenigd in de Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals (www.vnpf.nl) met 101 leden, waaronder 26 festivals. De VNPF ondersteunt haar leden, inhoudelijk, financieel en wettechnisch. Voorts stimuleert en bevordert ze de popmuziek in meer brede zin. Daarnaast bestaat er sinds 2000 een Vereniging van Evenementenmakers (www.VVEM.nl) met 90 leden, die ook gemeenten van advies kan dienen. Veel grote popconcerten worden georganiseerd door Mojo Concerts (www.mojo.nl). Nieuw is de BVD, die staat voor Belangenvereniging Dance (www.b-v-d.nl), de branchevereniging voor danceorganisatoren zoals ID&T en UDC.

De podia en festivals kunnen sinds 2002 voor rijks gelden ten behoeve van bijzondere programmering en marketing terecht bij het landelijke Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing (www.fppm.nl). De nieuwe PPM-regeling vervangt 30 andere regelingen. Onderdeel van de regeling is het Nederlands Popmuziek Plan dat al ruim 20 jaar bestaat.

Ten behoeve van de popmuzikanten is er de vakbond voor popmusici BV POP. De vakorganisatie Nederlandse Toonkunstenaarsbond (Ntb) biedt zakelijke en juridische ondersteuning om de beroepspraktijk van muzikanten goed te regelen. De Ntb maakt zich sterk voor professionalisering van de popsector, adequate service en goede arbeidsomstandigheden van (pop)muzikanten (www.ntb.nl).

Als lobbygroep functioneert het Muziekplatform Nederland. Hierin zijn naast het NPI en de VNPF organisaties vertegenwoordigd als Conamus, NVPI van Beeld- en Geluidsdragers, de Sena, de NVGD, de afdeling Nederland van het Music Managers Forum en Buma/Stemra.

2.6 Popeducatie

In de muziekeducatie is een indeling naar kennismaking, oriëntatie, (basis)scholing, verdieping en (voor)opleiding gebruikelijk. Deze indeling leent zich ook goed voor popeducatie.

De kennismaking en de eerste oriëntatie kunnen plaatsvinden binnen het secundair onderwijs in het kader van het (verplichte) schoolvak Cultureel Kunstzinnige Vorming. De staatssecretaris van OCW heeft binnen dit 'Cultuur en School' programmaspecifiek stimuleringsgeld uitgetrokken voor popmuziek.

Drie voorbeelden:

- De VNPF biedt ondersteuning bij het CKV-project Do It. Dit is gestart in Deventer en biedt op 9 podia aan jongeren de mogelijkheid om zelf hun twee favoriete uitgaansavonden samen te stellen.
- Een landelijk opererend OCW-project is TheMusicZone, waarbij middelbare scholieren (VMBO, Havo, VWO) binnen de CKV-lessen inzicht krijgen in (de geschiedenis van) popcultuur,

vervolgens een gastles of workshop volgen binnen een gekozen popgenre, en ter afsluiting gezamenlijk een concert bezoeken in het lokale poppodium (www.themusiczone.nl).

- Een ander OCW-project is Let's Work2gether waarbij VMBO-scholieren workshops volgen in tal van artistieke en praktische disciplines, die verbonden zijn met de live popsector. Een workshoptraject van vier weken komt samen in een eindproductie, waarbij leerlingen betrokken worden bij alle facetten van een poppodium. (www.letswork2gether.nl)

De centrale bekostiging van dit soort projecten zal naar alle waarschijnlijkheid na schooljaar 2005-2006 veranderen in die zin, dat het een financiële verantwoordelijkheid wordt van provincies en grote steden.

In aanvulling op landelijke projecten voor popeducatie, hebben provinciale poporganisaties ook specifieke projecten op provinciaal niveau ontwikkeld, zoals rapclass, *popsport* en *popkids*.¹⁶

De verdere oriëntatie, scholing en verdieping vinden plaats bij het lespunt of het centrum voor kunsteducatie c.q. de muziekschool. Cultuurnetwerk Nederland heeft in 2001 een Raamleerplan voor instrumentale en vocale popmuziek aan centra voor de kunsten en muziekscholen verstrekt met voorbeelden van poponderwijs in Rotterdam en Sneek (www.cultuurnetwerk.org). Inmiddels kunnen leerlingen op veel van deze centra en muziekscholen popmuziek leren spelen. Ook bandcoaching en het ter beschikking stellen van oefen- en studioruimtes behoren nu tot de mogelijkheden. Er zijn ook enkele instituten commercieel actief op dit gebied.

Officiële (voor)opleidingen aan conservatoria vormen de laatste trap in de popeducatie. Ook kan de popmuziek een onderwerp van universitaire wetenschap zijn. Het NPI ondersteunt en stimuleert initiatieven van derden om popeducatie in Nederland op alle niveaus (CKV, muziekschool, HBO, universiteit) tot stand te brengen of verder te ontwikkelen, zo vermeldt het jaarverslag 2004. Concreet wordt over dat jaar genoemd de bijdrage aan: de bijzonder hoogleraar popmuziek aan de Universiteit van Amsterdam, de muzikanten- en de nieuwe dj- en managementopleiding aan de HBO-Rockacademie te Tilburg en de start van de HBO-Academie voor Popcultuur in Leeuwarden met een brede opleiding. Inmiddels hebben ook enkele andere conservatoria popmuziekopleidingen.

05

De verbreiding van popmuziek onder brede lagen van de bevolking voltrok zich vooral in de jaren zestig en zeventig en hing samen met de stijgende welvaart, de ontwikkeling en

Professor Ter Bogt en een handvol collega's doen aan de Universiteit van Amsterdam onder meer onderzoek naar de determinanten van carrières van succesvolle muzikanten, de rol van popmuziek in de adolescentiefase en naar determinanten van smaak. Popmuziek als onderzoeksobject!

¹⁶ Zo maken de provinciale poporganisaties leerlingen warm voor popmuziek (Popkids: www.popunie.nl) krijgen les in het maken van rap en hiphop en het schrijven van teksten (Rapclass: www.rapclass-brabant.nl) of het maken van een videoclip (Take 2: www.brabantpop.nl). Schoolbands krijgen ondersteuning om kwalitatief en promotioneel beter voor de dag te komen (Popsport: www.spl.nl) of zich te meten in een schoolbattle, ondersteund door workshops van ervaren rappers uit de popsector (Hogeschool Music Competition: www.popunie.nl).

3 OVERHEIDSBELEID

3.1 Het rijk

Paradiso, Amsterdam

De positie die popmuziek in de afgelopen dertig jaar binnen het kunstbeleid in Nederland heeft verworven, is niet zonder slag of stoot gegaan.¹⁷ Onder minister Brinkman is in de jaren tachtig de basis gelegd voor het popmuziekbeleid zoals we dat ook nu nog kunnen herkennen. Dan dringt op het ministerie door dat de popsector geen kleintje meer is: in 1985 zijn er 70.000 bands en 400.000 popmuzikanten. Niet minder dan 3,7 miljoen Nederlanders bezoeken in die tijd wel eens een popconcert. Geen kleintje meer... met deze cijfers staat popmuziek boven alle andere muzieksoorten!¹⁸

In 1987 vindt een centralisatie van de professionele kunstensector en een decentralisatie van de amateurkunstsector plaats. Provincies en gemeenten verdelen sinds die tijd een budget voor

¹⁷ Nuchelmans, André. 'Dit gebank dient tot het laatste toe te worden bestreden'. Popmuziek en overheidsbeleid 1975-2001. Amsterdam: Boekmanstudies, 2002, p. 114.

¹⁸ Davidse, Arien. One Two Three Four. Amateur-popmuziek in Nederland. Amsterdam: SPN, oktober 1993, p. 6

welzijn, amateurkunst en kunstzinnige vorming. Dit heeft grote gevolgen voor de popsector aangezien popcollectieven¹⁹ (voortaan: lokale poporganisaties), oefenruimtes en jongerencentra juist onder die categorie vallen. Gemeenten en provincies hebben vanaf die tijd een eigen verantwoordelijkheid om popbeleid te voeren.

Paradiso, Amsterdam

Sinds de invoering van de kunstenplan- en cultuurnota procedure verdeelt het ministerie van OCW eens in de vier jaar subsidies onder de culturele instellingen. Deze rijkssubsidie komt in de periode 2005 – 2008 ten goede aan landelijke organisaties zoals het NPI. Daarnaast worden landelijke middelen voor de popmuziek verdeeld door het FPPM dat de subsidieregeling voor popmuziek (NPP) uitvoert. Het FPPM subsidieert ongeveer 50 poppodia via de regeling Nederlands Popmuziek Plan. Daarnaast subsidieert het FPPM poppodia ook op meerjarige basis voor bijzondere programmering en samenwerkingsprojecten via de reguliere regeling van het fonds.

Subsidies in het kader van de cultuurnota gaan verder naar festivals zoals Motel Mozaïque, de Grote Prijs van Nederland en Noorderslag (Groningen), en naar productiehuisen voor popmuziek van Paradiso / Melkweg, Muzieklab Brabant en Productiehuis Oost Nederland.

In het kader van herstructurering van de ondersteunende instellingen is het ministerie van OCW in overleg met de ondersteunende muziekinstellingen over de samenvoeging van hun taken in maximaal twee sectorbrede instituten. Eind 2005 kwamen deze muziekinstellingen met een voorstel voor een fusietraject en een nieuwe structuur. Dit proces zal ook gevolgen hebben voor de manier waarop de ondersteunende taken ten behoeve van popmuziek zijn georganiseerd.

¹⁹ Het begrip popcollectief, of 'popkollektief', is ontstaan in de jaren zeventig, toen leden van verschillende bands zich lokaal gingen organiseren om hun belangen beter voor het voetlicht te brengen bij de overheid. Eind jaren zeventig en in de jaren tachtig nam het aantal popcollectieven sterk toe.

groeit van de media, en toegenomen hoeveelheid vrije tijd. Ook de zogeheten verlenging van de jeugdfase speelde hierin een rol: een langere studietijd betekende ook langduriger jong zijn. Popmuziek is een gestegen cultuur-
 veel later grotendeels het onderscheid tussen hoge cultuur en lage cultuur in popmuziek, althans: de grenzen daartussen ver-
 vaagden. Toch bestaan nog steeds stijlvoor-
 men die een specifiek segment luisteraars
 goed. In aanvang was het vooral de 'working class' die blues en soul konden waarderen. Vanaf de zeventiger jaren waren liefhebbers hiervan in alle lagen van de bevolking te vinden. Met de verbreding van popmuziek ver-

3.2 De provincie

Het zijn vooral de lokale poporganisaties, vrijwilligersorganisaties van popmuzikanten die lokaal de krachten bundelen, die aan de basis staan van activiteiten en voorzieningen voor popmuziek. Deze poporganisaties hebben niet zelden hun wortels in de alternatieve muzieksceën in de jaren '70 en zetten oefenruimtes, podia, platenlabels en festivals op. Zij dragen met hun achterban bij aan de ontwikkeling van een alternatief podiumcircuit en een netwerkstructuur die de popsector overzichtelijk en subsidierijp maken.

Provinciale poporganisaties, de zogeheten popkoepels, geven op hun beurt ondersteuning aan lokale initiatiefnemers. Zij onderhouden contact met de provinciale overheid.

De provincie is van oudsher de schakel tussen de rijksoverheid, die er voor dient te zorgen dat het muziekaanbod in stand blijft, en de lokale overheid, die als kerntaak zorg heeft voor podia en oefenruimtes. Provincies dragen in eerste instantie zorg voor een gevarieerd en evenwichtig verspreid muziekaanbod (distributie taak), maar zijn hierin wettelijk tot niets verplicht.

De provinciale poporganisaties zijn de partners van de provincie. Zij voeren het provinciaal popbeleid uit en ontvangen daartoe subsidie. De provinciale poporganisaties ondersteunen en stimuleren veelal de lokale popsector (organisaties en initiatieven), en adviseren gemeenten over het popbeleid. Verder geven zij uitvoering aan provinciale podiumplannen, bieden informatie over pop in de provincie, geven cursussen en workshops en organiseren provinciale popprijzen. De meeste provinciale poporganisaties zijn eind jaren tachtig, begin negentig opgericht. Opvallend is dat provincies het opstellen van popbeleid vaak overlaten aan de poporganisaties.

Overigens zijn de verschillen tussen provincies in popbeleid en popinfrastructuur groot. Niet elke provincie beschikt over een zelfstandige poporganisatie. Soms zijn steunfunctietaken voor popmuziek onderdeel van een bredere stichting kunst en cultuur, zoals in Overijssel en Gelderland, soms zijn deze ondergebracht in zelfstandige organisaties, bijvoorbeeld de stichting Friesland Pop. Instellingen voor kunsteducatie, zoals Edu Art in Gelderland, zijn ook actief op het terrein van de popmuziek.

Een voorbeeld kan de verhouding tussen poporganisatie en provincie verhelderen. De provincie Fryslân subsidieerde in de afgelopen periode Stichting Friesland Pop met als doelen het versterken van de programmering (festivals, podia) en versterken van het popklimaat (workshops op scholen, podiabeleid, 'contests'). Dit beleid werd uitgevoerd met gelden uit het Actieplan Cultuurbereik. Stichting Friesland Pop voert met rijks gelden (FPPM) de subsidiëring van kleinschalige popfestivals en de kleinere podia uit. De inzet van gelden uit het actieplan leidde in eerste instantie tot een beleid met zeer uiteenlopende projecten. In de periode 2005 – 2008 wil de provincie door middel van het Fries Popnet meer samenhang krijgen. In het Actieprogramma Cultuurbereik is een prominente plaats voor popbeleid ingeruimd. Dit heeft geleid tot het ontwikkelen van het Fries Popnet. Voor meer informatie over het popnet in Friesland verwijzen wij naar Bijlage IV.

3.3 De gemeente

Gemeenten zijn vrij om op eigen wijze popbeleid te voeren. Begin jaren negentig merkt de voorloper van het NPI, de SPN, op basis van een enquête op dat bij gemeenten met een poporganisatie de situatie aantoonbaar beter is op het gebied van oefenruimte, cursussen en optreedmogelijkheden dan in gemeenten zonder poporganisatie.²⁰ Ruim tien jaar later lijkt deze bewering nog steeds hout te snijden. Gemeenten dragen gemiddeld ongeveer 25% bij aan de dekking van de jaarlijkse uitgaven van de poppodia.²¹

De popsector is, vergeleken met bijvoorbeeld de jazz en de kamermuziek, bij uitstek een sector waar het particulier initiatief van groot belang is. Marktwerving stimuleert artistieke en commerciële innovatie. Aanbod en vraag ontmoeten elkaar via de markt van podia, boekers, platenmaatschappijen en anderen.

De poppodia, het 'live circuit', zijn voor de ontwikkeling van de popmuziek dus van essentieel belang. Zij zijn in staat om snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Het FPPM subsidieert ongeveer vijftig poppodia via de regeling Nederlands Pop Plan. Gemeenten subsidiëren poppodia in de meeste gevallen op structurele basis, overigens vaak zonder dat hiervoor meerjarenafspraken zijn gemaakt.

Tot 2004 droeg de overheid door middel van subsidie op I/D- en WIW-banen bij aan de kosten van bedrijfsvoering van de podia.²² Sinds 1 januari 2004 is de Wet Werk en Bijstand in werking getreden. Gemeenten hebben daardoor budgetverantwoordelijkheid en kunnen zelf bepalen hoe zij toeleiding naar werk invullen, bijvoorbeeld via I/D, WIW, stageplaatsen en reïntegratiebanen. Veel poppodia hebben in het verleden dankbaar gebruik gemaakt van deze regelingen, waardoor ze veel van dit 'gesubsidieerd' personeel in dienst hebben. Gemeenten vullen hun verantwoordelijkheid voor de reïntegratie verschillend in, bijvoorbeeld door de voorwaarde te stellen dat werknemers na bijvoorbeeld een jaar moeten 'doorstromen' naar ander werk of door de budgetten terug te brengen waardoor podia zelf meer kosten moeten dekken voor dit personeel. Deze ontwikkeling kan veel poporganisaties in de problemen brengen.

²⁰ Davidse, p. 12.

²¹ DSP-groep, *There's Music in Money*. DSP-groep in opdracht van het NPI. Amsterdam: 2003.

²² Zo draait het Burgerweeshuis in Deventer voor 45% van de professionele ureninzet op I/D-ers of WIW-ers. Het Burgerweeshuis heeft verder 120 vrijwilligers.

trekken. 'Alternative' is populair onder de hoog opgeleiden, terwijl het Nederlandstalige levenslied een grote aanhang heeft in de autochtone volksklasse, maar ook in de homoscène. In grote lijn is er onderscheid tussen commercieel geëxploiteerde popmuziek (bijvoorbeeld TMF, radio 538) en alternatieve (kunst-)muziek (VPRO, Kink FM). Begin jaren negentig slaagde de alternatieve grungeband Nirvana er niettemin en tegen wil en dank in om vanuit de niches van de popmarkt de hitlijsten te bestor-

De zorg van gemeenten zou zich dan ook moeten uitstrekken tot:

- informatie: zicht op de lokale popinfrastructuur;
- faciliteren van poppodia, festivals en oefenruimtes;
- popmuzieklessen / kennismaking met popmuziek op en buiten school;
- ondersteunen van de lokale poporganisatie;
- andere voorzieningen die het oefenen, opleiden, optreden en kunst maken binnen de popsector ten goede komen.

Keuzes die gemeenten hierbinnen kunnen maken, zijn onder meer afhankelijk van de grootte van de gemeente en het popklimaat. Met popklimaat bedoelen wij de vitaliteit van de lokale popsector.

Foto: Ernest Porters

4 CHECKLIST LOKAAL POPBELEID

4.1 Inleiding

In dit deel van de handreiking volgen wij aan de hand van de beleidscyclus de ontwikkeling van lokaal popbeleid. Hierbij gaat extra aandacht uit naar het beleidsinstrumentarium voor popmuziek. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- Inventarisatie van de lokale popsector
- Visie, doel en betekenis
- Positie, rol en verantwoordelijkheid
- Beleid en instrumenten
- Organisatie en samenwerking
- Financiën
- Evaluatie

4.2 Inventarisatie van de lokale popsector

De eerste stap van elke gemeente die lokaal popbeleid wil ontwikkelen of bijstellen, is het verkrijgen van overzicht over de popvoorzieningen, organisaties en muzikanten (bands, solisten en DJ's). Oftewel: hoe ziet het lokale popdomein er precies uit? Een vraag die daarbij onherroepelijk aan de orde komt is: hoe baken je het popdomein af? Wil je als gemeente bijvoorbeeld ook zicht hebben op commerciële partijen, zoals muziekcafés, discotheken, particuliere muziekstudio's?

Daarnaast is het van belang om rekening te houden met de directe omgeving van de gemeente. Hoe ziet het aanbod van voorzieningen en de popcultuur er in omliggende gemeenten uit? Welk verzorgingsgebied wil je als gemeente met de popsector bedienen? Vanzelfsprekend hangt dat ook samen met de gemeentegrootte.

zich daar in die tijden van burgerlijk fatsoen uitstekend voor: het ritme, de performance en dans waren in de ogen van volwasseneren grof en wild. Een rebels karakter heeft de popmuziek altijd behouden, maar dan in

Rebellen en liefhebbers
In de jaren vijftig grepen jongeren, in Nederland bijvoorbeeld de nozems, popmuziek aan om hun rebellie en provocatie kracht bij te zetten. De rock 'n roll leende

men. Het succes snelde de bandleden vooruit: singles waren nog niet eens geproduceerd, terwijl de albumhit er al was.

Het pop(muziek)beleid van gemeenten volgens het ringenmodel van Wijn

Een bekende indeling van cultuurbeleid naar gemeentegrootte - hier toegepast voor de popsector -, is het ringenmodel van Wijn²³:

- Kernachtig cultuurbeleid/ popmuziek ← 30.000 inwoners: beleid richt zich op poppodium 300 – 400 bezoekers, lokale radio, lespunt voor cultuureducatie, amateurkunst, oefenruimtes, 'cultuur en school', openbare bibliotheek, 'kulturhus', jongeren- en wijkcentrum of dorps-huis, lokaal popfestival, uitvoeringen voor de jeugd.
- Uitgebreid cultuurbeleid/ popmuziek → 30.000 en ← 90.000 inwoners: beleid richt zich op poppodium met grote zaal ca. 600 bezoekers en eventueel een kleine zaal, lokale radio, jeugd- en jongerenwerk, lokale poporganisatie(s) en popprojecten, instituut voor kunsteducatie, oefenruimtes, regionaal popfestival, een multifunctionele accommodatie en openbare bibliotheek met bladmuziek, cd's, dvd's, video's en popboeken
- Alomvattend cultuurbeleid/ popmuziek → 90.000 inwoners: poppodium met grote zaal voor ca. 1000 bezoekers en één of twee kleine zalen, concertzaal, schouwburg met grote zaal en één of twee kleine zalen, landelijk popfestival, lokale televisie, kunstenaarsbeleid, studioruimten, productiefaciliteiten, muzikantenwinkel, werkplaats, popgroepen, pluriform cursusaanbod (HBO-opleiding popmuziek).

Het ringenmodel van Wijn, waarbij het gaat om een steeds groter wordende culturele infrastructuur, is in feite een referentiekader waarmee elke gemeente kan beoordelen in hoeverre popvoorzieningen aanwezig (zouden moeten) zijn. Bij die beoordeling spelen de gemeentegrootte, het aanbod in de directe omgeving ('het verzorgingsgebied') en het lokale 'popklimaat' - de levendigheid van de popscene, oftewel de vraag naar popvoorzieningen van muzikanten en publiek - een rol.

De gemeente moet zich als het ware verplaatsen in de positie van zowel beginnende als gevorderde bands en muzikanten. Zijn er muzieklessen en oefenruimtes voor popmuzikanten? Krijgen ook beginnende bandjes de mogelijkheid op te treden? Kunnen popmuzikanten ergens in de buurt een demo opnemen? Is er (management)ondersteuning voor gevorderde bands met ambitie?

²³ Wijn, Cor, Gemeentelijk cultuurbeleid – een handreiking. Den Haag: VNG uitgeverij, 2003.

steeds andere gedaanten. Tegenwoordig is popmuziek lang niet alleen voorbehouden aan adolescenten. De nozems van toen hebben inmiddels de pensioengerechtigde leeftijd bereikt en zullen ongetwijfeld een andere houding aannemen ten opzichte van nieuwe muziek dan hun ouders. Toch waren ook punk (eind jaren zeventig) en dance (eind tachtig, begin negentig) in staat de uitdaging en zelfs strijd aan te gaan met de gevestigde orde. Punk was oorspronkelijk de muzikale exponent van een anarchis-

Ook het ambitieniveau van het gemeentebestuur is bepalend voor het realiseren en (laten) exploiteren van popvoorzieningen. Wat vindt de gemeente een passend popbeleid? Volstaat zij met een kernachtig beleid, of is een uitgebreid of alomvattend popbeleid wenselijk?

De inventarisatie moet inzicht geven in:

- lokale poporganisatie: aantallen bands, muzikanten en DJ's en hun lokale belangenbehartiging door bijvoorbeeld een plaatselijke popstichting, vereniging van muzikanten of, meer algemeen, een cultureel platform;
- popzalen/ poppodia: specifieke poppodia, podia als onderdeel van welzijns- of jongerencentrum, podia van muziekcafés, podia van multifunctionele accommodaties, discotheken en danceclubs, eventuele mogelijkheden in sporthallen;
- oefenruimten en de exploitanten van oefenruimten: commerciële studio's, particuliere stichtingen die studio's exploiteren, oefenruimtes als onderdeel van een multifunctionele popzaal of cultuurcentrum; al of niet gesubsidieerd;
- educatieve instellingen: instellingen voor cultuureducatie, muziekscholen, particuliere muziekdocenten, organisaties voor talentontwikkeling, conservatoria, muziekacademies;
- festivalorganisaties en -voorzieningen: festivalterrein(en), organisatoren van muziekevenementen, popfestivals, bandcompetities en lokale en regionale popprijzen;
- managementbureaus en agencies: band- en DJ-managers, boekingskantoren voor bands en DJ's;
- popvoorzieningen bij de bibliotheek;
- lokale media: lokale en regionale televisie, radio – lokale omroep en piratenzenders.

Om te beoordelen hoe het met de lokale popsector is gesteld, volstaat het niet om uitsluitend aan te geven of voorzieningen en organisaties er wel of niet zijn. Het aanbod, de kwaliteit, de interne organisatie, publieksbeoordeling en eventuele knelpunten verdienen net zo goed aandacht:

- Hoe functioneren de betreffende organisaties?
- Zijn de voorzieningen (podia, oefenruimtes) goed toegerust en onderhouden?
- Wat zijn de sterke en zwakke kanten van voorzieningen en organisaties?
- Is er sprake van een levendig popcircuit?
- Wie zijn de sleutelpersonen (woordvoerders, leidersfiguren) in de lokale popsector?

Een quick scan van de Dordtse popsector levert het volgende beeld op:

Inventarisatie van de lokale popsector in Dordrecht (119.821 inwoners)

De belangrijkste voorzieningen voor popmuziek in Dordrecht zijn het poppodium Bibelot, de Popcentrale (een verzamelgebouw met oefenruimten, geluidsstudio en kleine zaal), de kunst-educatie instelling To Be en de festivals Wantijpop en Rainbow Park. Er is een aantal vrijwilligersorganisaties dat zich bezighoudt met de organisatie van concerten: Black Rose voor de metal, Bobby King voor alternatieve en vernieuwende muziek, Etcultura voor de ska, Lexnoise (metal) en zo voort.

Ook zijn er bijzondere projecten, zoals Multi Culture Club (een multidisciplinair en muzikaal crossover project) en Hutspod, een regionaal samenwerkingsverband voor de Drechtsteden: een Highschool Music Competiton met pop en poëzie, met een finale in Bibelot. Tegelijkertijd valt op dat er maar weinig commerciële uitgaans- en horeca voorzieningen voor jongeren zijn.

Onderzocht wordt of Bibelot, Popcentrale en ToBe gezamenlijk gehuisvest kunnen worden in het Energiehuis, een voormalig bedrijfsgebouw in de te ontwikkelen wijk Stadswerven.

Poppodium Bibelot is, net als het Amsterdamse Paradiso gehuisvest in een kerk (capaciteit 600 bezoekers). Het podium programmeert zo'n 70 concertavonden per jaar en trekt jaarlijks circa 38.000 bezoekers. Naast de concerten organiseert men jaarlijks ongeveer 15 cabaretvoorstellingen en 50 themafeesten, waaronder 20 dance events. Bibelot bestaat inmiddels al 37 jaar en draaide tot drie jaar geleden op vrijwilligers. Nu werkt men met een kleine professionele staf: een directeur (1 fte), een vrijwilligerscoördinator (0,8 fte), publiciteitsmedewerker (0,2 fte), een beheerder (0,5 fte) en ongeveer 130 vrijwilligers. Deze professionalisering heeft geleid tot uitbreiding van het aantal concerten, tot meer bezoekers en een toenemende tevredenheid onder vrijwilligers.

tische tegenbeweging en nauw verbonden met de linkse subcultuur van krakers en activisten. De opkomst van house en dance kan gezien worden als een hernieuwde belangstelling voor repetitieve dansmuziek vanaf het begin een door commercie gedomineerd segment. Bovendien bleek dance een concurrent voor de bandjes die het in het clubcircuit van poppodia spelen. Jongeren konden kiezen: óf naar het dansfeest, of

zonder politieke aspiraties, waarbij hedonisme voorop stond en de disc jockey (DJ) kon uitgroeien tot artiest. Illegale housefeesten en drugsgebruik stelden house in een kwaad daglicht. Daarnaast is dance

De instelling voor kunsteducatie To Be werkt voor 11 gemeenten en heeft een verzorgingsgebied van 400.000 inwoners. Naast disciplines als beeldende kunst, dans en theater heeft men ook een Popschool. De Popschool, die werkt met docenten van To Be, is ondergebracht in de Popcentrale. De Popcentrale is in 2001 geopend en gehuisvest in het Energiehuis. De popschool, die voor 2001 ondergebracht was bij To Be liep daar niet goed. Voor het imago en bereik was het beter deze onder te brengen op een aparte plek, 'die door jongeren niet met blokfluitlessen geassocieerd wordt', aldus betrokkenen. De Popcentrale is een aantrekkelijke plek voor jongeren, het is 'cool' om er heen te gaan. Dit gegeven wordt in de marketing en promotie benut: popcentrale is een 'merknaam'.

De Popcentrale richt zich op educatie, oefenen, programmeren, ontmoeting en service verlening. Er zijn zes oefenruimten, een opname studio en aan kleine concertzaal (maximaal 200 bezoekers) in gevestigd. Uit onderzoek is gebleken dat er een groot gebrek is aan oefenruimten, die zitten nu ook geheel vol en uitbreiding is voorzien. In de popschool volgen jonge muzikanten een uur per week bandjes en per twee weken 30 minuten instrumentaal of zangles en ze jammen met andere Popschool cursisten. Daarnaast kunnen ze in de studio een CD opnemen en zijn er optredens mogelijk in Bibelot en op het festival Wantijpop. De Popcentrale organiseert allerlei workshops, onder meer rond nieuwe media, geluidstechniek en muziekstijlen als hip hop, rap en urban. Met deze activiteiten bereikt men ook veel Surinaamse en Antilliaanse jongeren uit de directe omgeving, een achterstandswijk in Dordrecht.

Het project Hutspod, een regionaal uitwisselingsprogramma voor bandjes, wordt gesubsidieerd door de gemeenten uit de Drechtsteden en vanuit het provinciaal Actieplan Cultuurbereik. In dit project spelen de lokale bandjes op de regionale podia, doen zo veel ervaring op en nemen een CD op in de studio. Bij de Popcentrale werkt een professionele staf: 1 fte leidinggevende (Popcentrale / popschool), 1 fte horeca/beheer en 0,9 fte administratie / beheer en verder wat tijdelijk personeel (beheer / techniek, vaste en free lance docenten ToBe). Er werken 70 vrijwilligers. De Popcentrale is de gehele week door geopend.

4.3 Visie, doel, betekenis en type beleid

4.3.1 Visie

Beleid maken, op welk terrein dan ook, veronderstelt een achterliggende visie²⁴. Op de eerste plaats biedt een visie houvast voor het gemeentelijk beleid nu en in de nabije toekomst. Beleidskeuzes die gemaakt worden kunnen worden getoetst aan de visie die het gemeentebestuur heeft opgesteld. Beslissingen kunnen met een onderliggende visie sneller worden genomen en dat is tijd die de gemeente vervolgens letterlijk terugverdient. Een visie laat ook zien dat de gemeente popmuziek belangrijk vindt en serieus neemt. Alleen daarom al is het maken van een visie de moeite en de tijdsinvestering waard.

foto: Daniel Baggeman

Een beleidsvisie op de lokale popsector gaat uit van inventarisatie en analyse van 'het veld': omvang en organisatie van de popsector, knelpunten, kansen en ontwikkelingen, waardoor de effectiviteit van beleid kan worden vergroot.

Een visie is ook een communicatiemiddel waarmee aan beleidspartners en 'het veld' wordt getoond welke plannen de gemeente heeft. Het maken van een visie is gedeeltelijk al 'beleid in uitvoering', tenminste als u daar als gemeente de betrokkenen uit de popsector bij inschakelt. Dat vergroot tegelijkertijd het draagvlak ervoor.

²⁴ Deze paragraaf over visieontwikkeling is grotendeels ontleend aan de brochure 'Ik zie, ik zie... vrijwilligerswerkbeleid' van de Commissie Vrijwilligersbeleid (2004).

naar het bandje. Liefhebbers en makers van popmuziek zijn natuurlijk lang niet altijd rebellen. Zij zijn er, net als popmuziek zelf, in alle soorten en maten. Kleuters volgen de Fox Kids Top 20 en gaan met vader of moeder naar de Amsterdam Arena om K3 'in het echt te zien'. Popsterren van weleer - Bob Dylan, Lou Reed, The Rolling Stones en David Bowie - ze leven nog en treden zelfs op... en hun publiek is ze trouw gebleven. Bij hun optredens zul je

Wat zou gebeuren als de gemeente geen visie op de lokale popsector ontwikkelt? Dan wordt de gemeentelijke rol in de popsector vooral bepaald door beslissingen binnen andere gemeentelijke beleidsterreinen. Bijvoorbeeld vanuit het jeugdbeleid: meer aandacht voor kwetsbare jongeren; Ruimtelijke ordening: onvoldoende rekening houden met popvoorzieningen bij bestemmingsplannen; Economische zaken: de popsector maakt deel uit van de 'creative industry' en wordt uitsluitend beschouwd als bron van werkgelegenheid.

Voor een gemeentebestuurder is het van belang om duidelijk voor ogen te hebben vanuit welke motieven de gemeente popbeleid wil maken. Die motieven bepalen immers voor een belangrijk deel de richting van dat beleid. Bent u tevreden over hoe de popsector er in uw gemeente voor staat en over de inzet van de gemeente daarbij? Om dit te beoordelen zijn de volgende vragen van belang:

- Wat biedt popmuziek de burgers eigenlijk?
- Welke functies kent de gemeente toe aan popmuziek op lokaal niveau?
- Welke resultaten wil de gemeente bereiken met lokaal popbeleid?
- Welke maatschappelijke ontwikkelingen hebben invloed op de ontwikkeling van popmuziek op lokaal niveau?
- Zijn popmuzikanten of andere betrokkenen uit de lokale popscene betrokken bij het ontwikkelen van het beleid, en waarom willen we dat?
- Welke opvatting heeft de gemeente over de eigen rol in de popsector?

4.3.2 Doel en betekenis

Met het stellen van de juiste vragen en het aangeven van mogelijke antwoorden bent u al een eind op weg met het ontwikkelen van een visie op gemeentelijk popbeleid. De vraag 'waarom, en met welk doel maak ik popbeleid?' is een uitermate belangrijke vraag en vormt de basis voor de visie die de gemeente heeft op de lokale popsector.

Bij de beantwoording van die vraag komen dan argumenten naar voren zoals het belang van lokale popmuziek voor:

Het lokale culturele domein

Popmuziek maakt onlosmakelijk deel uit van een bredere culturele infrastructuur. Popmuziek is een volwaardige culturele uiting die ook lokaal op erkenning en waardering mag rekenen. Uiteraard hangen kwaliteit en omvang van de culturele infrastructuur af van de gemeentegrootte. Ongeacht die grootte hoort popmuziek er, hoe dan ook, bij.

Het vestigingsklimaat

Meer algemeen is cultuur een belangrijke determinant voor de aantrekkingskracht van plaatsen. Steeds meer gemeenten gebruiken culturele voorzieningen om burgers, toeristen en bedrijven te binden: het culturele klimaat als vestigingsfactor voor nieuwe bewoners en bedrijven. Denk daarbij ook aan de aantrekkingskracht van de popsector voor professionals in de creative industry (ICT-bedrijven, vormgevers, cultureel ondernemers)²⁵. Poppodia spelen daarbij een rol van betekenis, aangezien de popsector binnen het culturele domein zeer toegankelijk is. Daarnaast bevorderen poppodia de levendigheid van het horeca- en uitgaanscircuit.

Werkgelegenheid en lokale economie

Popmuziek genereert werkgelegenheid en stimuleert de economie. Dat begint en manifesteert zich eveneens op lokaal niveau. Ruim baan geven aan popmuziek betekent ook: een aantrekkelijk aanbod van popmuziek, voldoende oefen- en experimenteermogelijkheden en aandacht voor deskundigheidsbevordering en professionalisering. *Creative industry* en een uitgesproken lokale popcultuur versterken elkaar. De creative industry is een jonge sector die grotendeels bestaat uit professionals in reclame, communicatie, evenementen, design, kunst en grafisch ontwerp, en de organisatoren en dienstverleners daaromheen. In Tilburg is de creatieve bedrijvigheid goed voor ongeveer 9% van de werkgelegenheid en 16% van alle vestigingen. Daarmee laat deze snel gegroeide sector de bouwnijverheid, horeca, transport en overheid achter zich voor wat betreft aantal arbeidsplaatsen.²⁶

Identiteit en imago

Cultuur kan ervoor zorgen dat de ene plaats zich onderscheidt ten opzichte van de andere. Meest voor de hand liggende voorbeelden daarvan liggen op het terrein van stedenbouw en architectuur. Ook popmuziek kan bijdragen aan identiteit: popmuziek geeft élan en uitstraling aan een gemeente. Een poppodium met goede programmering betekent levendigheid, jeugdigheid en vermaak. De meeste poppodia in het clubcircuit in Nederland programmeren 'breed', zodat een grote groep bezoekers wordt bereikt. Er zijn ook podia die juist kiezen voor een eigen, specifiek profiel zoals metal en hard rock (De Bosuil, Weert) of underground (Vera, Groningen). Steden die zich laten voorstaan op hun popbeleid, en zich popstad noemen, zoals Utrecht en Tilburg, durven te kiezen voor het uitbouwen van hun sterke punten. Deze gemeenten zien popmuziek en popcultuur als element van hun stedelijke identiteit en zijn bereid daarin te investeren.

²⁵ Wijn, Cor, Gemeentelijk cultuurbeleid – een inleiding. Den Haag: VNG uitgeverij, 2003.

²⁶ ETIN Adviseurs Tilburg, notitie februari 2004.

ene stijl naar de andere. Waar tot ver in de jaren tachtig nog vrij duidelijke scheidslijnen bestonden tussen genres, bands en hun aanhangers, is de grote popliefhebber tegenwoordig van veel markten thuis: die luistert halen in de popmuziek. Door naar bepaalde popmuziek te luisteren, en er een beetje naar te leven, hoor je 'ergens bij'. Hoewel dat ook lang niet altijd netjes in classificaties is uit te drukken: vooral de jeugd zapt van de hoofdzakelijk oudere jongeren zien, met de nadruk op oud. En tussen die kleuters en ouderen, zit een heel scala van mensen, leeftijden, sociale klassen, nationaliteiten en leefs tijlen. Voor iedereen valt wel wat te

Identiteit en popmuziek: Tilburg (193.116 inwoners)

In de concept cultuurnota 2005 – 2010 onderstreept de gemeente het belang van Tilburg als 'makersstad': "Tilburg is gegroeid vanuit meerdere, relatief kleine en overzichtelijke gemeenschappen, gericht op ambacht, nijverheid en industrie. Een stad waar mensen hun eigen cultuur maken als professional en als amateur, sterk verbonden met de gemeenschap waarin zij wonen en werken. Vanuit die traditie, die nog springlevend is, is de sterke gerichtheid ontstaan op de productie van eigen kunst. Het netwerkarakter en de overzichtelijkheid van de stad maakt dat de verschillende kunst- en cultuurdisciplines elkaar gemakkelijk vinden en dat er voor makers en publiek steeds weer innoverende allianties en producties ontstaan. Dankzij diezelfde werkmentaliteit zijn ook in het verleden een aantal culturele instellingen van onderaf opgebouwd, zoals Paradox, O13 Popcentrum en de voormalige Tilburgse Kunststichting". De Cultuurnota zet vooral in op vernieuwing en structurele versterking.

Tilburg staat bekend als trendsetter op het gebied van hedendaagse muziek. Dat imago is in belangrijke mate te danken aan de vestiging van O13 Popcentrum. Met de komst van dit poppodium heeft Tilburg zich letterlijk op de kaart gezet. O13 Popcentrum vormt met de in Tilburg aanwezige vakopleiding voor popmusici, de Fontys Rockacademie, een perfecte combinatie.

Wethouder Backx, wethouder cultuur van de gemeente, beschouwt muziek als een van de dragers van het cultuurbeleid. De popmuziek neemt daarbij een bijzondere positie in. "Tilburg is een stad met veel potentieel. Door de vestiging van de kunstvakopleidingen van de Fontys Hogeschool, waaronder de Rock Academie, in een prachtig pand in het centrum van de stad trekken we veel jong talent aan. Ook voorzieningen als Attak (jongerenwerk), Brabant Pop en Villa Media (een verzamelgebouw voor jonge ondernemers) helpen daaraan mee'. De gemeente bezuinigt niet op kunst en cultuur en heeft recent met een Cultuurimpuls geïnvesteerd in podia in de stad, waaronder O13. Het besef dat O13 essentieel is wordt in Tilburg algemeen gedeeld, over het gehele politieke spectrum. De wethouder: 'O13 kent een lange geschiedenis, is ontstaan uit het Noorderlicht, van onderop gegroeid in een actieve muziekcultuur met veel moderne muziek en popbandjes, maar ook fanfares en harmonieën, denk ook aan de Veulpoepers. Uit dit alles is niet voor niets de Rock Academie ontstaan. Tilburg is echt een muziekstad'.

Een laagdrempelig platform tot participatie

De lokale popsector biedt goede mogelijkheden tot actieve en passieve cultuurdeelname. Ook in het uitgaansleven, in discotheken, muziekcafés en popzalen maken jongeren welhaast vanzelf kennis met popmuziek. Popmuziek trekt jongeren bijna automatisch aan; het is ook een bindmiddel *tussen* jongeren. Veel jongeren vinden het leuk om op één of andere manier actief bij popmuziek betrokken te zijn. En dat is maar goed ook. Lokale poppodia kunnen niet zonder de inzet van jeugdige vrijwilligers. Jongeren kunnen zich manifesteren en ontwikkelen in de popsector: door het leren bespelen van instrument, door samen te spelen in een band, en door op te treden. Bovendien leren zij op kleinschalige, en soms ook op grotere schaal, organiseren en samenwerken.

foto: Ernest Potkers

Educatie en kennismaking

Popmuziek is ook: een hele wereld aan muziek ontdekken. En dat gaat zover je maar wilt. Passief, als luisteraar en liefhebber van popmuziek in alle soorten en maten. Of actief, als bespeler van één of meerdere muziekinstrumenten, als DJ of als betrokkene in de organisatie van muziekactiviteiten. Popmuziek ontdekken, verkennen en ermee experimenteren is een leerproces dat zich grotendeels spelenderwijs voltrekt. Maar ook op muziekscholen en centra voor culturele vorming kunnen jongeren kennismaken met popmuziek en in een band leren spelen.

geren in een groep, iets om te ontdekken en mee te experimenteren.

Globalisering

De bakermat van de popmuziek ligt in

niet in hokjes. Veel Surinaamse meisjes houden van R 'n B, en Marokkaanse jongens luisteren vaak naar hiphop. 'Alternative', te beluisteren bij Kink FM en de VPRO, heeft de meeste liefhebbers in hoger opgeleide kringen. Maar over welke stijlen we het ook hebben, popmuziek is een belangrijk medium van, voor en door jongeren geworden. Het is 'fun', gespreksonderwerp van de dag, identificatiemiddel, bindmiddel tussen jongeren.

Dordrecht: ToBe en de Popcentrale

De instelling voor kunsteducatie ToBe werkt voor 11 gemeenten in een verzorgingsgebied met 400.000 inwoners. In de sector Lessen en Cursussen omvat het aanbod alle kunstdisciplines, van muziek tot theater en beeldende kunst. De sector heeft een Popschool, die is gevestigd buiten het gebouw van ToBe in de Popcentrale, waar ook repetitieruimten, een studio en een podium in zijn ondergebracht. In de popschool wordt bandles gegeven, in combinatie met instrumentale lessen en zangles.

In ToBe zelf, centrum voor kunstzinnige vorming kunnen leerlingen individueel instrumentaal en vocaal les krijgen. In de popschool kun je terecht voor instrumentale of zangles en bandles in de Popcentrale. Daar kunnen zich zowel individuele popmuzikanten als bands melden. Ten tijde van het schrijven van deze handreiking namen 22 bands deel aan de popschool waaronder zowel bestaande bands (zes) als bands die in de popschool geformeed zijn. Bestaande bands kunnen zich aanmelden voor bandcoaching.

Er is een korte versie 'bandcoaching op maat', waarin, afhankelijk van de wensen van de band om te werken aan bijvoorbeeld de podiumpresentatie of de muziek een docent wordt gezocht en een geschikt coachingstraject van tien bijeenkomsten. Naast de lessen zijn de opnames van een CD / DVD in de prosound studio, jammen in de Popcentrale, een optreden op het poppodium Bibelat en op het festival Wantijpop geïntegreerd in het programma van de popschool.

Voor bandles en instrumentale of zangles betaalt een individuele leerling 375 euro per jaar, (hoogste tarief, inkomensreductie is mogelijk) bandcoaching kost 95 euro per persoon per jaar. De meeste leerlingen van de Popschool volgen ook lessen bij ToBe.

De popschool werkt met negen docenten. De begroting van de popschool bestaat aan de kostenkant uit de huisvestingslasten, kosten van docenten (1,25 fte) en de coördinator Popschool: 70.000 Euro. De bijdragen van deelnemers: 35.000 euro, subsidies 35.000 euro (waarvan 24.000 een ontwikkelingssubsidie en 11.000 euro regulier subsidie).

Sommigen zien popmuziek eveneens als een middel tot kunsteducatie in het algemeen, omdat popmuziek voor veel jongeren de eerste culturele uiting is die tot hun verbeelding spreekt. Waardoor belangstelling gewekt kan worden voor andere kunstzinnige uitingen, al of niet op

muzikaal gebied. Immers, de popsector heeft raakvlakken met tal van culturele uitingen, zoals grafische vormgeving en webdesign, beeldende kunst, theater, dans en poëzie. Popcultuur is niet zelden het verbindende element tussen hedendaagse culturele domeinen. Daar komt bij dat de popsector ook een multicultureel platform is waar ontmoeting tussen bevolkingsgroepen min of meer vanzelfsprekend plaatsvindt.

4.3.3 Type beleid

Bij het opstellen van een beleidsvisie stel je als gemeente ook de vraag: welk type popbeleid willen wij nu voeren? De typetest is hierbij een handig hulpmiddel. Thema's die daarin het meest bepalend zijn, betreffen:

- *Mate van betrokkenheid van de overheid*; het beroep op de zelfredzaamheid van organisaties wordt groter bij een terugtrekkende overheid; de sturingsmogelijkheden voor bijvoorbeeld de aansluiting van popbeleid op jeugdbeleid, cultuurbeleid of vrijwilligerswerkbeleid worden dan kleiner. Een betrokken overheid schept goede voorwaarden waaronder de lokale popsector zich kan ontwikkelen. Erkenning van de culturele en maatschappelijke waarde van popmuziek gaat daaraan vooraf.
- *Professionalisering van de lokale popsector*; welke kwaliteit en professionaliteit verwacht de gemeente van de lokale popsector? In hoeverre is zij bereid te investeren in voorzieningen en organisatie? Ook de vrijwilligers die in de sector actief zijn verdienen daarbij aandacht. Popbeleid is onlosmakelijk verbonden met vrijwilligerswerkbeleid! Worden de vrijwilligers voldoende ondersteund?
- *Rol bedrijfsleven en lokale instellingen*; wat kan de gemeente overlaten of uitbesteden aan het bedrijfsleven of de lokale popsector? Het betrekken van het (lokale) bedrijfsleven bij de popsector vergroot de financiële en organisatorische mogelijkheden van poporganisaties. Podia, festivals en ondersteunende organisaties hebben belang bij goede samenwerking met het bedrijfsleven. Ook kennis en ervaring vanuit het bedrijfsleven kunnen bijdragen aan een hogere kwaliteit van de lokale popsector.

Het spreekt vanzelf dat de beleidsvisie in de pas loopt met de ambities van de gemeente. Gemeentegrootte speelt daarbij een rol van betekenis. Grote en middelgrote gemeenten die een regionale functie vervullen, hebben te maken met poppodia die een aanmerkelijk groter bereik zullen hebben dan kleine gemeenten in plattelandsgebieden. Afstemming van de visie op het verzorgingsgebied en de omgeving is vanzelfsprekend een vereiste.

Engeland en Noord-Amerika. Tegenwoordig kan iedereen overal naar popmuziek uit alle continenten luisteren. Deze verspreiding vond aanvankelijk plaats door het prestige van de Verenigde Staten, en haar invloed op West Europa, die na de tweede wereldoorlog sterk toenam. De Amerikaanse levensstijl bleek vooral voor Europese jongeren een aantrekkelijk alternatief. Rock 'n roll was daar onlosmakelijk mee verbonden. Popmuziek wordt heden ten dage ook in China, Finland, Bolivia en Senegal

4.4 Positie, rol en verantwoordelijkheid

Nadat visie en type beleid zijn bepaald, komen de volgende vragen over de praktijk aan bod:

- Welke rol wil je als gemeente spelen in de popsector?
- Wie houden zich hier bestuurlijk en ambtelijk mee bezig?
- Onder welk beleidsterrein valt de lokale popsector?
- Welke relatie onderhoudt de gemeente met het veld?

Dit zijn vragen die duidelijkheid moeten scheppen over de positie die de gemeente wil innemen ten opzichte van andere actoren (podium, poporganisatie, landelijke infrastructuur) en de verantwoordelijkheid die zij wil dragen. En over de wijze waarop de gemeente dit intern organiseert. Vragen ook die te maken hebben met het begrip 'regie voeren', een begrip dat we de laatste jaren steeds vaker tegen komen in beleidsstukken.²⁷

De meeste gemeenten vervullen een combinatie van enkele rollen bij het regisseren van lokaal popbeleid. Rollen die gemeenten kunnen spelen staan in het volgende schema.

Rollen	Omschrijving
Initiator	De gemeente neemt het voortouw, bouwt op of bouwt verder uit. Maakt begin met visie- of planontwikkeling, treedt in overleg met actoren in het veld. Het gaat er veelal om tot afspraken te komen met sleutelpersonen in het lokale popcircuit zodat initiatieven genomen kunnen worden.
Facilitator	De gemeente schept goede randvoorwaarden, en het veld voert uit. Huisvesten, ondersteunen en organiseren zijn sleutelbegrippen. Accommodatiebeleid staat centraal. De popsector regelt verder zijn eigen zaken.
Stimulator	De gemeente deelt 'prikkelers' uit aan het veld, bijvoorbeeld door middel van subsidies of andere vormen van waardering. Geeft stimulans tot het leveren van prestaties en zet daar erkenning tegenover. Samenwerking staat voorop.
Beslisser	De gemeente toont zich als beslisser bestuurlijk betrokken. Maakt keuzes en weegt varianten tegen elkaar af, bijvoorbeeld in kader van subsidie- of accommodatiebeleid. Welke organisaties of doelgroepen komen voor ondersteuning in aanmerking?
Entrepreneur	De gemeente is ondernemend ingesteld, treedt naar buiten, is op zoek naar verbetering en vernieuwing en zet daartoe acties in gang. Brengt partijen bij elkaar en verdeelt de taken. Gemeente neemt zelf verantwoordelijkheid om tot resultaat te komen. En weet daarbij duidelijk waar zij heen wil.
Bemiddelaar	De gemeente betreft de popsector bij het beleid, zoekt naar consensus, en treedt op als bemiddelaar bij conflicten in het veld. Heeft duidelijk gezag in het veld, deels gebaseerd op kennis van zaken en betrokkenheid bij de lokale popsector.

²⁷ Fiers, Bart L.M.J. en Annemiek Jansen: Gemeentelijke regie in de sociale sector: tijd voor actie! (Berenschot, D8964 – jan. 2003). Een definitie van regievoering in lokaalbestuurlijke context luidt "het gedrag van de gemeente die met relevante actoren (lokale) maatschappelijke processen probeert te sturen in de door haar wenselijk geachte richting, ongeacht de mate van zeggenschap van de gemeente over die actoren."

Welke rol past nu het beste bij welk type beleid? In de typetest zijn vier beleidstypen uitgewerkt. Er bestaat uiteraard een relatie tussen beleidstype en rollen:

- De zelfregulerende popmarkt: de gemeente houdt afstand tot de popmarkt, past in de rol van beslisser wet- en regelgeving toe, en speelt verder hoogstens een bescheiden initiërende of faciliterende rol;
- 'Mede mogelijk gemaakt door...': de gemeente vervult vooral de rol van facilitator;
- De gewaardeerde popsector: de gemeente speelt zowel de rol van facilitator en stimulator.
- De popgemeente: de gemeente treedt sterk naar buiten als bemiddelaar tussen de lokale actoren en als entrepreneur temidden van diezelfde partijen.

Twee praktijkvoorbeelden van lokaal popbeleid maken duidelijk dat gemeenten verschillende rollen kunnen kiezen.

Een faciliterende rol van de overheid: Werkendam (26.376 inwoners)

De gemeente Werkendam speelt duidelijk een faciliterende rol op afstand van de lokale popsector. Het voorzieningenbeleid staat de laatste jaren op de gemeentelijke agenda. Een aantal voorzieningen op het gebied van welzijn en cultuur was onder-

gebracht in verouderde accommodaties. Daarnaast had de gemeente de wens om gemeenschapsvoorzieningen te clusteren. Dit geldt ook voor het poppodium Xnix en de oefenruimtes van 'popcollectief SLIM'. Beide organisaties ontvangen geen subsidie van de gemeente.

Het masterplan Nieuwendijk geeft een aantal maatregelen op het gebied van huisvesting op samenhangende wijze weer. Kern daarvan zijn de realisering van een woonzorgcomplex, een dienstencentrum (bibliotheek, gezondheidszorg en sociaal cultureel werk) en een gebouw voor (pop)muziek met daarin ruimte voor Xnix, SLIM en de fanfare Crescendo.

gemaakt, om maar een paar willekeurige landen te noemen. De verspreiding van popmuziek over alle continenten is dankzij de massamedia, migratie en technologie razendsnel tempo gegaan. Kennismaking met popmuziek leidde vervolgens tot eigen producties. Langs die weg kwamen nieuwe interpretaties tot stand, veelal een versmelting van een traditionele muziekstijl met westerse pop. Zo is Noord-Afrikaanse raï-muziek een mengeling van traditionele Arabische bedoeïenmuziek met westerse popmuziek. Raï heeft in Nederland een grote aanhang onder jonge Marokkanen. Globalisering van popmuziek heeft, net als in de

De huisvestingsvraagstukken van gemeenschapsvoorzieningen hebben de gemeenteraad duidelijk gemaakt dat popmuziek integraal onderdeel is van de lokale en zelfs regionale samenleving, en daarmee van gemeentelijk beleid. SLIM, tijdelijk elders ondergebracht, maakte gebruik van een voormalige school die moest wijken voor de aanleg van een rijksweg.

Het poppodium Xinix is gevestigd in een centraal gelegen oud schoolgebouw dat plaats maakt voor de bouw van een woonzorgcomplex. Het nieuwbouw popcluster zal aan de rand van Nieuwendijk gesitueerd worden op een perceel met goede ontsluiting en parkeerfaciliteiten. De rest van het perceel, dat wordt aangekocht door de gemeente, zal een bedrijfsbestemming krijgen. Het clusteren van Xinix en SLIM is vanuit functioneel oogpunt logisch: beide popfuncties, optreden en oefenen, zijn in één accommodatie ondergebracht. Het gaat bovendien vaak om dezelfde jongeren die Xinix bezoeken en gebruik maken van de oefenfaciliteiten van SLIM. Het is nog onzeker of de professionele beheerder (banenpooler) van SLIM 'meeverhuist' naar de nieuwe accommodatie.

Xinix zal als eigenaar van het nieuwe pand hogere huisvestingslasten hebben dan de 400 euro die zij maandelijks aan huur voor het schoolgebouw kwijt is. Zij zal dat moeten opvangen door een hogere omzet: een uitgebreidere programmering en hogere barinkomsten. Xinix zal het beheer van de oefenruimtes overnemen; SLIM blijft een zelfstandig popkollektief.

Bovendien zal Xinix Crescendo van repetitieruimte voorzien. De samenwerking tussen deze drie organisaties zal verder worden uitgebouwd. Ook ligt het in de lijn der verwachting dat Xinix naast popmuziek andere podiumkunsten gaat programmeren in het nieuwe gebouw.

De financiering van de nieuwbouw is voor de gemeente budgettair neutraal.

De gemeente Lelystad is een voorbeeld van een gemeente die haar rol in de loop van het beleidsproces heeft aangepast aan verschillende fases van beleidsontwikkeling: eerst initiëren, dan faciliteren en vervolgens, samen met de organisaties in het veld, stimuleren.

Van initiator via facilitator naar stimulator: Lelystad (69.700 inwoners)

"Een nieuwe stek, een nieuwe plek, Underground is cool, vet en supergek". Zo openden de wethouders voor Jeugdbeleid en Cultuur rappend het jongeren-cultuurhuis Underground. Om daar even later aan toe te voegen: "Dit moet geen hangplek worden. Het is wel de bedoeling dat jullie hier echt iets doen." Inmiddels is het bijna twee jaar later, en heeft Underground een eigen positie verworven in Lelystad, als voorziening voor bands, concerten, dans, workshops, party's en jeugdinformatie. Waarmee een lang gekoesterde wens in vervulling is gegaan.

Initiëren

In Lelystad klonk al langere tijd de roep om meer aandacht voor de jeugd, want 'er is hier helemaal niks te doen'. Toen het jongerenwerk in een crisis verkeerde en jongeren-centrum De Klinker de deuren moest sluiten is het idee gerijpt voor een jongerencultuurhuis. Initiatiefnemers De Kubus, centrum voor kunst en cultuur, en jeugdwelzijnsorganisatie

3D volgden twee sporen: zij ontwikkelden met de gemeente een plan voor het oprichten van een jongerencultuurhuis en lieten aan de andere kant zien dat de jeugd sterk behoefte had aan zo'n centrum. Het besef groeide dat popcultuur zich moet kunnen ontwikkelen, en dat je dat ook kunt stimuleren en faciliteren. In december 2000 organiseerden de initiatiefnemers een avond met optredens van enkele professionele acts en jongeren uit Lelystad. Het was een doorslaand succes: 500 jongeren bezochten de 'Lookout' avond in De Kubus om duidelijk te maken wat hun standpunt was over een jongerencultuurhuis.

sport, tot gevolg dat bijna iedereen er over mee kan praten. De popvariant van 'Cruyff Cruyff' is bijvoorbeeld: wie vind jij beter, de Beatles of de Stones (of Bob Marley?)? Die vraag kun je tegenwoordig bijna overal stellen.

Marketing en commercie De reproductie en distributie van muziek op vinyl en cassette, en vooral de uitzending van muziek via de radio, hebben de mogelijkheid gecreëerd dat mensen in privé sfeer kunnen genieten van de producties die zij mooi vinden. Daarvoor waren zij genoodzaakt een concert van de artiest bij te wonen. Optredens doen veel artiesten vooral voor de inkomsten en promotie. Voor beginnende

Faciliteren

De projectgroep jongerencultuurhuis bracht in november 2001 het bedrijfsplan Jongerencultuurhuis Lelystad uit. Het plan gaat in op het gemeentelijke beleidskader, de organisatie van Underground, de

noodzakelijke verbouwing van het bestaande pand, de bedrijfsvoering, financiële kosten en baten en vervolgstappen.

De Kubus was verantwoordelijk voor alle voorbereidingen, en werkte daarbij samen met alle betrokkenen, waaronder 3D.

De laatste fase daarvan was de verbouwing, onder het motto: 'als je verbouwt, doe het dan gelijk helemaal goed.' En dat is dan ook gebeurd. Voorop heeft steeds gestaan dat de jeugd centraal gesteld moest worden: meer jeugdgerichte, culturele activiteiten.

Underground exploiteert in zijn gemeentelijke accommodatie een podium voor 250- 300 bezoekers, een bar, oefenruimtes, studio's, een dansstudio, ruimte voor workshops en sinds kort een jongereninformatiepunt (JIP). Underground richt zich met haar activiteiten op een zo breed mogelijk doelgroep jongeren van 12 – 23 jaar. De muziekschool van de Kubus trekt vooral jongeren uit de hogere midden-groep. Door een brede programmering hoopt Underground zo veel mogelijk jongeren met cultuur in aanraking te laten komen. En dat lukt! Underground trekt een relatief jong publiek van, in de kern, 16/17 jaar.

Stimuleren

De programmering van activiteiten kan voortbouwen op de traditie die zowel jongerenwerk (3D) als Kubus hebben opgebouwd. Bovendien kan Underground gebruik maken van de netwerken van beide instellingen. Zo heeft het jongerenwerk zijn wortels in de Lelystadse wijken. De Kubus heeft contacten met de amateurkunst, leerlingen van de muziekschool en met het onderwijs. Met 3D kan de Kubus wellicht de jeugd bereiken die ze anders niet bereikt.

Kubus heeft de wens Underground te benutten voor praktijkonderwijs en arbeidstoeleiding, met speciale projecten voor specifieke groepen, bijvoorbeeld: cursus 'hoe organiseer je een feest' en vervolgens de jongeren dat feest ook daadwerkelijk laten organiseren. En Underground wil graag een jaarlijks jongerenfestival organiseren.

4.5 Beleid en instrumenten

Hoe bereikt de gemeente, gegeven de rol die zij wenst te spelen, haar doel? Oftewel: welke beleidsstrategie voert de gemeente en welke middelen en beleidsinstrumenten zet zij daarbij in? Een beleidsstrategie en de keuze voor specifieke beleidsinstrumenten sluiten, als het goed is, aan bij de rol die de gemeente speelt ten aanzien van popmuziek.

Achtereenvolgens komen de volgende onderwerpen aan bod:

- specifiek beleid of onderdeel van breder beleid?
- beleidsnota
- accommodatiebeleid
- evenementen- en vergunningenbeleid
- economisch en werkgelegenheidsbeleid
- educatie en culturele diversiteit
- overleg
- informatie en PR
- kunstprijzen.

4.5.1 Specifiek beleid of onderdeel van breder beleid?

Het voordeel van popmuziek als onderdeel van een breder cultuurbeleid, is dat het popbeleid in ieder geval op papier is ingebed in een groter geheel. Daardoor zullen zeer waarschijnlijk meer betrokkenen in het culturele circuit de voorstellen voor popmuziek ter harte nemen en volgen.

Kiest de lokale overheid voor inbedding in breder beleid, dan zullen daarin alle elementen van lokaal popbeleid (zie 4.2: lokale poporganisatie, popzalen/ poppodia, oefenruimten, popeducatie, festivalbeleid, bandondersteuning en lokale media) tot hun recht moeten komen.

Gemeenten die expliciet kiezen voor de culturele waarde van popmuziek onderkennen de intrinsieke betekenis van popmuziek in het culturele domein. Oftewel, popmuziek is een volwaardige culturele uiting die zichzelf buiten de kunsten of het vermaak niet hoeft te bewijzen of verantwoorden. Deze gemeenten zullen eerder geneigd zijn om in de cultuurnota een eigen plek in te ruimen voor de lokale popsector.

Gemeenten die de nadruk leggen op de sociale, maatschappelijke betekenis van popmuziek in de lokale samenleving zien popmuziek ook als middel tot ontmoeting, integratie, persoonlijke ontwikkeling en educatie. Veel kleinere gemeenten blijken overigens cultuurbeleid geheel onder te brengen in het welzijnsbeleid.

voor artiesten een noodzakelijke bron van inkomsten zijn geworden. Daarnaast kun je er uiteraard niet omheen dat in een optreden de essentie van muziek het beste tot zijn recht komt.

artiesten is het steeds moeilijker geworden een contract af te sluiten met een platenmaatschappij. Door veel op te treden kunnen zij een eigen publiek opbouwen. Platenmaatschappijen hanteren dit vaak als voorwaarde voor het afsluiten van een platencontract. De afnemende verkoop van cd's heeft ook tot gevolg dat gages uit optredens

Belangrijker dan de vraag binnen welk beleidsterrein popmuziek valt, is het onderkennen van het intrinsieke belang van popmuziek, waar wij al eerder op hebben gewezen. Een nota is bij uitstek het middel daartoe. Het goed uitleggen welke belangen popmuziek dient op lokaal niveau vergroot het bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak voor de popsector.

Gemeenten die de nadruk leggen op de sociale, maatschappelijke betekenis van popmuziek in de lokale samenleving zien popmuziek vaak als middel tot ontmoeting, integratie, persoonlijke ontwikkeling en educatie. Deze gemeenten kiezen er vaak voor popmuziek op te nemen in het welzijnsbeleid. Veel kleinere gemeenten blijken overigens cultuurbeleid geheel onder te brengen in het welzijnsbeleid. Belangrijker dan de vraag binnen welk beleidsterrein popmuziek valt, - want dat is maar net hoe je ergens tegen aankijkt - is het onderkennen van het belang van popmuziek, waar wij al eerder op hebben gewezen. Een nota is bij uitstek het middel daartoe. Het goed uitleggen welke belangen popmuziek dient op lokaal niveau vergroot het bestuurlijke en maatschappelijke draagvlak voor de popsector.

4.5.2 Beleidsnota

Om de samenhang van visie, rol, instrumenten, organisatie en financiering tot zijn recht te laten komen, en die te presenteren aan belanghebbenden, is het opstellen van een beleidsnota niet ongebruikelijk. Dat kan op verschillende manieren:

- de gemeente belicht de popsector in een paragraaf of hoofdstuk van een integrale cultuurnota;
- de gemeente brengt een eigen nota of notitie popbeleid uit.

4.5.3 Accommodatiebeleid en poppodia

Accommodatiebeleid

Accommodatiebeleid is de belangrijkste pijler onder lokaal popbeleid, want waar ben je als er geen podium is om op te treden en muzikanten nergens kunnen oefenen? Gemeenten kunnen meerdere taken verrichten op het gebied van huisvesting van de popsector:

- doen van onderzoek naar behoefte aan podium- en oefenfaciliteiten;
- toepassen en handhaven van wet- en regelgeving (Arbo-wet²⁸, milieuwet, horecawet);
- rekening houden met de popsector (podium- en oefenfaciliteiten) als mogelijke bestemming in het bestemmingsplan;
- verlenen van een vestigingsvergunning aan een podiumexploitant;
- scheppen van voorwaarden voor en financieren van de bouw van een popzaal;
- bevorderen van de exploitatie van een popzaal door het verstrekken van subsidie;
- bevorderen van de kwaliteit van popvoorzieningen, bijvoorbeeld door professionalisering van de exploitant.
- gebruik maken van de aanbevelingen voor toezicht en bestuur uit *cultural governance* (www.culturalgovernance.nl) Zie ook Bijlage VIII.

²⁸ De Arbo-wet valt onder de verantwoordelijkheid van de Arbeidsinspectie. Gedeeltelijk heeft de Arbo-wet betrekking op de huisvesting. Wanneer gemeenten eigenaar zijn van het poppodium, kan zij in samenspraak met de exploitant wel degelijk verantwoordelijkheid tonen voor de naleving van Arbo-regels die betrekking hebben op de accommodatie.

Accommodatiebeleid is per definitie gericht op de lange termijn. Dat lijkt een open deur, maar toch zien gemeenten dat nogal eens over het hoofd. Accommodatiebeleid begint bij ruimtelijke planning, in dit geval cultureel ruimtelijke planning. Hierbij geldt dat verschillende culturele functies, en dus accommodaties, elkaar kunnen versterken. Denk bijvoorbeeld aan een cluster van popzaal, filmhuis, theater, cafés en restaurants. Voor grote steden geldt bovendien dat ruimtelijke spreiding van culturele voorzieningen eveneens in beschouwing moet worden genomen.

Daarnaast gaat het niet alleen om publieksparticipatie bij popconcerten, maar ook om de 'productiekant' van popmuziek: er moeten ook broedplaatsen en oefenruimtes zijn waarin geëxperimenteerd kan worden met popmuziek en popcultuur. En waar muzikanten faciliteiten tot hun beschikking hebben, zoals een lokale poporganisatie (voorheen popcollectief) of een muzikantenwinkel.

De belangrijkste voorziening blijft het poppodium. Het bouwen van een popzaal of multifunctioneel welzijns- of cultuurcentrum vergt, voordat de architect een eerste ontwerpschets maakt, een afgewogen idee over profiel, financiering, eigendom, organisatie, beheer en exploitatie, budgettering, programmering en publieksgroepen (die elkaar al dan niet uitsluiten), capaciteit, marktaandeel, kortom: inhoud. Vervolgens komen technische zaken aan de orde, die bij een popzaal van wezenlijk belang zijn zoals akoestiek, geluidsdemping, brandveiligheid, krachtstroom, et cetera. De praktijk laat zien dat opportunisme het vaak wint van de kwaliteit en vangt de bouw aan als lang niet alle plannen waterdicht zijn. Dan blijkt later dat (dure!) aanpassingen noodzakelijk zijn. Een wijze raad is dan ook: 'bezint eer gij begint', zeker met het oog op de (altijd weer onvoldoende meegenomen) exploitatie.²⁹

Andere lessen zijn:

- Popmuziek laat zich, zeker structureel, lastig inpassen in multifunctionele ruimten, want sommige publieksgroepen gaan niet goed samen.
- Maak optimaal gebruik van aanwezige voorzieningen. Zo vindt in menige schouwburg, voetbalstadion, sporthal, en - op kleinere schaal - welzijnscentrum wel eens een popconcert plaats. Aanpassingen voor de akoestiek en logistiek zijn daarvoor wel noodzakelijk.

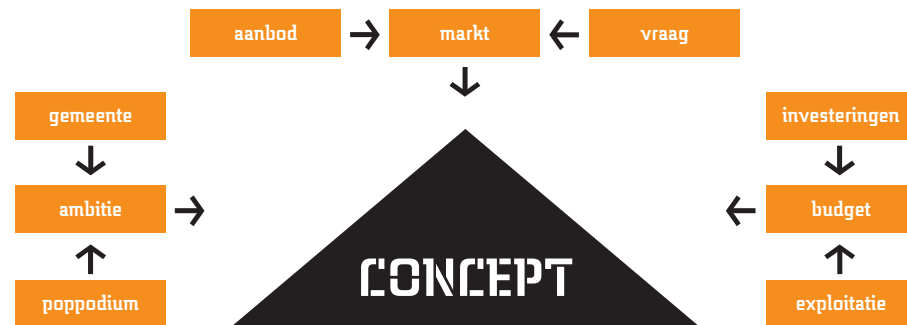
²⁹ Zie Bijlage V

En zo voelen muzikanten dat zelf ook. Optreden is opwindend en het contact tussen publiek en artiest is juist dan optimaal. Muziek en massamedia zijn sinds de jaren zestig nauw aan elkaar verbonden. Dit verbond staat bekend als 'de muziekindustrie' en wordt gevormd door platenmaatschappijen, evenementenbureaus, band- en artiestenmanagers, mediaconsortia en boekingskantoren. Muzikanten die echt iets (willen) betekenen hebben per definitie met al deze organisaties te maken.

Het concept achter het poppodium

In het volgende model staan de belangrijkste variabelen die van invloed zijn op de ontwikkeling van een poppodium schematisch weergegeven.³⁰

Markt, ambitie en budget bepalen samen het concept van het poppodium. De bedrijfsfilosofie moet daarop aansluiten met doelstellingen, werkwijze, middelen en resultaat.

In de marktanalyse spelen vraag naar en aanbod van popmuziek en dance een rol. Uit marktonderzoek blijkt bijvoorbeeld dat de belangstelling voor popmuziek toeneemt doordat een steeds bredere en meer diverse groep bezoekers de podia bezoekt. Groei zit vooral in de groepen vrouwen, ouderen, kinderen en allochtonen. De gemiddelde bezoekfrequentie neemt iets af. Ook zal rekening gehouden moeten worden met de sociaal geografische situatie en de bevolkingssamenstelling. Om een voorbeeld te geven: de ene studentenstad is de andere niet! In Leiden leeft het corpsleven meer dan in Nijmegen, en hebben studenten de beschikking over eigen voorzieningen.

Populariteit van (nieuwe) genres en ondersteuning door de entertainmentindustrie beïnvloeden de aanbodzijde van poppodia. De ervaring leert verder dat concurrentie tussen podia op lokaal niveau eerder versterkend werkt op het bezoek, dan dat dit een negatieve invloed zou hebben. Dit geldt vooral wanneer afstemming tussen de podia plaatsvindt.

Ambitie vertaalt zich uiteindelijk in doelen, beoogde resultaten en functies. Een te groot verschil in ambitieniveau tussen gemeente en poppodium zal in de exploitatiefase tot uiteenlopende verwachtingspatronen leiden.

Het exploitatiebudget van poppodia bestaat uit een deel vaste huisvestingskosten en/of huur die niet door de podiumexploitant te beïnvloeden is, en uit beïnvloedbare kosten, waarvan kosten voor personeel, activiteiten en huisvesting de belangrijkste zijn. Bij het bepalen van stichtingskosten is het maken van onderscheid tussen bouwkosten, inrichtingskosten en theatertechnische inrichting noodzakelijk.

³⁰ Bron: Signo&S.

Nieuwe podia hebben vaker een grensoverschrijdend productenaanbod, niet alleen over de grenzen van jazz, nieuwe muziek en klassiek, maar ook over culturele grenzen zoals die van theater, film, multimedia en beeldende kunst. Nieuwbouw laat daarnaast zien dat podia vooral om financiële redenen steeds vaker functies vervullen als café, restaurant en logies.

Geen uniformiteit maar maatwerk

Wanneer we specifiek letten op kosten en inkomsten van podia van verschillende omvang, dan valt op dat de verdeling van de kosten- en inkomstenposten steeds anders is. In tabel 3 is die verdeling terug te zien aan de hand van percentages (het aandeel) van de totale kosten en inkomsten.

Mezz, Breda

houden. Deze managers doen bijvoorbeeld zaken met de platenmaatschappij en de concertorganisator. De mediaconsortia bezitten onder meer televisiekanalen, etherfrequenties voor radio-uitzending, digitale media en

concertorganisatoren zorgen ervoor dat de echte fans hun artiesten live kunnen bewonderen. Band- en artiestenmanagers staan de muzikanten professioneel bij, zodat zij zich vooral met muziek maken bezig kunnen

En muziekliefhebbers in zekere zin ook. De platenmaatschappijen zijn de uitgeverijen die contracten afsluiten met artiesten om hun muziek uit te brengen op cd, dvd en digitaal met mp3. Evenementenbureaus en

Tabel 3

Verdeling kosten en inkomsten in de exploitatie van verschillende typen poppodia

Omvang Gemeente		15.000 - 30.000 inw.	30.000 - 75.000 inw.	75.000 - 125.000 inw.	75.000 - 125.000 inw.
Aantal zalen	1 zaal / 300	1 zaal / 300 - 500	zaal / 500 - 750	zaal / 750 - 1000	zaal / 750 - 1000
Capaciteit	2 oefenruimtes	café / foyer / 2 / 4 / oefenruimtes	zaal / 200 - 300 café / foyer / 4 / 8 oefenruimtes	café / foyer / 6 / 10 oefenruimtes	café / foyer / 6 / 10 oefenruimtes
activiteiten - aantal	120	150	250	280	280
Concerten	60	80	150	160	160
Dance	30	40	50	60	60
Overigen	30	30	50	60	60
Bezoekers / Deelnemers	8.000 - 12.000	15.000 - 25.000	25.000 - 40.000	50.000 - 90.000	50.000 - 90.000
Brutovloeroppervlakte	500 - 600 M2	800 - 1200 M2	1500 - 2000 M2	2500 - 3000 M2	2500 - 3000 M2
Stichtingskosten*1	€ 1,7 - € 2,3 mln.	€ 2,4 - € 4,2 mln.	€ 5,5 - € 8 mln.	€ 7,5 - € 12,5 mln.	€ 7,5 - € 12,5 mln.
Aantal personeelsleden*2	M = 3 FTE VM = 25 - 35	M = 5 - 8 FTE VM = 50 - 75	M = 12 - 15 FTE VM = 80 - 120	M = 12 - 20 FTE VM = 100 - 150	M = 12 - 20 FTE VM = 100 - 150
Totaal Exploitatie	€ 150.000 - € 200.000	€ 300.000 - € 400.000	€ 800.000 - € 1,4 mln.	€ 1,8 - € 2,2 mln.	€ 1,8 - € 2,2 mln.
Exploitatie		in % van totaal	in % van totaal	in % van totaal	in % van totaal
Kosten	Huisvesting	14	10	15	14
	Personeel	36	38	33	35
	Activiteiten	19	23	27	25
	Promotie	5	5	5	4
	Horeca	10	12	13	15
	Organisatie	16	12	7	7
	Totaal	100	100	100	100
Baten	Entree	14	15	24	25
	Gem. Overheid	47	46	33	27
	Horeca	25	26	29	34
	Ov. Subsiënten	5	5	7	7
	Overige inkomsten	9	8	7	7
	Totaal	100	100	100	100

*1 Stichtingskosten zijn alle kosten/investeringen die noodzakelijk zijn om een accommodatie te realiseren zoals, bouwkosten, ontwerp- en advieskosten, grond, inrichting, financieringskosten. De hoogte is afhankelijk van tal van factoren zoals m2/m3, grondkosten, grondwaterstand, gewenst geluidsniveau, architectonisch ambitieniveau, stedenbouwkundige inpassing, aantal zalen, wel of niet oefenruimtes en inrichting openbare ruimte. De hier gepresenteerde cijfers zijn op basis van berekeningen van nog in ontwikkeling zijnde nieuwbouw podia en ervaringscijfers. De laatste jaren zijn ook enorme verschillen ontstaan door economische ontwikkelingen. Het goedkoopste podium 013 in Tilburg werd gebouwd met een m2 prijs van minder dan € 1000 terwijl Mezz in Breda voor ruim € 5000 per m2 werd gerealiseerd. Gemeenten laten de stichtingskosten vaak niet volledig op de exploitatie drukken.

*2 Hierbij is uitgegaan van een werkwijze waarbij gebruik wordt gemaakt van de inzet van vrijwillig medewerkers voor operationele taken.

Omwille van continuïteit zullen vooral grotere podia ook gebruik maken van ambulante of oproepkrachten ter vervanging van vrijwillig medewerkers.

M = management en stafmedewerkers

VW= vrijwillige medewerkers

Bron: SIGNO&S

Bij het ontwikkelen en reorganiseren van een poppodium biedt tabel 3 mogelijkheden tot vergelijking. Opvallend is dat het aandeel gemeentelijke subsidie in de inkomsten het grootst is bij de podia met capaciteit tot 500 bezoekers: 47% en 46%. ten opzichte van 33% en 27% bij de grotere podia. De podia met capaciteit boven de 500 bezoekers zijn voor hun inkomsten sterker aangewezen op entreegelden en inkomsten uit horeca. Deze podia besteden ook een groter deel van hun budget aan podiumactiviteiten en horeca. De podia met capaciteit tot 500 bezoekers geven relatief meer geld uit aan organisatiekosten.

4.5.4 Evenementen- en vergunningenbeleid

Popevenementen maken onlosmakelijk onderdeel uit van menig gemeentelijk evenementenprogramma. Zorg als gemeente voor in ieder geval één terrein (plein, sportterrein, grasweide) waar jaarlijks een popfestival gehouden kan worden.

Gemeenten vervullen hierbij vaak een rol als subsidieverstrekker, maar voeren ook beleid inzake openbare orde en veiligheid. In bijlage V zijn praktische tips opgenomen over vergunningverlening, risico-inschatting, hulpverlening en geluidsoverlast. Deze bijlage gaat ook in op eisen die aan een locatie voor evenementen gesteld worden.

Credo kan zijn 'geef ruimte om te feesten, maar houdt rekening met omwonenden'. Daarbij helpt het wanneer een gemeente duidelijke spelregels formuleert. Een goed voorbeeld hiervan is de nota 'Verantwoord feesten in Lelystad'³¹. Dit is een beknopt en kleurig boekje waarin de spelregels voor evenementenbeleid zijn beschreven. Belangrijk daarbij is:

- de procedure voor het aanvragen van vergunningen en ontheffingen;
- het voor bepaalde evenementen toegestane aantal bezoekers per locatie;
- de voor alle partijen bruikbare geluidsnormen;
- de bereikbaarheid;
- het maken van risicoanalyses.

De gemeente Lelystad vindt evenementen zeer belangrijk voor de aantrekkelijkheid van de stad en heeft een Stichting Evenementen Coördinatie opgericht om alles in goede banen te leiden. Ook praktische zaken als een klachtentelefoon en de afwikkeling van verkeer komen aan bod, evenals handhaving en controle.

³¹ In 2003 opgesteld door de gemeente Lelystad in samenspraak met de Stichting Evenementen Coördinatie Lelystad, www.lelystadevenementen.nl

zoals de plugger dat doet bij het promoten van de muzikanten onder de radio- en televisiestations. De muziekindustrie is de afgelopen decennia uitgedragen tot een mondiale economie

tijdschriften. Zij bepalen welke artiest wanneer voor welke doelgroep ten gehore wordt gebracht. Boekingskantoren zijn de liaison tussen podium (en daarmee evenementenbureau) en artiest (meestal via de artiestenmanager). Zij dragen zorg voor zo veel mogelijk optredens voor de artiest, net

4.5.5 Economisch en werkgelegenheidsbeleid

Zoals eerder vermeld is per 1 januari 2004 de Wet Werk en Bijstand in werking getreden. Gemeenten kunnen sindsdien zelf bepalen hoe zij toeleiding naar werk invullen. Het is dus aan gemeenten om de popsector (poppodia of andere popvoorzieningen) in aanmerking te laten komen voor het aanstellen van gesubsidieerd personeel.

Gemeenten onderkennen daarnaast in toenemende mate de economische waarde van de *creative industry* waar de popsector deel van uitmaakt. Een gunstig vestigingsbeleid voor creatieve bedrijven is een middel om deze jonge groeisector te stimuleren. Gemeenten dienen de popsector daarin te betrekken, en omgekeerd kunnen poporganisaties daarop inspelen.

4.5.6 Educatie en culturele diversiteit

Foto: Maria van der Heyden

‘De jeugd in aanraking brengen met live popmuziek’ of ‘kennis laten maken met het bespelen van een muziekinstrument’ zijn mogelijke doelstellingen van cultuureducatie die gericht is op de popsector. In paragraaf 2.6 zijn wij ingegaan op de verschillende fasen van popeducatie: van kennismaking via oriëntatie en (basis)scholing naar verdieping en (voor)opleiding.

In educatief opzicht is popmuziek bij uitstek geschikt om jongeren in aanraking te laten komen met uiteenlopende muziekstromingen en stijlen die verbonden zijn aan verschillende culturen. Op scholen biedt het vak culturele en kunstzinnige vorming (CKV) een goed aanknopingspunt voor cultuureducatie en het vergroten van cultuurparticipatie van jongeren van verschillende achtergronden.

Grote en middelgrote gemeenten hebben meestal wel een instelling voor kunstzinnige vorming of cultuureducatie. In de regel maken popcursussen en -workshops deel uit van het aanbod van deze instellingen. In enkele gevallen, zoals bij de Stichting

Kunstzinnige Vorming Rotterdam, wordt apart aandacht geschonken aan straatcultuur en het opsporen van jeugdig talent in de wijken. Veel jongeren weten immers niet zelf de weg naar de muziekschool te vinden.

Streekmuziekschool Alphen aan den Rijn (70.471 inwoners)

De Streekmuziekschool biedt een breed onderwijspakket, voor beginners en gevorderden: kennismakingscursussen, instrumentale jaarcursussen, samenspel (in koren, orkesten, jazzcombo, popschoolbands) en specifieke, vaak kortlopende cursussen voor diverse doelgroepen: van verstandelijk gehandicapten tot aankomende conservatoriumstudenten. Jaarlijks telt de school ruim 1.600 leerlingen, in de leeftijd van 2 tot en met 75 jaar. De leerlingen komen voor circa 90% uit Alphen zelf en overigens uit de omliggende gemeenten. De muziekschool heeft een hoofdvestiging en 4 dependances.

Daarnaast voert de muziekschool activiteiten uit op het gebied van muziekeducatie. Dit gebeurt op verzoek van en in samenwerking met het regulier onderwijs, muziekverenigingen en koren.

Voorbeelden hiervan zijn een cursus Dreumes-muziek voor een kinderdagverblijf, excursies naar de muziekschool voor basisschoolleerlingen, de jaarlijkse CKV-dag voor middelbare

scholieren, muziekexamens voor leden van muziekverenigingen en bijscholingsactiviteiten voor basisschoolleerkrachten. De tak muziekeducatie telde in 2004 3.300 deelnemers. Rondom het muziekonderwijs organiseert de muziekschool veel concerten, variërend van reguliere leerlingenuitvoeringen tot en met bijzondere concerten, waarbij musici van naam en faam naar Alphen worden gehaald [totaal aantal bezoekers in 2004: 6.600].

De muziekschool verzorgt op het gebied van pop, jazz en wereldmuziek de volgende activiteiten:

- losse cursussen (groepen van tien leerlingen of meer): muziek op de computer, latin percussion, djembe, 'blues basic guitar' en zang;
- instrumentale / vocale lessen;
- samenspel: vier popschool bands, jazz combo, saxofoonband, twee popkoren en een close harmony groep
- muziekeducatie (workshops voor het onderwijs): muziek een wereldtaal, 'rhythmicvocals', 'beats, loops & samples', latin percussion, dejmbe.

De muziekschool verhuurt een oefenruimte met apparatuur aan popgroepen.

Op een totaal aantal docenten van dertig houden zich er tien bezig met bovenstaande activiteiten. Het aantal cursisten voor het buitenschoolse aanbod (de eerste drie categorieën) is 435 (ongeveer een kwart van het totaal).

De personeelslasten voor het onderdeel popmuziek bedragen ongeveer 170.000 euro (op een totale begroting van 740.000).

internationale marktleider in evenementen en concerten, Clear Channel Entertainment met hoofdkantoren in New York en Londen.

waarin de grote sterren zelf ook multinationals zijn geworden. Door fusie en overnames domineren een handvol platenmaatschappijen samen met enkele media- en evenementenconcerns de muziekindustrie. Bekend voorbeeld hiervan is de overname in 2002 van Nederlands grootste concert- en festivalorganisator Mojo Concerts door de

Uiteraard zijn er ook tal van particuliere muziekdocenten die gitaar-, piano- en drumles geven. Gesubsidieerde instellingen voor cultuureducatie verzorgen ook andere educatieve activiteiten in een 'doorlopende leerlijn' die begint bij activiteiten voor 'cultuur en school'. Bovendien bieden veel instellingen voor cultuureducatie de leerlingen begeleid samenspel, presentaties en bandcoaching. Waar dit aanbod ontbreekt, kunnen particulieren, poppodia en poporganisaties in deze behoefte voorzien.

Sommige poppodia nodigen instellingen voor cultuureducatie uit om activiteiten in 'een echte popomgeving' te organiseren. Daardoor maken jeugdigen kennis met de ambiance van een popzaal en krijgen bovendien een idee hoe het is om op een echt podium te staan. Een voorbeeld hiervan is het eerder vermelde project Do it! dat is ontwikkeld in Deventer. Scholieren worden in de gelegenheid gesteld om een zelf bedachte productie te realiseren in het poppodium het Burgerweeshuis³².

4.5.7 Overleg

Indien sprake is van een formele relatie tussen gemeente en poppodium (of poporganisatie), bijvoorbeeld omdat de lokale overheid subsidie verstrekt aan het podium, is regelmatig overleg tussen beide partijen geboden. De gemeente heeft er immers alle belang bij op de hoogte te blijven van ontwikkelingen rond het poppodium. Komt het poppodium zijn (subsidie)afspraken na? Maar ook wanneer (nog) geen sprake is van een formele relatie tussen gemeente en lokale popsector kan overleg nuttig zijn, zowel voor de gemeente als voor de popsector. Bijvoorbeeld wanneer de gemeente aandacht aan popmuziek wil besteden in het kader van het gemeentelijke cultuurbeleid, of om te onderzoeken welke rol de popmuziek kan spelen in het economisch beleid. De lokale popsector heeft baat bij overleg om gemeentelijke steun te verwerven voor plannen of activiteiten waartoe zij zelf initiatief neemt, zoals het organiseren van een popfestival of het zoeken van een locatie voor oefenstudio's of een podium.

Opvallend is dat overleg tussen popsector en lokaal bestuur geen vanzelfsprekendheid is. Popmuziek is zelden vertegenwoordigd in lokale culturele raden, commissies of platforms die als gesprekspartner fungeren van de gemeente. De popsector is, ook op lokaal niveau, bij uitstek een zichzelf organiserende sector, die niet gauw uit zichzelf het gemeentehuis betreedt, tenzij het echt niet anders kan... Dit is zowel de kracht als de achilleshiel van de popsector: er is van alles mogelijk, met weinig middelen en veel vrijwilligers wordt enorm veel bereikt, en tegelijkertijd zou een klein beetje support van de gemeente de organisatie aanmerkelijk kunnen versterken. Gemeenten dienen zich hiervan bewust te zijn. Poporganisaties aanspreken, afspraken maken en ondersteuning aanbieden kan de sector een enorme impuls geven!

Dat communicatie begint bij elkaar op de hoogte houden van feitelijke gebeurtenissen en het anticiperen op toekomstige ontwikkelingen, bewijst de situatie rond De Bosuil in Weert.

³² Do it! is een initiatief van het Burgerweeshuis en wordt ondersteund en mede ontwikkeld door de provincie Overijssel in het kader van het Actieplan Cultuurbereik. Het project is opgepakt door de VNP en wordt nu landelijk uitgevoerd op meerdere poppodia.

Overleg over de toekomst: De Bosuil te Weert (48.732 inwoners)

Weert beschikt sinds 2003 over het fraaie muziekcentrum De Bosuil. De levendige vrijwilligersorganisatie (80 vrijwilligers!) hierachter komt voort uit het katholieke jongerenwerk. Uit deze beweging is ook het landelijk bekende popfestival Bospop voortgekomen, dat in 2005 25 jaar bestaat en jaarlijks 16 tot 20 duizend bezoekers trekt. Vooral in de periode 1995 – 2000 maakte De Bosuil een koerswijziging door: het jongerenwerk kreeg steeds meer een inkleuring met popmuziek. In de ogen van de gemeente diende een nieuw podium meteen ook van goede kwaliteit te zijn (uitstraling, akoestiek, isolatie, luchtbehandeling). Gekozen is voor een hoofdpodium met een capaciteit voor 450 bezoekers en verder voor inpandige oefenruimtes, een café met klein podium (150 bezoekers) en het stimuleren van de oprichting van een popcollectief. De Bosuil heeft met uitzondering van de beheerder/schoonmaker geen professionals in dienst.

Gebleken is dat het podium een structureel exploitatietekort heeft van enkele tienduizenden euro's op een jaarlijkse exploitatie van 250.000 euro. Dit tekort vloeit onder meer voort uit een hoger bedrag voor nuts- en onderhoudsvoorzieningen dan men vooraf voorzag. De gemeentelijke subsidie is bepaald op basis van de 'oude aannames', toen er nog geen sprake was van een nieuw pand. De Bosuil verwacht ongeveer 40.000 euro per jaar extra subsidie nodig te hebben. Met dit budget kunnen twee parttimers aangesteld worden: één voor PR en één voor algemene coördinatie en organisatie.

Do it yourself en digitalisering
Deze schaalvergroting betekent niet dat beginnende of bescheiden bands op voorhand kansloos zijn bij het aan de man brengen van hun muziek. Wat dat betreft zijn de sporen die het D.I.Y.-adagium (do it yourself) van de punkbeweging in de jaren zeventig achterliet niet uitgewist. Punkmuziek maakte duidelijk dat je met eenvoudige middelen en zonder technische hoogstandjes (geen gitaarsolo's a.u.b.!) zeer wel in staat was om zelf puntige popliedjes te maken. En als je niet te beroerd was om zelf die popzaal te bellen, je eigen demo (cassette met je beste nummers) op te nemen, een flyer te maken

Het financiële tekort was onlangs voor de gemeente Weert aanleiding om de Bosuil te vragen een probleemanalyse te maken en op basis daarvan een visie te ontwikkelen op de positie en het profiel van het podium over vijf jaar.

Vragen die volgens de gemeente beantwoord zouden moeten worden, zijn: kan de relatie c.q. de samenwerking met andere culturele instellingen niet versterkt worden? Hoe kan de exploitatie van het poppodium verder versterkt worden? Is professionalisering van de bedrijfsvoering hiervoor

nodig? Op welke wijze kan de jaarlijkse subsidie van de gemeente aan de Bosuil beter verantwoord worden door beide partijen? Zou het podium niet duidelijker één profiel moeten uitdragen, waarmee de regionale functie verder versterkt wordt? Is het een goed idee om het gebied van podium en het naastgelegen jongeren centrum Hang Out meer een jongeren uitstraling te geven, door bijvoorbeeld de toevoeging van een skatevoorziening?

De Bosuil ervaart het gemeentelijke verbod op het beschikbaar stellen van de accommodatie voor privé-feesten als beperking van de bedrijfsvoering. Verder is de Bosuil van mening dat de sluitingstijd van 02.00 uur veel te vroeg is voor dancefeesten. Het podium wil in de toekomst een herkenbaar profiel (rock, blues, metal) uitdragen, meer samenwerking met scholen en

een professioneel management dat zorgt draagt voor en een gezonde financiële exploitatie. Zaken dus die voor het overleg met de gemeente in aanmerking komen.

De gemeente wil het cultuurbeleid en de voorzieningen herstructureren. Verzakelijking is één van de opties. Culturele instellingen zullen daarbij meer moeten samenwerken. Ook dit punt komt aan de orde in het overleg tussen

De Bosuil en de gemeente. De Bosuil heeft al aangegeven meer te willen samenwerken met de muziekscholen en het onderwijs.

De gemeente en de Bosuil gaan het overleg in aan de hand van een visiedocument over de toekomst van het muziekcentrum.

Foto: John Kliften

4.5.8 Informatie en PR

Een nogal voor de hand liggend, maar vaak over het hoofd gezien beleidsinstrument van de lokale overheid is het verstrekken van gemeente informatie. Gemeenten kunnen de popsector relatief eenvoudig effectief ondersteunen bij het informeren van potentieel publiek. Verschillende media staan daarvoor tot de beschikking, zoals de gemeente website, een advertentiepagina in de lokale krant en het gemeentelijke informatieblad waarin doorgaans allerlei activiteiten op het gebied van sport, welzijn, onderwijs en cultuur zijn opgenomen. Podia en poporganisatie dienen hiervoor uiteraard de benodigde informatie aan te leveren bij de voorlichtingsdienst van de gemeente.

4.5.9 Kunstprijzen

Sommige gemeenten loven jaarlijks een prijs uit voor een persoon of organisatie die zich opmerkelijk heeft onderscheiden op cultureel terrein. Dat kan betrekking hebben op de organisatie van een culturele activiteit, of op de kunstenaars of artiesten zelf. De popsector dient daar in meege-nomen te worden. Van dergelijke prijzen gaat een wervende werking uit omdat het een licht werpt op toneel, muziek, beeldende kunst of een evenement.

en uit te delen (met je zelfgeorganiseerde tour erop) en eigen bandkrant uit te geven... dan maakte je jezelf beroemd in eigen gemeente!
Do it yourself anno 2005 is vele malen een-
voudiger. Tegenwoordig zijn er muzikanten die muziek samplen (knippen en plakken) uit flarden van bestaande muziek tot een nieuw geheel. Deze muziek maken zij wereldkundig door het, al of niet tegen betaling, aan te bieden op een eigen of andersmans website, zodat het opgepikt kan worden door liefhebbers, boekers of platenmaatschappijen. Hoewel die laatste niet eens meer per se nodig zijn. Door de komst

4.6 Organisatie en samenwerking

Popbeleid voeren... wat betekent dat voor de interne organisatie van de gemeente?

En wat zijn de consequenties hiervan voor externe samenwerking?

Wie zijn je gespreks- en onderhandelingspartners?

Allereerst is er onderscheid tussen interne organisatie binnen het gemeentelijke apparaat, en externe samenwerking, kortom: tussen gemeente en beleidspartners in de popsector.

Interne organisatie

De eerste vraag die aan de orde is bij interne organisatie betreft de positionering van het popbeleid. Al eerder is gesteld dat gemeenten die popbeleid voeren dit onderbrengen binnen een breder cultuurbeleid of welzijnsbeleid. Dit heeft natuurlijk consequenties voor de interne organisatie: breng je popbeleid bestuurlijk onder bij de wethouder voor cultuur of bij de wethouder voor welzijn? En ambtelijk: stelt de gemeente een beleidsmedewerker cultuur aan die onder meer popbeleid in zijn pakket heeft, of brengt zij popbeleid onder bij een ambtenaar welzijn?

Waar de gemeente popbeleid ook 'onder laat vallen', het is zaak in ieder geval stil te staan bij de volgende overwegingen:

- Popbeleid heeft raakvlakken met verschillende andere beleidsterreinen, zodat afstemming wenselijk is. Denk hierbij vooral aan: het brede cultuurbeleid en daarbinnen vooral de podiumkunsten, welzijnsbeleid en daarbinnen jeugdbeleid en vrijwilligersbeleid, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing, en economische zaken;
- Duidelijk moet zijn waar popbeleid binnen de gemeente is ondergebracht, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Zeker in middelgrote en grote gemeenten waar meerdere ambtenaren betrokken zijn bij beleidsvraagstukken is dit van belang. Popbeleid moet intern een 'probleemeigenaar' hebben, zodat helder is wie daarop kan worden aangesproken. Ook naar buiten, dus voor poporganisaties en poppodia, werkt dat verhelderend.

Externe samenwerking

In de paragraaf 'overleg' is gezegd dat regelmatig contact met de externe partners belangrijk is. Om problemen op te lossen, maar vooral ook om die voor te zijn. Dit veronderstelt een (inter-)actieve overheid die externe partijen uitnodigt en bij ze op bezoek gaat om de ontwikkelingen bij te houden, waardering te tonen voor de organisaties in het veld en nieuwe plannen te bespreken.

Voor zover dat niet al gebeurd is, zal de gemeente op zoek moeten gaan naar sleutelpersonen die grote invloed en een zekere beslissingsbevoegdheid hebben in de lokale popsector. Het gaat dan om bestuursleden of directie van de podia, oefenfaciliteiten, studio's, festivalorganisatoren en eventueel commerciële culturele ondernemers.

Dordrecht: samenwerken in clusters

De gemeente Dordrecht heeft plannen ontwikkeld voor het centrumgebied, dat trekpleister moet worden voor de 275.000 inwoners in de regio Drechtsteden. Stadswerven wordt een gebied waar cultuur, innovatie, recreatie, productie, experiment, educatie, commercieel belang, wonen en werken hand in hand gaan. Een gebied met een eigen identiteit en attractiviteit, met vijf voorzieningencusters, waar het Energiehuis er één van is met een culturele en educatieve rol.³³ De verwachting van de gemeente is dat dit een cultureel centrum kan worden met veel activiteiten en interessante mogelijkheden voor synergie. Dat kan alleen maar als gemeente en partners de samenwerking met elkaar vinden.

De wethouder voor cultuur hecht veel belang aan jeugdcultuur en voorzieningen voor jongeren en wil zorgen dat de voorzieningen zich op langere termijn goed ontwikkelen. Het Energiehuis in de wijk Stadswerven moet de centrale plek worden. Een cluster, met daarin poppodium Bibelot, de Popcentrale (zit er nu al maar breidt uit) en To Be. Hiervoor zouden Bibelot en To Be moeten verhuizen. De gemeente vindt dat dit cluster kan bijdragen aan de aantrekkelijkheid van Dordrecht. In het Energiehuis worden dan gevestigd: circa tien oefenruimten, een opname studio en ruimte voor nieuwe media, een grote zaal (700 à 800 bezoekers) en een middenzaal (250 à 300 bezoekers). Er is een projectgroep gevormd om het plan verder te brengen. Bouwkundig onderzoek heeft uitgewezen dat alle voorzieningen in het gebouw ondergebracht kunnen worden, inclusief een kunstmagneetschool.

De gemeente wil met de herhuisvesting van Bibelot en To Be een kwaliteitsslag maken: het 'upgraden' van de culturele instellingen. Voor de gezamenlijke huisvesting heeft de gemeente een budget van 10,8 miljoen euro uitgetrokken - volgens onderzoek een realistisch bedrag -, waarbij de huisvestingslasten van de instellingen op het huidige niveau kunnen blijven.

Alle betrokkenen zijn te spreken over de samenwerking rond het Energiehuis. De drie instellingen kunnen met elkaar een meerwaarde vormen: overlappende publieksgroepen, aantrekkingskracht voor een groot publiek, de combinatie van actieve en passieve beoefening en 'spelen op een plek waar ook je idolen spelen'. Er zijn mogelijkheden om popmuziek te combineren met andere disciplines als cabaret en film. Allemaal argumenten om het Energiehuis tot een succes te maken. Daarnaast levert samenwerking ook voordelen op in de overhead en ARBO eisen.

³³ Gemeente Dordrecht, 'kaepelnotitie', 30 november 2004.

van de computer is het veel eenvoudiger geworden om muziek te maken, deze te produceren, promoten én distribueren. Samen met de malaise in de platenindustrie is dat een verklaring voor het sterk gestegen aantal cd-uitgaven in eigen beheer van popbands. De zware tijden die de platenindustrie doormaakt wordt veelal in verband gebracht met de economische recessie, de (te) hoge prijzen van cd's, het ontbreken van nieuwe topsterren en het cd-kopieerwerk. Voor jong nieuw talent is het uitermate lastig om een platencontract bij een platenmaatschappij af te sluiten.

4.7 Financiën

Financieel investeren in en ondersteunen van de lokale popsector is in de vorige paragrafen genoemd als belangrijk beleidsinstrument van gemeenten. Voorbeelden hiervan zijn het verstrekken van verschillende vormen van subsidie en het vergoeden van bouwkosten van popzalen.

Soorten subsidies

Het verstrekken van subsidies is wellicht het bekendste en, in de ogen van het maatschappelijk middenveld, meest gewilde beleidsinstrument. In de popsector komen de volgende gemeentelijke subsidies voor:³⁴

- structurele exploitatiesubsidies voor poppodia en soms voor oefenstudio's;
- programmeringsubsidies voor poppodia;
- project- en activiteitsubsidies voor popmuzikanten, poporganisaties, productiehuisen of de podiumorganisatie;
- festival- en evenementensubsidies voor het ondersteunen van een (veelal jaarlijks) popfestival.
- (start)subsidies voor popmuzikanten/ bands en belangenbehartigers.

Een nadere uitwerking van deze subsidies is te vinden in bijlage VII.

Met het hier en daar verstrekken van een subsidie ben je er natuurlijk nog niet. Regelmatig zal de gemeente moeten beoordelen of de verstrekte financiën goed besteed zijn: is bereikt wat wij ermee beogen? En: waren de verstrekte middelen voldoende? Zeker in relatief nieuwe financieringsrelaties is het voor de gemeente van eminent belang om de financiële gang van zaken te blijven volgen, en daar het beleid op af te stemmen. Immers: de gemeente heeft er alle belang bij om een organisatorisch en financieel gezond poppodium te hebben.

³⁴ Subsidiëring van instellingen voor cultuureducatie stellen wij hier niet aan de orde, aangezien dat een verhaal apart is.

Herpositionering O13: Tilburg

In 2003 krijgt O13 Popcentrum te maken met ingrijpende wijzigingen in de marktverhoudingen. Dit resulteert in minder aanbod van concerten en vooral in een terugloop van de bezoekersaantallen op de dansavonden. Op de concertmarkt

Foto: Ronald Hogenboom

heeft O13 concurrentie gekregen van onder meer de Heineken Music Hall in Amsterdam en van grootschalige festivals. Daar komen de gestegen prijzen van artiesten en de daling van het consumentenvertrouwen en -besteding bij; factoren die er voor zorgen dat het financiële risico van programma activiteiten steeds meer bij O13 ligt.

De dansavonden zijn gegroeid in schaal en maken steeds meer deel uit van een professionele industrie, waarbinnen O13 zich vanwege de hoge financiële risico's minder goed kan handhaven. De concurrentie voor de vanaf de opening succesvolle dansavond Beats & Beyond werd steeds groter en leidde tot dalende bezoekersaantallen. Het podium moest hierop een strategisch antwoord formuleren. Het toenmalige concept van de dance in O13 is aan het einde van zijn eerste productcyclus gekomen. De structureel veranderde concertmarkt met een sterke afhankelijkheid van een beperkt aantal aanbieders, de toenemende

Foto: Ronald Hogenboom

artiestengages en een even grillige als onvoorspelbare ontwikkeling van de dance, zorgen ervoor dat de organisatie vanaf 2003 in financiële zorgen raakte. De verliezen resulteren in een negatief eigen vermogen en kunnen op dat moment niet op eigen kracht worden weggewerkt. Dat staat het gewenste

cultureel ondernemerschap in de weg. De organisatie besluit om in personele zin af te slanken en doet een beroep op de gemeente om extra financiële steun. De organisatie heeft weliswaar geen verliezen meer maar de financiële kaders voor een gezonde bedrijfsvoering zijn te krap.

De gemeente komt het podium tegemoet door sanering van het tekort, een verhoging van de subsidie (voor drie jaar) om nieuwe activiteiten te ontwikkelen en een bijdrage in de noodzakelijke investeringen in het gebouw.

³⁵ in: Nuchelmans, pag. 10-11 ³⁶ Uit: Frith, Simon. *The Sociology of Rock*, ISBN 0094602204, 1978 ³⁷ Nuchelmans, pag. 11
³⁸ Nuchelmans, André. 'Dit gebonk dient tot het laatste toe te worden bestreden'. *Popmuziek en overheidsbeleid 1975-2001*. Amsterdam: Boekmanstudies, 2002. ³⁹ Zie: Davids, Arjen. *One Two Three Four. Amateuropopmuziek in Nederland*. Amsterdam: SPN, oktober 1993

Uit het bedrijfsplan:

'Met een financieel gezonde huishouding en een structurele verhoging van de exploitatiesubsidie kan O13 zich weer gaan richten op de kansen die er zijn in de markt. Het poppodium kan dan aan zijn tweede productcyclus beginnen, die zich zal kenmerken door een verbreding van het publieksbereik, het verhogen van het clubgevoel en een versterkte regionale inspiratie in de sfeer van het uitbreiden van samenwerkingsverbanden in de stad en de verdere ontwikkeling van de Muzikantenservice. Daarnaast komt er dan ook ruimte voor noodzakelijke vervangingsinvesteringen'.

In 2005 presteert O13 inmiddels weer op niveau. Het bezoekersaantal ligt ruim 20 % boven dat van het voorgaande jaar 2004. Deze stijging is het gevolg van een toenemend aanbod van concerten en het met succes neerzetten van nieuwe formules voor dansavonden (waaronder de in eigen beheer ontwikkelde maandelijkse dansavond LOOS). Ook de financiële zorgen behoren tot het verleden. Doordat er inmiddels geen sprake meer is van een liquiditeitsprobleem, kan O13 niet alleen investeren in haar basisvoorzieningen maar ook in inhoudelijke programma ontwikkeling, die onder meer gericht is op een verbreding van het publieksbereik. Het Tilburgse poppodium heeft een financieel succesvolle herpositionering achter de rug en heeft weer ruimte om cultureel te kunnen ondernemen.

Lessen uit de praktijk van gemeentelijk popbeleid

- Besteed bij de planontwikkeling voor het realiseren van een poppodium niet alleen aandacht aan de investeringskosten, maar stel ook vast welke bijdrage de gemeente bereid is structureel te verstrekken voor de exploitatie of programmering. Hiervoor zijn verschillende vormen denkbaar: 1) budgetsubsiëring met afspraken over resultaten die de exploitant zou moeten behalen; 2) een vaste of variabele exploitatiesubsidie; 3) een programmeringsubsidie met afspraken over het programma van het podium, zoals een minimaal aantal te boeken acts uit de regio.
- Zorg ervoor dat duidelijke afspraken aan subsidiëring van poppodia ten grondslag liggen, zodat gemeente en exploitant weten waar zij aan toe zijn. Leg daarin een relatie tussen subsidiebedrag en inspanningen en resultaten die van de exploitant verwacht worden, zonder dat dit leidt tot onnodige bureaucratie. Budgetsubsiëring leent zich hier goed voor.
- Verkrijg in ieder geval een goed inzicht in de vaste en variabele kosten van het poppodium. Neem dat ook als één van de uitgangspunten bij het bepalen van de vorm en hoogte van het subsidie. Onderhoud regelmatig contact met de directie/ het bestuur van het podium en draag eraan bij dat zowel gemeente als podiumorganisatie transparantie nastreven van zowel financiën als verantwoording daarvan.
- De overheid kan een belangrijke bemiddelende rol spelen tussen de popsector en het bedrijfsleven, door de poporganisaties positief onder de aandacht te brengen bij het lokale en regionale bedrijfsleven.

Verschillende vormen van financiële prikkels

Poppodia en muzikantenplatforms vormen het hart van de popinfrastructuur en zijn daarmee de belangrijkste organisaties die voor financiële ondersteuning in aanmerking komen. Maar er zijn meer mogelijkheden tot het geven van financiële prikkels aan de lokale popsector:

- financiële ondersteuning van lokale of regionale muziekfestivals;
- subsidie voor muziekproducties met speciale betekenis voor de regio;
- subsidie voor deskundigheidsbevordering van de lokale popsector, zoals professionals en vrijwilligers van podia, productiehuizen en oefenstudio's, en muziekdocenten;
- subsidie voor projecten die het verbeteren van het lokale popklimaat tot doel hebben, zoals PR-activiteiten, educatieve popprojecten op scholen en in jongerencentra et cetera.
- leggen van dwarsverbanden met de economische sector.

In het belang van de popsector strekt het tot aanbeveling dat de gemeente subsidiemogelijkheden voor popmuziek optimaal aanwendt. Het gaat daarbij om zowel subsidieregelingen van het rijk, de provincie (zoals het Actieplan Cultuurbereik) en eventueel landelijke en regionale organisaties, als subsidiebudgetten van de gemeente die ook voor de popsector benut kunnen worden. Beleidsmedewerkers die de popsector in hun pakket hebben, doen er goed aan deze mogelijkheden buiten hun eigen sector te inventariseren.

Voorbeelden hiervan zijn subsidiebudget voor:

- het ondersteunen en stimuleren van vrijwilligerswerk;
- interculturele activiteiten;
- jeugdbeleid of 'jeugd en veiligheid';
- stedelijke vernieuwing en plattelandsontwikkeling;
- amateurkunst en culturele producties;
- gemeentepromotie.

Laat hier de popsector vol van profiteren!

4.8 Evaluatie

In hoeverre heeft de gemeente zijn doelstellingen van het lokale popbeleid gehaald?

En op welke wijze zijn deze resultaten tot stand gebracht?

Deze twee vragen zijn de meest gestelde vragen bij een evaluatie van het lokale popbeleid.

De eerste heeft betrekking op de mate waarin vooraf gestelde doelen zijn bereikt.

Met behulp van een *effectevaluatie* meet een gemeente welke resultaten zijn behaald met het gevoerde popbeleid. Door deze resultaten te vergelijken met de vooraf gestelde doelen, stelt de gemeente vast in welke mate het beleid effectief is geweest.

Een *procesevaluatie* werpt licht op de vraag hoe het popbeleid is uitgevoerd. Op welke wijze zijn de resultaten tot stand gebracht? Hierbij staat de beleidscyclus, zoals die in dit hoofdstuk is geschetst, centraal. Door na te gaan hoe deze cyclus is doorlopen, geeft de gemeente inzicht in succes- en faalfactoren, knelpunten, samenwerking tussen betrokken partijen, externe omstandigheden enzovoorts.

Een gecombineerde effect- en procesevaluatie is de meest wenselijke vorm van beleidsevaluatie aangezien het behaalde effect van beleid in het licht wordt geplaatst van de inspanningen die daaraan vooraf gingen. Cruciaal in beleidsevaluaties is de vraag in hoeverre de resultaten die met een effectevaluatie zijn geregistreerd, kunnen worden toegeschreven aan het gevoerde beleid. Door na te gaan welke andere invloeden de lokale popsector ondergaan heeft, worden de in kaart gebrachte resultaten in ieder geval in een realistisch perspectief geplaatst.

Methodieken voor een effectevaluatie die afhankelijk van de inhoud en richting van het popbeleid toegepast kunnen worden zijn:

- enquête onder lokale popmuzikanten over bijvoorbeeld oefenfaciliteiten, optreedmogelijkheden, ondersteuningsfaciliteiten;
- enquête onder bezoekers/ niet-bezoekers van poppodia over bijvoorbeeld aanwezigheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid de podia, programmering, service;
- analyse van gegevens van podia zoals programmering, bezoekcijfers, specifieke projecten.

Een *procesevaluatie* bestaat vooral uit het houden van gestructureerde interviews met sleutelpersonen in de lokale popsector, zoals bestuur en directie van poppodia, beheerders van oefenstudio's, popdocenten, betrokkenen van poporganisaties/ popcollectieven, provinciale popconsulent. Deze interviews gaan vooral over organisatie, samenwerking, beschikbare middelen, knelpunten, et cetera: alles wat van invloed is op het behalen van de resultaten. Een goede procesevaluatie is kritisch en geeft blijk van diepgang bij die punten die van grote invloed zijn op de behaalde resultaten: alles moet openlijk aan de orde kunnen worden gesteld! Met de uitkomsten van een goede procesevaluatie kunnen gemeente en samenwerkingspartners hun plannen voor het nieuwe jaar bijstellen ten aanzien van bijvoorbeeld werkwijze en activiteiten.

Epiloog

Met deze handreiking hopen wij u als gemeente voldoende inspiratie en informatie te bieden voor het ontwikkelen en kritisch evalueren van popbeleid.

Wij hopen eveneens dat wij tamelijk hardnekkige vooroordelen over de popsector, die ook wel eens op gemeentehuizen de ronde doen, hebben weerlegd.

Wij laten de meest gehoorde vooroordelen de revue passeren.

'De popsector is commercieel en kan zichzelf bedruipen'

Veruit de meeste popmuziek die wordt gemaakt levert de muzikanten niets op, of sterker nog: popmuzikanten investeren meer in het maken van popmuziek dan dat het ze oplevert. En veruit de meeste popmuzikanten hebben geen intentie om hun brood te verdienen met popmuziek. Dit geldt in ieder geval voor beginnende popmuzikanten. Een kleine groep blijkt (vaak tijdelijk!) in staat financieel rond te komen als popmuzikant. Slechts voor een zeer select gezelschap is dit een goed belegde boterham. Dit gebeurt evenwel ook in andere vormen van kunst (en sport).

'Popmuziek is een vorm van jeugd- en jongerenwerk en hoort onder welzijn'

Pop heeft zich in overheidsland in de loop der jaren ontwikkeld van welzijnswerk c.q. jeugd- en jongerenwerk naar kunst. Vooral in kleine en middelgrote gemeenten zien we dit nog terug. Menig poppodium is daar onder de vlag en het dak van het jongerencentra ondergebracht. Popmuziek heeft in de loop der tijd een eigen, zelfstandige positie verworven, met een eigen infrastructuur van podia en poporganisaties. De popsector neemt dan ook een volwaardige positie in te midden van andere podiumkunsten. Popmuziek dient daarom de waardering te krijgen voor wat het is: een culturele uiting met een enorm bereik. Daarmee kan zij, om het in beleidsjargon te zeggen, van nut zijn voor participatie en de sociale cohesie.

'Pop is amusement en heeft geen kwaliteit'

Net zo min als commercie op zichzelf 'fout' is, zo is amusement niet per definitie minderwaardig. De grenzen tussen 'hoge' en 'lage' cultuur zijn arbitrair geworden, en daarmee deze begrippen zelf ook. Binnen de popmuziek is er net zoals elders goede en slechte kwaliteit. De taak van de gemeenten is om ontwikkeling naar kwaliteit mogelijk te maken. Het is overigens een interessante vraag wie nu eigenlijk bepaalt wat kwaliteit heeft en wat niet.

‘Pop moet hoogstens door de overheid benut worden als opstap naar serieuze kunst’

De rijksoverheid onderkent inmiddels de eigen waarde van popmuziek. Een bewijs hiervoor is de rijksbijdrage voor specifieke opleidingen tot popmusicus. Waarom zouden gemeenten deze erkenning niet ten volle tot uiting brengen?

‘Pop trekt verkeerde mensen naar de gemeente en veroorzaakt slechts overlast’

Iedereen kent nog wel zo’n buurman die het mes in je bal zette wanneer die in zijn tuin kwam. Dergelijke reacties zijn niet te vermijden, maar de kans daarop kunnen we, ook in de popsector, zo klein mogelijk maken. Zoals bij alle gelegenheden waar (veel) mensen elkaar ontmoeten kan er overlast ontstaan. De gemeente heeft echter tot taak om binnen een lokale gemeenschap draagvlak te scheppen voor activiteiten van alle burgers, en dus ook van jongeren. Hiermee wordt een belangrijke bron van ergernis weggenomen. Daarnaast moet beveiliging zeker bij grootschalige activiteiten een gemeentelijk aandachtspunt zijn.

Met andere woorden: *ondersteun POP met beleid!*

Bijlage 1

Lijst met geïnterviewde personen

Landelijk

Jaap van Beusekom, directeur NPI
Arjen Davidse, adjunct directeur NPI
Siebe Weide, directeur VNPF
Tom ter Bogt, bijzonder hoogleraar popmuziek, Universiteit van Amsterdam

Friesland

Mark Stuijt, beleidsmedewerker provincie Fryslân
Sjouke Nauta, Stichting Friesland Pop

Dordrecht

Corinne van Lelieveld, beleidsmedewerker cultuur gemeente Dordrecht
Wil Stevens, directeur To Be
Gert Jan de Koster, coördinator popcentrale
David van Wijngaarden, directeur Bibelot

Harderwijk

Joost Theunis, hoofd afdeling Welzijn en Onderwijs gemeente Harderwijk
Lili van der Bruggen, beleidsmedewerker afdeling Welzijn en Onderwijs gemeente Harderwijk
Kees Krouwel, directeur Park3

Lelystad

Eric Pul, beleidsmedewerker cultuur gemeente Lelystad
Eric Bouwma, beleidsmedewerker welzijn gemeente Lelystad
Rob Kuiphuis, coördinator Underground
Niek Sonneveld, de Kubus

Tilburg

Nico Backx, wethouder cultuur gemeente Tilburg
Adly Lamers, ambtenaar kunst & cultuur gemeente Tilburg
Guus van Hove, directeur 013 popcentrum

Weert

Rob van Dooren, wethouder Cultuur gemeente Weert
Piet Hermans, beleidsadviseur Cultuur gemeente Weert
Peter Verkennis, voorzitter muziekcentrum De Bosuil
Peter Litjens, voorzitter muziekcollectief De Bosuil

Werkendam

Gera Hospers, hoofd Welzijn gemeente Werkendam
Robert Kunne, voorzitter stichting Xinix
Hylke Tromp, voorzitter SLIM

Bijlage II

Nederlands Popmuziek Plan

Het Nederlands Popmuziek Plan (NPP) bestaat uit deelregelingen voor kernpodia, grote podia, D-podia, festivals en interculturele programmering. De bands worden niet zelf, maar via de podia en festivals gesubsidieerd. Uitgebreide informatie is te vinden op de website van de het FPPM, dat deze regeling beheert: www.fppm.nl

De ongeveer vijftig kernpodia moeten aan voorwaarden voldoen op het gebied van management, faciliteiten, organisatie, administratie en publiciteit. Deze podia vragen rechtstreeks bij het FPPM subsidie aan. Kernpodia zijn onderverdeeld in A-, B- en C-podia.

- A-podia hebben een capaciteit van minimaal 450 bezoekers, programmeren tenminste 100 (popmuziek)activiteiten en 25 subsidiabele concerten op jaarbasis, en trekken gemiddeld minstens 153 bezoekers bij subsidiabele concerten.
- B-podia hebben een capaciteit van minimaal 350 bezoekers en programmeren tenminste 20 subsidiabele concerten op jaarbasis.
- C-podia hebben een capaciteit tussen de 200 en 350 bezoekers, en organiseren minstens 10 subsidiabele concerten op jaarbasis.

Binnen het NPP is er een aparte regeling voor de zes grote podia in Tilburg, Amsterdam (2 maal), Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Grote podia beschikken over een zaal van 750 personen of meer die op jaarbasis minimaal 150 programma-avonden organiseren met live popmuziek.

D-podia zijn kleine podia en/of locaties die live-popmuziek programmeren, maar niet de organisatorische en administratieve professionaliteit, zaalcapaciteit en faciliteiten kunnen bieden als de kernpodia. Provinciale poporganisaties verzorgen de subsidieaanvragen van D-podia in hun provincie.

In de provincies Groningen, Zeeland, Utrecht en Noord-Holland kunnen de D-podia zelf rechtstreeks subsidie aanvragen bij het FPPM.

Sinds 2001 komen popfestivals in aanmerking voor subsidie uit het NPP. Het gaat daarbij om festivals die op één of meerdere aaneengesloten dagen maximaal twee keer per jaar plaatsvinden, en waar minstens vier verschillende bands/soloartiesten/dj's een live-optreden verzorgen. Het FPPM hanteert volgende categorieën:

- A-Festivals met een begroting boven de € 227.000,- zoals Pinkpop of Parkpop komen niet in aanmerking voor subsidie van het NPP;
- B-Festivals met een begroting boven de € 22.700,- en meer dan 3000 bezoekers zoals Beekstijnpop of Mosselrock kunnen rechtstreeks subsidie aanvragen.
- C-Festivals hebben een begroting onder de € 22.700,- en trekken minder dan 3000 bezoekers. Aanvragen van C-festivals worden gedaan via de door het FPPM aangewezen intermediaire organisatie in de betreffende provincie, zoals de provinciale poporganisatie⁴⁰.

De regeling Interculturele programmering is bestemd voor poppodia en heeft tot doel het stimuleren van interculturele programmering door poppodia en het versterken van de participatie van de allochtone doelgroep(en) op de poppodia. Hieronder vallen alle Nederlandse en buitenlandse concerten die gericht zijn op doelgroepen van onder andere Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse of Surinaamse afkomst. De muziek kan variëren van traditionele wereldmuziek tot een cross-over van verschillende stijlen van wereld- en popmuziek, zoals turkpop en reggae. Podia moeten aan voorwaarden voldoen ten aanzien van samenwerking met de doelgroep, onderbouwing te bereiken doelgroep en publiciteitsplan.

⁴⁰ In de provincies Groningen, Zeeland, Utrecht en Noord-Holland kunnen de C-festivals zelf rechtstreeks subsidie aanvragen bij het FPPM.

Bijlage III

Nationale organisaties

PopNL (www.popnl.nl)

POPNL is het nationaal platform voor informatie, promotie, belangenbehartiging en productontwikkeling voor locale- en regionale popmuziekorganisaties en muzikanten.

POPNL kan bogen op een professioneel netwerk in 12 provincies en de stad Amsterdam. Initiatieven van POPNL zijn o.a. POP met beleid, handreiking voor gemeenten en de Splts POPNL Breakthrough Awards.

NPI (www.popinstituut.nl)

Het Nationaal Pop Instituut (NPI) is een organisatie die zich inzet voor de ontwikkeling en kwaliteit van de Nederlandse popmuziek. Het Popinstituut is opgericht in 1975 en wordt sinds 1977 gesubsidieerd door de rijksoverheid. Het NPI geeft in haar beleidsplan 2006 – 2008 aan dat zij een initiërende en ondersteunende functie wil vervullen om de popsector effectiever te organiseren door meer afstemming en samenwerking. Doel van het NPI is het bevorderen van de culturele en economische ontwikkeling van popmuziek in Nederland en van Nederlandse popmuziek in het buitenland. Dit probeert zij te verwezenlijken door talent- en programmaontwikkeling, informatievoorziening, educatie en onderzoek, en internationaal cultuur- en exportbeleid.

VNPF (www.vnpf.nl)

Sinds 1993 is de vereniging Nederlandse Popodia en -festivals (VNPF) de belangenbehartiger van de poppodia en popfestivals in Nederland. De vereniging heeft 101 leden waaronder 26 festivals.

De vereniging streeft naar de bevordering van popmuziek als podiumkunst én de ontwikkeling en verbreding van de programmering van poppodia en -festivals. Zo oefent de VNPF invloed uit op wetgeving en overheidsbeleid zoals de tabakswet, ID-banen, veiligheidsbeleid en auteursrechten. Verder bevordert zij professionalisering van de popsector door bijvoorbeeld te werken aan collectieve arbeidsvoorwaarden en ARBO-beleid. De VNPF introduceerde een analysesysteem, waarmee leden hun bedrijfsvoering kunnen optimaliseren.

Ook ondersteunt en begeleidt de vereniging CKV-projecten en stimuleert de VNPF de afname van producties van Nederlandse productiehuisen.

Conamus (www.conamus.nl)

Conamus is een instantie die Nederlandse muziek ondersteunt en promoot. De Nederlandse auteursrechtenorganisatie Buma ondersteunt Conamus daarbij. Zij voert in samenwerking met partners in binnen- en buitenland projecten uit die Nederlandse muziek ten goede komen. Voorbeelden hiervan zijn evenementen zoals Amsterdam Dance Event en Noorderslag, exportbevordering door middel van dutchsound.nl en internationale muziekconferenties, het uitreiken van prijzen en onderscheidingen (o.a. Harpen, exportprijs, popprijs), en het uitgeven van compilatie-cd's voor promotiedoeleinden.

FPPM (www.fppm.nl)

Het Fonds voor Podiumprogrammering en Marketing (FPPM) stelt subsidie aan podia ter beschikking om:

- veelzijdigheid tot stand te brengen in de programmering van de podiumkunsten;
- een zo groot en gevarieerd mogelijk publiek te bereiken;
- de programmering af te stemmen op een landelijke spreiding.

Stimulering van programmering en marketing van podia moet leiden tot een vergroting van het publieksbereik. De subsidieregeling Podiumprogrammering en Marketing (PPM-regeling) vervangt sinds 2002 zo'n 30 bestaande regelingen en moet een einde maken aan de ongewenste vermenging van subsidie- en adviestaken in de cultuursector.

Onderdeel van de PPM-regeling is het Nederlands Popmuziek Plan (NPP) dat inmiddels ruim twintig jaar bestaat.

FONDS voor Amateurkunst en Podiumkunsten (www.fapk.nl)

Het FONDS stelt zich ten doel een bijdrage te leveren aan de duurzame ontwikkeling van de kwaliteit en veelzijdigheid van de amateurkunst en de podiumkunsten in Nederland én de vertoning daarvan in het buitenland. Met het oog daarop kan het FONDS subsidie beschikbaar stellen.

Het FONDS onderscheidt de volgende categorieën kunstenaars:

- amateurkunstenaars
- professionele podiumkunstenaars
- semi-professionele kunstenaars

Jaarlijks worden zo'n tweeduizend aanvragen ingediend, die worden beoordeeld door commissies van deskundigen. Aanvragen kunnen het hele jaar worden ingediend. Per 1 januari 2005 zijn alle subsidies die u bij het FONDS voor Amateurkunst en Podiumkunsten kunt aanvragen ondergebracht in één subsidieregeling. In opdracht van het Ministerie van OCW voert het Fonds ook de Nederlandse Muziek Prijs uit.

Buma/Stemra (www.bumastemra.nl)

Componisten, tekstdichters en muzikuitgevers kunnen bij auteursrechtenorganisatie Buma en/of Stemra hun werken laten registreren en de exploitatie van hun muziek auteursrecht overdragen. Ook degenen die muziek van anderen gebruiken, zoals omroepen en concertorganisatoren, hebben baat bij Buma / Stemra's rol. Deze organisatie behartigt in Nederland de belangen van componisten, tekstdichters en muzikuitgevers op het gebied van muzikauteursrecht. Vrijwel alle componisten, tekstdichters en muzikuitgevers in Nederland (bijna 13.000) zijn rechtstreeks aangesloten bij Buma/Stemra. Buma gaat sinds 1913 over het openbaar maken van muziek (uitvoeringsrechten). Hiertoe behoren live-optredens, radio- en tv-uitzendingen, verspreiding via internet en achtergrondmuziek bij horecabedrijven en winkels. Stemra richt zich op het vastleggen en vereenvoudigen van muziek (mechanische reproductierechten). Voorbeelden zijn de productie van cd's, audiovisuele producties, commercials en het vastleggen van muziek via internet.

Sena (www.sena.nl)

Sena is belast met de uitvoering van de Wet op de naburige rechten. Zij int vergoedingen bij de gebruikers van muziek; bedrijven en instellingen die muziek afspelen. Vervolgens betaalt Sena deze vergoedingen door aan de makers. Dat zijn de uitvoerende musici en platenproducenten. Sena richt haar aandacht volledig op het zo goed mogelijk behartigen van de belangen van de aangesloten platenproducenten en uitvoerend kunstenaars. Iedere platenproducent en iedere uitvoerend kunstenaar die meent recht te hebben op een vergoeding kan zich gratis bij Sena laten registreren.

VAKBOND VOOR MUSICI

Nederlandse Toonkunstenaars Bond (Ntb) (www.ntb.nl)

De Nederlandse Toonkunstenaarsbond (Ntb) is de grootste onafhankelijke vakorganisatie voor (semi-)professionele musici en podiumkunstenaars in Nederland.

De Ntb biedt: de goedkoopste instrumentenverzekering met dekking bij transport en optredens, een voordelige autoverzekering zonder kilometerbeperking, goede en goedkope loonadministratie van optredens, juridische check van alle contracten, juridische bijstand bij incasso achterstallige gages, annulering van optredens en problemen met opdrachtgevers en uitkeringen, advies over het aanvragen van subsidies en opbouw van een muziekcarrière. De Ntb is officieel CAO-partner in het muziekonderwijs, de symfonische sector en het Muziekcentrum van de Omroep.

Stichting Norma (www.stichtingnorma.nl)

Norma is belast met de uitvoering van de Wet op de naburige rechten. Zij is verantwoordelijk voor het innen en verdelen van o.a. thuishoof-, leenrecht- en kabelgeld.

Norma tracht haar doel te bereiken door:

- De wetgeving op het gebied van naburige recht en zowel nationaal als internationaal te handhaven en te verbeteren
- Het uitoefenen en handhaven van de aan Norma toevertrouwde of overgedragen rechten en aanspraken
- Het verdelen van Thuishoof- en Leenrecht gelden
- Het financieren of anderszins ondersteunen van sociale en culturele activiteiten ter verbetering van de maatschappelijke positie van uitvoerende kunstenaars

NVPI (www.nvpi.nl)

De Nederlandse Vereniging van Producenten en Importeurs van beeld- en geluidsdragers (NVPI) is in 1973 opgericht als vertegenwoordiger van de platenmaatschappijen. Later sloten de distributeurs van videofilms en de producenten van entertainmentsoftware zich hierbij aan. De drie afdelingen van NVPI vormen een federatie. De NVPI vertegenwoordigt zowel grote (major) als vele kleine(re) onafhankelijke producenten. Zij verenigt ongeveer 85% van de platenmaatschappijen, 80% van de videofilmmaatschappijen en 50% van de entertainmentsoftware. Het doel van de NVPI is om haar branches optimaal te vertegenwoordigen bij overheid, pers en in relevante overlegstructuren om zodoende het ondernemersklimaat in de branche te bevorderen.

MMFnl (www.mmfnl.com)

In 2002, ruim tien jaar na de oprichting van het International Music Manager's Forum, is het Music Managers Forum, afdeling Nederland (MMF-nl) van start gegaan. De vereniging wil artiestenmanagers en 'self-managed' artiesten bij elkaar brengen om te leren van ervaringen en expertise van collega managers. MMF-nl creëert een platform waar problemen en zorggebieden binnen de muziekindustrie kunnen worden besproken. Doel is om de kwaliteit van de managers te verbeteren zodat zij de carrières van hun artiesten beter kunnen ondersteunen en begeleiden.

BVD (www.b-v-d.nl)

Sinds 2003 is de Belangen Vereniging Dance (BVD) de branchevereniging van organisatoren van dance-evenementen. De BVD verenigt de belangrijkste commerciële organisatoren, zoals ID&T en UDC die actief zijn op de dancemarkt. Samen zijn zij verantwoordelijk voor het leeuwendeel van de evenementen en party's die op grote schaal in Nederland plaatsvinden. De BVD is de eerste branchevereniging die in Europa opkomt voor de belangen van deze snel gegroeide bedrijfstak, waar inmiddels ongeveer elfduizend mensen werkzaam zijn. Aanleiding voor de oprichting van de BVD is de toegenomen druk op de dance-industrie. Sluitingen van danceclubs, het verbieden van feesten en het intrekken van vergunningen bemoeilijken de bedrijfsvoering van danceorganisaties. Het verbeteren van de relatie tussen overheden en danceorganisaties is één van de speerpunten van de BVD. Verder draagt de BVD de economische en maatschappelijke waarde van dance uit en is zij aanspreekpunt voor overheden en andere instanties.

FNV Kiem / BV POP (www.bvpop.nl)

De vakbond voor popmusici BV POP is de afdeling voor popmusici van FNV KIEM, de vakbond voor kunsten, informatie en media. Muzikanten, vocalisten en dj's kunnen zich bij BV POP aansluiten. Ook artiesten die nog aan het begin staan van hun loopbaan kunnen bij BV POP terecht voor hulp en advies. BV POP oefent invloed uit op de politiek over muzikantenbelangen, zoals bij belastingregels (reiskosten), WW rechten voor muzikanten met onregelmatige contracten of verlaging van de BTW op cd's. BV POP is vertegenwoordigd in rechtenorganisaties zodat componisten en uitvoerende artiesten geld ontvangen waar zij recht op hebben. Verder biedt BV POP een voordelige verzekering voor muziekinstrumenten, verleent belastingservice, en geeft advies over contracten en verloning aan vooral freelancers.

NVGD (www.nvgd.nl)

Sinds 1946 behartigt de Nederlandse Vereniging van Grammofoonplaten Detailhandel (NVGD) de belangen van haar leden op het terrein van bedrijfsvoering, personele aangelegenheden en markt-informatie. Zo houdt de NVGD zich bezig met een branche-CAO, sociale zekerheid, fiscale kwesties, BTW-heffing, vrije economische mededinging, vestigingseisen en vakbekwaamheid. Ook is er aandacht voor het gebruik van nieuwe verkoopkanalen, kwesties als downloaden via internet en illegaal branden van CD's, DVD-regiocodering, en copy-protection hoog op de agenda. De NVGD heeft in 2003 de Stichting Entertainmentretail Promotion (STEP) opgericht. STEP organiseert collectieve promotiecampagnes voor haar leden zoals de Muziek 10-Daagse. Verder beheert de NVGD de Stichting Nationale Platenbon.

Vereniging van Evenementenmakers

(www.vvem.nl)

Deze vereniging is eind 2000 opgericht als brancheorganisatie voor professionals in de publieksevenementenbranche. De VVEM vertegenwoordigt zo'n 90 verschillende bedrijven uit deze branche. Zij hebben hun krachten gebundeld om de kwaliteit te verbeteren en werken aspecten als ARBO en Publieksveiligheid uit. De VVEM is gesprekspartner van de overheid bij regelgeving rond evenementen. Bij vragen over evenementen kunnen gemeenten advies vragen bij de VVEM.

Bijlage IV

Naar een popnet: Provincie Fryslân

Stichting Friesland Pop wil met het Fries Popnet de infrastructuur voor popmuziek in de provincie Friesland (642.066 inwoners) versterken. Doelen zijn:

- de vele acts in Fryslân gelegenheid geven podiumervaring op te doen;
- liefhebbers een kwalitatief goede programmering bieden;
- structuur aanbrengen tussen vraag en aanbod;
- poppodia een directere relatie geven met bands uit de omgeving.

Het Fries Popnet moet bijdragen aan professionalisering van poppodia en oefencentra, leiden tot frequenter overleg en meer gezamenlijke projecten van de grotere poppodia en meer gemeenschappelijke promotie van het gezamenlijke aanbod.

Stichting Friesland Pop is de provinciale organisatie voor popmuziek. Deze geeft advies, zorgt voor informatie, promotie en uitvoering van projecten ('contests' en festivals) en heeft een subsidieregeling voor kleine podia (de zogenaamde D-podia) en festivals (de zogenaamde C-festivals). De adviesrol van Stichting Friesland Pop zou in dit popnet deels overgenomen worden door de podia, die daarmee een rol krijgen in het adviseren van acts in hun regio. Tot slot wil men met het popnet ook de popmuziekeducatie versterken en de popopleidingen verankeren in het popveld. Het provinciale Actieprogramma Cultuurbereik 2005 – 2008 is hier duidelijk over:

'De regionale podia voor programmering willen wij een directe rol laten spelen bij de begeleiding van lokale bands. Daarmee vergroten wij het rendement van de steunfunctie instelling voor pop en decentraliseren wij de daaraan verbonden consulent naar die plaats waar popprogrammering plaats vindt. De steunfunctie instelling voor popmuziek heeft daartoe een Fries popnet opgezet' (pag. 4)

Het idee van het popnet past uitstekend bij het provinciaal beleid om de bestaande culturele infrastructuur optimaal te benutten. Een gezamenlijke aanpak van producenten en accommodaties moet leiden tot een versterking van omvang en kwaliteit van de programmering. Daarvoor is nog wel een lange weg te gaan. Zo blijkt uit een haalbaarheidsstudie naar het popnet dat de Friese infrastructuur voor popmuziek beduidend achterblijft vergeleken met de (gemiddelde) situatie in Nederland: 'Het ontbreekt vooral aan kwaliteit, samenwerking en afstemming bij poporganisaties. Er zijn weinig speel- en oefenplekken. Op politiek bestuurlijk niveau is er nauwelijks erkenning voor popmuziek als volwaardige cultuuruiting die zich kan meten met de meer traditionele kunstdisciplines. Er zijn nauwelijks voldoende financiële middelen beschikbaar voor popmuziek.'⁴¹

Bovendien is er nog onvoldoende draagvlak op lokaal niveau voor het popnet. De kwaliteit van de organisaties is nog te gering om de podia een adviesrol te geven.

De gemeenten Leeuwarden en Smallerland ondersteunen het popnet financieel, onder andere in een aantal 'special events'. De gemeente Heerenveen hecht geen belang aan popbeleid en ziet af van deelname aan het popnet. In plaats hiervan is door Friesland Pop inmiddels de gemeente Weststellingwerf benaderd, waar meer enthousiasme is voor popmuziek. In de ogen van Stichting Friesland Pop beschouwen veel gemeenten popmuziek niet als een kunstvorm, maar als een bezigheid die jongeren 'van de straat houdt'. Terwijl gemeenten popmuziek kunnen aangrijpen als een vorm van promotie voor de gemeente en als onderdeel van amateurkunst, onder het motto 'niet bij harmonie en fanfare alleen', aldus de stichting.

Bijlage V

Ontwikkeling per 2006 van poppodia in Nederland

GEMEENTE	PODIUM	AARD	Haalbaarheids onderzoek	Plan fase	Ontwerp fase	Uitvoerings fase
Alkmaar	Parkhof	Verbouw	X			
Almelo	?	Nieuwbouw		X		
Alphen a.d. Rijn	Het Kasteel	Verbouw				X
Amersfoort	De Kelder	Nieuwbouw		X		
Amstelveen	P 60	Uitbreiding		X		
Amsterdam	Melkweg	Uitbreiding			X	X
Arnhem	Luxor	Ver- Nieuwbouw			X	X
Dordrecht	Bibelot	Nieuwbouw	X			
Drachten	Iduna	Nieuwbouw	X			
Haarlemmermeer	CPJC Pophart (werknaam)	Nieuwbouw			X	
Enschede	Atak	Nieuwbouw			X	
Heemskerk	Donkey Shot	Verbouw				X
Heerhugowaard	Waerdse Tempel	Nieuwbouw				X
Heerlen	De Nor	Uitbreiding			X	
Hengelo	Metropool	Nieuwbouw			X	
Hilversum	Tagrijn	Nieuwbouw			X	
Leeuwarden	?	?	X			
Leiden	LVC	Nieuwbouw	X			
Nijmegen	Doomroosje	Nieuwbouw		X		
Purmerend	P3	Nieuwbouw				X
Rotterdam	Nighttown	Verbouw		X		
Tilburg	O13	Uitbreiding			X	
Utrecht	Tivoli	Nieuwbouw		X		
Venlo	Perron 55	Nieuwbouw	X			
Zierikzee	Brogum	Nieuwbouw	X			
Zwolle	Hedon	Uitbreiding	X			

Bron: SIGNO&S

⁴¹ Rapportage Signo&S november 2004, p. 15

- uitwisseling van kennis en ervaring;
- afstemming evenementenkalender tussen aanvragen evenementen, voetbalkalender, wegwerkzaamheden en dergelijke;
- analyseren van overlastaspecten (zoals geluid of een teveel aan evenementen zodat voortijdig procedures kunnen worden voorkomen);
- invullen van benodigde capaciteit en beschrijving van de succes- en risicofactoren;
- formuleren voor het bestuur van voorschriften waaronder een evenement mag en kan plaatsvinden;
- operationele leiding leveren voor grote evenementen door deelname in het beleidsteam.

Risicomanagement

Met als insteek “vergunning verlenen: JA, mits” is gekozen voor een stappenplan:

- Fase 1 Stap 1: informatie door de organisator
Stap 2: relatieanalyse door overheidsinstanties
- Fase 2 Stap 3: risicoanalyse door overheidsinstanties
Stap 4: advies aan en vergunning door burgemeester

In Fase 1 geschiedt een toetsing per dienst afzonderlijk, in Fase 2 wordt voltallig vergaderd om een gezamenlijk definitief eindadvies uit te brengen. In deze fasen wordt het evenement getoetst op de aanwezigheid van risicofactoren en doorwerkeffecten. Dit geschiedt aan de hand van een matrixmodel. Uitgangspunt is dat niet alle risico's uit te sluiten zijn, maar wel in kaart moeten zijn gebracht en afgewogen.

De methodiek van de toetsingsmatrix gaat als volgt. In de matrix worden de risicoclassificaties (gering, gemiddeld en hoog) gekoppeld aan de advisering.

- Bij de classificatie gering (risico) (kleur groen) gelden de standaardvoorwaarden.
- Bij de classificatie gemiddeld (risico) (kleur oranje) gelden aanvullende voorwaarden.
- Bij de classificatie hoog (risico) (kleur rood) is in principe sprake van het overschrijden van een aanvaardbaar risico. Dit kan leiden tot het weigeren van de vergunning. De organisatie kan bekijken of zodanige wijzigingen kunnen worden aangebracht dat, na hernieuwde weging, deze classificatie (hoog risico) niet meer van toepassing is.

Een vergunning wordt niet verleend als in één van de scores de kleur rood (hoog risico) nog aanwezig is.

Toetsing

Er wordt in Eindhoven getoetst op:

Doelgroep/Inhoud:

- bekendheid
- exposure (imago)
- uitstralingseffecten gasten/artiesten en programma
- verwachte bezoekers met tegengestelde belangen, doelen en interesses
- cultuurverschillen binnen doelgroepen.

Capaciteit/organisatie:

- mensen en middelen die nodig zijn bij gemeente en milieudienst
- management en organisatie evenement
- capaciteit op gebied van openbare orde en veiligheid (politie, brandweer en GGD)
- ervaringsinformatie organisator.

Invloedssferen:

- ongewenste politieke impact
- openbare orde en veiligheid

- actuele situatie die strijdig is en daarom ongewenst in relatie tot het evenement
- plaatselijke omstandigheden van infrastructurele aard (zowel historisch als van tijdelijke aard)
- plaatselijke bevolking (samenstelling en culturele achtergrond).

Logistiek:

- invloed op bestaande openbare verkeersstructuur
- noodzakelijke logistiek en bereikbaarheid voor bezoeker
- bereikbaarheid voor hulpdiensten.

Kwaliteiten:

- infrastructuur
- ervaring organisatie en ervaringen van anderen (onder andere overheidsdiensten) met organisatie
- betrouwbaarheid met als aandachtspunt het nakomen van vastgelegde afspraken en het nakomen van afspraken vanuit moreel plichtsbesef
- op een juiste wijze invulling geven aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid als organisator.

Aan de hand van de aandachtspunten maakt de gemeente een onderverdeling in A-, B- en C-evenementen (A is het meest risicovol, C het minst). Die indeling wordt gebruikt om de mate van voorbereiding en de inzet van gemeentelijke diensten in te schatten.

3. Risico inschatting door de GHOR

De Raad van Regionaal Geneeskundige Functionarissen (de verantwoordelijken op medisch gebied in de 25 GHOR – regio's) heeft een de Handleiding Geneeskundige Advisering Publieksevenementen laten maken (www.gohr-rr.nl). In de handleiding gaat men in op rol en positie van de GHOR, het sys-

teem van vergunningverlening, de rol van de risicoanalyse daarbij, de bepaling van geneeskundige maatregelen en enkele andere zaken. Wat betreft de risicoanalyse kijkt men naar het soort evenement, de samenstelling van het publiek en plaats en tijdstip van het evenement. De weging van risico's vindt plaats via de volgende berekening:

Het aantal risicopunten wordt opgeteld en gedeeld door drie. Vervolgens wordt dit getal vermenigvuldigd met het aantal bezoekers (of deelnemers) gedeeld door 2250.

Deze berekening geeft een eindgetal voor de benodigde sterkte aan geneeskundige hulpverlening bij het evenement. Als het aantal bezoekers vooraf niet bekend is, wordt een onderbouwde schatting gemaakt van het te verwachten aantal bezoekers.

Inzet (aant. hulpverleners)=	risicopunten	x	bezoekersaant.
	3		2250

In de handleiding genoemde aspecten die meespelen bij het bepalen van het aantal risicopunten:

soort evenement	samenstelling publiek	plaats en tijdstip
<ul style="list-style-type: none"> • Grote popconcerten • Kleinere popconcerten • Festivals • Markten, braderieën • Grote wandelmarsen • Kleine wandelmarsen • Tourritten (fiets, skeeler, motor, auto) • Corso/optochten • Beurzen • Sportevenementen • Grote (house)party's • (te verwachten grote) demonstraties • (te verwachten kleine) demonstraties • Vliegshows • Auto-/ motorsport-evenementen • vuurwerk 	<p>Aantal personen</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0 - 5.000 • 5.000 - 10.000 • 10.000 - 15.000 • 15.000 - 20.000 • → 20.000 <p>Leeftijdsopbouw</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10 - 15 jaar • 15 - 30 jaar • 30 - 45 jaar • → 45 jaar <p>Conditie/gezondheidstoestand</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goed • Redelijk • Matig • Slecht <p>Gebruik alcohol/drugs</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niet aanwezig • Mogelijk aanwezig, geen risicoverwachting • Aanwezig met risicoverwachting <p>Aanwezigheid publiek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Als toeschouwer • Als toeschouwer en deelnemer • Als deelnemer 	<p>Gemeentegrens overstijgend?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niet gemeentegrensoverstijgend • gemeentegrensoverstijgend <p>Locatie evenement</p> <ul style="list-style-type: none"> • In een gebouw • In de openlucht • In een tijdelijk onderkomen (tent e.d.) <p>Toegankelijkheid aan- en afvoerwegen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Goed • Redelijk • Matig • Slecht <p>Seizoen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lente • Zomer • Herfst • Winter <p>Duur evenement</p> <ul style="list-style-type: none"> • 0 - 3 uur (ma t/m vrij), daguren • 0 - 3 uur (ma t/m vrij), avond/ nachturen • 0 - 3 uur (weekend) • 3 - 12 uur • 1 dag • Meerdere dagen <p>Ondergrond</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harde ondergrond: steen, asfalt e.d. • Zachte ondergrond: zand, gras e.d. • Zachte ondergrond: zand, gras e.d. (drassig) • Water/ijs

Door op deze manier allerlei risicoaspecten te bekijken en punten toe te delen komt men via een rekenkundige manier tot een *advies over het totale aantal hulpverleners*. Dit aantal kan als richtinggevend worden beschouwd bij het maatwerk dat moet volgen: het neerzetten van een passend samengesteld medisch team. Hiervoor wordt gekozen uit de vier niveaus van hulpverlening:

- niveau 1: de EHBO'er.
- niveau 2: BLS (Basic Life Support). Professionele hulpverlening op het niveau van verpleegkundige Eerste Hulp, huisartsenpoli of basisarts.
- niveau 3: ALS (Advanced Life Support). Gecomplieerde hulpverlening. Vaak door ambu(lance)team, waarbij geen vervoerstaak aan de orde is voorzover het de inzetbepaling betreft.
- niveau 4: voorbereiding op GHOR/rampenbestrijding (scenariodenken).

4. Geluidsoverlast evenementen.

Om geluidsvoorschriften te verbinden aan een evenement kan in principe gebruik worden gemaakt van bepalingen in de vergunning, eventueel in combinatie met bepalingen uit de Wet Milieubeheer. Omdat voor de Wet Milieubeheer sprake moet zijn van een 'inrichting' en daar bij een incidenteel of eenmalig evenement geen sprake van zal zijn, zal voor dat soort evenementen meestal de mogelijkheid van bepalingen op grond van de APV worden gebruikt. In gebouwen waar regelmatig evenementen plaatsvinden, zal juist wel sprake zijn van een inrichting en zullen bepalingen op grond van de Wet Milieubeheer kunnen worden gesteld.

In de model-APV van de VNG is een regeling ter voorkoming van geluidshinder opgenomen. Voor evenementen is van belang dat er - in de vorm van ontheffingen - wel geluidshinder kan worden toegestaan. Een 'goed' evenement, en dat geldt in het bijzonder voor een muziekenvenement, heeft vaak een bepaalde geluidsdruk nodig.

Hoe hard moet het?

Indicaties hoe 'hard' het nu eigenlijk moet zijn niet zo eenvoudig te geven. Afhankelijk van een binnen- of buitenlocatie en de soort muziek die ten gehore wordt gebracht gelden verschillende niveaus. De branche komt eind 2005 met voorstellen voor te gebruiken geluidsniveauwaarden komen die recht doen aan het belang van het evenement én van de omwonenden. Intussen wordt met behulp van de voortschrijdende techniek bij de geluidsversterking al hard gewerkt om de overlast naar het gebied buiten het evenement te beperken.

De grens van wat in redelijkheid van omwonenden kan worden gevraagd te accepteren ligt in het algemeen bij het vaak gehanteerde begrip 'onduldbaar'. Wat onduldbaar is moet in de vergunning duidelijk worden; in de vergunning zullen geluids-

niveaus moeten worden aangegeven die niet mogen worden overschreden. Tevens moet duidelijk worden gemaakt op welke plaats de normen van toepassing zijn en welke meet- of controlemethode dient te worden toegepast.

Beleid?

Belangrijk is voor een gemeente beleid te maken op welke plaats wat hoeveel keer per jaar mag gebeuren. Als bedacht wordt dat op bepaalde plekken af en toe geluid gemaakt mag worden, kan dat worden gecommuniceerd met de bevolking. De 'onduldbaarheid' kan dan worden omgezet in het "Ja, mits..." behandelen van evenementen met een zekere geluidsdruk.

5. De evenementen locatie

Bij het ontwerp van een locatie moet voorop staan of de zaal of het terrein geschikt is of kan worden gemaakt voor het beoogde evenement. Op grond van de ligging van een locatie of terrein kan het gebruik voor een evenement bij voorbaat lastig zijn.

Zorg dat de maximumcapaciteit van zaal of terrein die gebruikt kan worden bekend is, klopt en daadwerkelijk beschikbaar is. Daardoor kan bereikt worden dat:

- een voor het evenement geschikt aantal mensen op het evenement rondloopt;
- een goede ingang en uitgang voor het publiek beschikbaar is;
- in noodsituaties het publiek veilig weg kan komen.

De maximumcapaciteit moet worden berekend aan de hand van minimaal de volgende factoren:

- de tijd die nodig is om binnen te komen;
- de capaciteit van de zaal of het terrein zelf;
- de tijd die nodig is om weg te komen;
- de tijd die evacuatie in noodsituaties vergt.

Bijlage VII

Soorten gemeentelijke subsidie in de popsector

- structurele exploitatiesubsidies voor poppodia en soms voor oefenstudio's. Varianten hiervan zijn: 1) de gemeente verstrekt een vaste bijdrage ongeacht het exploitatieresultaat; 2) de gemeente verleent een subsidie ter grootte van het exploitatietekort (de zogeheten 'open eind' constructie) en 3) budgetsubsiëring. Een budgetsubsidie is gekoppeld aan prestatiecriteria waar het podium in een bepaalde periode aan dient te voldoen. Het podium legt hierover achteraf verantwoording af. Gemeenten verstrekken budgetsubsidies meestal over meerdere jaren om financiële schommelingen bij podia te vermijden.
- programmeringsubsidies voor poppodia. Dit zijn subsidies die verbonden zijn aan specifieke afspraken over de programmering tussen gemeente en podiumorganisatie. Die afspraken kunnen betrekking hebben op aantal optredens per jaar, aantal bands uit de gemeente of regio, betrokkenheid van muziekscholen of andere onderwijsinstellingen en dergelijke. Gemeenten en podia dienen hierbij rekening te houden met landelijke (NPP) en provinciale subsidieregelingen (Actieplan Cultuurbereik) die eveneens in de popsector toegepast worden.
- project- en activiteitsubsidies. Dit is een vorm van directe subsidiëring die gericht kan zijn aan pop muzikanten, poporganisaties, productiehuzen of de podiumorganisatie met als doel het realiseren van een muziekproject of -activiteit in een bepaalde periode. Resultaat staat voorop. Aan project- of activiteitsubsidies zijn geen meerjarige verplichtingen verbonden.
- festival- en evenementensubsidies. In feite is dit een bijzondere variant van projectsubsiëring, namelijk voor het ondersteunen van een (veelal jaarlijks) popfestival. Tijdens de meeste popfestivals treedt een keur aan Nederlandse, veelal uit de regio afkomstige bands op. Bijdragen van gemeenten dekken slechts voor een beperkt deel de kosten van (vaak gratis) openlucht popfestivals. Festivalorganisaties zijn sterk afhankelijk van bijdragen (sponsors) uit het lokale bedrijfsleven. Gemeenten verstrekken aan sommige popfestivals een waarderingssubsidie, waaraan geen uitgebreide administratieve verantwoording afgelegd hoeft te worden. Het verstrekken van gemeentelijk subsidie is veelal een voorwaarde om ook landelijk subsidie uit het NPP te krijgen.
- subsidies voor popmuzikanten/ bands en belangenbehartigers. In sommige gemeenten ontvangen muziekgroepen (waaronder geregistreerde popbands) jaarlijks subsidie met de verplichting tenminste één openbare uitvoering ten gehore te brengen. Subsidies aan belangenbehartigers, zoals lokale pop stichtingen of samenwerkingsverbanden van popmuzikanten, hebben tot doel om het lokale bandcircuit te bevorderen door middel van ondersteuning, voorlichting, deskundigheidsbevordering en het scheppen van voorwaarden voor lokale optredmogelijkheden.

Bijlage VIII

Richtlijnen voor Cultural Governance

Taakafbakening

In het geval dat het poppodium is ondergebracht in een stichting met een traditioneel bestuursmodel dan wel een Raad van Toezichtmodel, vormt een duidelijke verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen enerzijds de directeur/beheerder en het bestuur/Raad van Toezicht, en anderzijds binnen het bestuur/Raad van Toezicht de grondslag voor goed bestuur. Deze verdeling dient ook schriftelijk vastgelegd te zijn.

Werkgeversrol

Ten aanzien van het bestuur c.q. Raad van Toezicht dient duidelijkheid te bestaan over de werkgeversrol. Duidelijk moet zijn hoe de rechtspositie van de als beroepskracht werkzame medewerkers van het poppodium is geregeld en hoe het staat met de regels ten behoeve van vrijwillige medewerkers. In veel podia die in de welzijnssector tot stand gekomen zijn wordt de CAO welzijn gevolgd. Het voeren van jaarlijkse functioneringsgesprekken, ook binnen zeer kleine organisaties en ook met de directeur/beheerder, wordt aanbevolen. Deze bieden een moment van evaluatie en tevens een kleine stap buiten de waan van de dag. Voorts dient een bestuur/Raad van Toezicht haar verantwoordelijkheid te nemen bij de werving van een nieuwe directeur van een poppodium. En tot slot moet er een regeling zijn bij conflicten tussen directeur en medewerkers of tussen medewerkers onderling.

Samenstelling

De samenstelling van bestuur of Raad van Toezicht is een belangrijk aandachtspunt bij het bepalen van de kwaliteit van de bestuurlijke organisatie. Veel culturele instellingen hebben een zogenaamd 'vriendenbestuur' waarbij bestuursleden voornamelijk op basis van hun relatie met de artistiek of zakelijk directeur worden geworven. Werven op basis van inhoudelijke kwaliteiten en ervaring, met behulp van een vooraf opgesteld profiel, verdient de aandacht. Ook de verhouding jong/oud, man/vrouw en etnische achtergrond zijn aspecten die het waard zijn om tegen het licht te houden. Als laatste zou de wijze van werving, coöptatie vs. externe werving kritisch moeten worden bekeken.

Informatiestroom

'No surprises' dient het leidende motief te zijn bij het vormgeven van de informatiestroom van directeur naar bestuur/Raad van Toezicht. Om hun taken naar behoren uit te kunnen voeren, moeten directie en bestuur/Raad van Toezicht heldere afspraken maken over de inhoud (beleid, strategie, financiën, begroting etc.) en frequentie van de informatie. Aangezien poppodia vaak voor een deel van hun exploitatie afhankelijk zijn van gemeenschapsgeld, verdient de externe verantwoording over de besteding van deze gelden en het toezicht daarop aandacht.

Zie voor meer informatie 'Handleiding Cultural Governance: *Vrijwillig, niet vrijblijvend*' (ISBN 90-807-689-3-6). De 23 aanbevelingen zijn te vinden op www.culturalgovernance.nl.

Bijlage IX

Overzichtslijst leden POPNL

	www.popnl.nl		www.kcdr.nl
	www.bramonline.nl		www.skcg.nl
	www.spl.nl		www.zimihc.nl
	www.popunie.nl		www.flavourland.nl
	www.groverpop.nl		www.grap.net
	www.friesland-pop.nl		www.popmuziekzeeland.nl
	www.kco.nl		www.dekunst.net

Fotografie
Nationaal Poparchief, Amsterdam
01 2 Unlimited
02 Tröckener Kecks
03 Anouk
04 Skik
05 DJ Ferry Corsten (foto: Ralf Collaris)
06 Doe Maar
07 Golden Earring
08 Spinvis
09 De Dijk
10 Marco Borsato
11 Raccoon
12 Peter Pan Speedrock
13 Herman Brood
14 Ali B. (foto: Ralf Collaris)
15 Lange Frans (foto: Ralf Collaris)

Colofon

POP met beleid, handreiking voor gemeenten

Auteurs

Eric Lagendijk, DSP-groep

Rento Zoutman, DSP-groep

Amsterdam/Tilburg, oktober 2005

Uitgave

POPNL (www.popnl.nl)

Projectcoördinatie: Luc Begas, BraM/Brabant Pop en Joery Wilbers (SPL)

Begeleidingsgroep

Luc Begas, POPNL / BraM / Brabant Pop

Lydia Jongmans, Vereniging van Nederlandse Gemeenten

André Nuchelmans, Boekmanstichting

Remko van Bork, & Concept

Siebe Weide, Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals

Bestelwijze zie www.popnl.nl

Vormgeving Studio Denk

Drukwerk Drukker Rijs

Oplage 3000 exemplaren

ISBN: 90-810302-1-3

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

© 2006